

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์วิถีชีวิตชาวประมงมลายู: เรือกอและ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่

เมษายน 2556

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์วิถีชีวิตชาวประมงมลายู: เรือกอและ

ปริญญาบัตร
ของ
ถกิงพล ขำยัง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่

เมษายน 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาเพื่อการสร้างสรรคีวิตชีวีตชาวประมงมลายู: เรือกอและ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่

เมษายน 2556

ถกเถียง ขำยัง. (2556). การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์วิถีชีวิตชาวประมงมลายู: เรือกอและ. ปรินทิพนิพนธ์ ศป.ม. (ทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ขวาลาวณิชย์, รองศาสตราจารย์ จิตรพี ขวาลาวณิชย์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตของชาวประมงในสังคมปัตตานี และความเชื่อ ความศรัทธาในลวดลายที่มีอยู่ในเรือกอและ เพื่อศึกษาค้นคว้าและทดลองหาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในรูปแบบใหม่ และนำเสนอในลักษณะเฉพาะตน เพื่อเป็นการสร้างงานจิตรกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และเป็นการบันทึกขั้นตอนการพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยได้อาศัยหลักการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรม และมีการทดลองใช้ มีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้ ขั้นที่ 1 พัฒนาต้นแบบงานจิตรกรรม ขั้นที่ 2 ทดลองนำผลงานจิตรกรรมออกจัดแสดง ขั้นที่ 3 สรุปผลการทดลอง

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ สามารถนำมาถ่ายทอดผ่านงานศิลปะ โดยมีโครงสร้างของผลงานตามแนวคิดทัศนศิลป์ได้ ด้วยการผลงานจิตรกรรมสีอะครีลิคบนไม้ตัดเป็นรูปเรือกอและ ผสมผสานกับมุมมองของผู้วิจัย โดยใช้แรงบันดาลใจจากการศึกษาวิถีชีวิตชาวประมงมลายู จนสร้างสรรค์ผลงานออกมานำเสนอ ทั้งนี้ เพื่อสะท้อนถึงคุณค่าความงดงามและความกลมกลืนของวิถีชีวิต และยังเป็นการอนุรักษ์รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในภาคใต้ได้อีกด้วย

STUDY FOR CREATIVE LIVING MALAY FISHERMEN: KOLEK BOAT

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Fine Arts Degree in Visual Art: Modern Art
at Srinakharinwirot University

April 2013

Thakerngphon Khamyang. (2013). *Study For Creative Living Malay Fishermen:*

KOLEK Boat. Master Thesis, M.F.A. (Visual Art: Modern Art). Bangkok:

Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof.

Somsak Shawalawan, Assoc. Prof. Jitrapee Shawalawan.

Research is intended to convey the story of the lives of fishermen. Pattani and social beliefs. Faith in a pattern that is in the Golfo and To study and try to find ways to create new art forms. And present their characteristics. In order to create a unique display of local art. The recording process and the creative process in a systematic way. Researchers have developed a prototype based on the principles of innovation. And trial. The procedure is as follows: Step 1, Step 2 was the original paintings and paintings are on display at the 3 summarizes the experimental results.

The results of this study show that. Life Malay fishing bow and can be transmitted through art. The structure of the work as a visual concept. I work with acrylic painting on wood trim and a bow. Combined with the perspective of the researcher. Inspired by the lifestyle of the Malay fishermen. Creative and work out the present value to reflect the beauty and harmony of life. And to preserve the life of the people in the south as well.

ปริญญาานิพนธ์
เรื่อง
การศึกษาเพื่อการสร้างสรรคีวิตชีวิิตชาวประมงมลายู: เรือกอและ
ของ
ถกิงพล ชำย้ง

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2556

คณะกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์
..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ชวาลาวัณย์)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า
..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ กมล เผ่าสวัสดิ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ จิตรพี ชวาลาวัณย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ชวาลาวัณย์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ จิตรพี ชวาลาวัณย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รวิเทพ มุสิกะปาน)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีจากความกรุณาและช่วยเหลือแนะนำอย่างดียิ่งของรองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ชวลาวัณย์ ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำตั้งแต่เริ่มพัฒนาโครงร่างการวิจัย และให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และเอาใจใส่ตลอดระยะเวลาการทำปริญญานิพนธ์ จนงานวิจัยนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์ และอาจารย์ ทัศนอม ซากักดี กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ที่ได้ถ่ายทอดความรู้ แนวคิด วิธีการ เสนอแนะ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ คณะกรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม ที่กรุณาสละเวลามาเป็นกรรมการสอบปากเปล่า พร้อมทั้งกรุณาให้คำแนะนำข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัยนี้เป็นอย่างมาก

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และได้กรุณาปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่อง และให้คำแนะนำในการสร้างเครื่องมือให้ถูกต้องสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งบุคคลที่ผู้วิจัยได้อ้างอิงทางวิชาการตามที่ปรากฏในบรรณานุกรม

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ทัศนอม ซากักดี รองศาสตราจารย์ ชเนศ วงศ์ยานนาวา รองศาสตราจารย์กมล เผ่าสวัสดิ์ และอาจารย์ ดร.เกษม เพ็ญภินันท์ อาจารย์ผู้สอนที่ให้ความรู้ที่ดีที่สุด ทำให้เราได้รู้ในสิ่งที่เราไม่รู้ทุกอย่าง ขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่ประชาสัมพันธ์ ที่ให้กำลังใจ และที่สำคัญที่สุดขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา น้องชายของผู้วิจัยที่ให้กำลังใจและให้การสนับสนุนในทุกๆ ด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ถกิงพล ขำยัง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	3
ข้อตกลงเบื้องต้น	3
ความสำคัญของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย	3
กรอบแนวคิดในการวิจัย	4
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
สมมติฐานของการวิจัย	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
เอกสารที่เกี่ยวกับ “เรือกอและ”	6
ประวัติความเป็นมาของเรือกอและ	6
ความหมายของเรือกอและ	7
เอกสารที่เกี่ยวกับ “คนมลายู”	35
ประวัติความเป็นมาของ กลุ่มคนเชื้อสายมลายู	35
เอกสารเกี่ยวกับส่วนประกอบทางศิลปะ	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
3 วิธีดำเนินการวิจัย	52
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	52
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	52
การหาคุณภาพเครื่องมือ	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล	55
การดำเนินการสร้างผลงานศิลปะ	56

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัย.....	58
ผลการสร้างสรรค์งานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ.....	71
ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จากผู้เชี่ยวชาญ.....	75
ผลการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสีอะครีลิคบนไม้ตัดเป็นรูปเรือกอและ.....	77
ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จากผู้เข้าชมงาน.....	82
5 การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	88
การสรุปผลการวิจัย.....	89
อภิปรายผล.....	91
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	93
ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป.....	93
บรรณานุกรม	94
ภาคผนวก	96
ภาคผนวก ก.....	97
ภาคผนวก ข.....	101
ภาคผนวก ค.....	104
ภาคผนวก ง.....	111
ประวัติย่อผู้วิจัย	113

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตัวอย่างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ.....	53
2 ตัวอย่างแบบประเมินผลผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ.....	54
3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ.....	75
4 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	82
5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับความพึงพอใจของผู้เข้าชมงานที่มีต่อรูปแบบผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ.....	83
6 ผลการประเมินผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและจากผู้เข้าชมงาน แบบที่ 1-5.....	85
7 ผลการประเมินผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและจากผู้เข้าชมงาน แบบที่ 6-9.....	86

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2 เรือกอและ.....	8
3 ส่วนประกอบเรือกอและ.....	12
4 ลักษณะของเรือกอและ.....	13
5 การตั้งกระตุก เพื่อต่อเป็นลำเรือแสดงการติดตั้งกงในลำเรือแสดงลักษณะ การวางโครงเรือ (แซตอ).....	15
6 การปิดส่วนท้ายของเรือกอและประเภทปาตะกือระ.....	16
7 วิวัฒนาการของเรือกอและ.....	19
8 ประเพณีแข่งเรือกอและ.....	20
9 หมู่บ้านทำเรือกอและ.....	21
10 หมู่บ้านทำเรือกอและ.....	22
11 ลำเรือแห่งเมืองนราฯ.....	23
12 ส่วนประกอบของเรือกอและประเภทปาตะกือระที่มีลวดลายจิตรกรรม.....	26
13 ภาพปลาดทรงภายในเรือกอและ.....	29
14 ภาพมังกร สัตว์ในจินตนาการของจีน.....	29
15 ภาพนกกระเรียนที่ปรากฏบนเรือกอและภาพนกยูงที่ปรากฏบนเรือกอและ.....	30
16 ภาพสัตว์ในจินตนาการจากศาสนาในศาสนาอิสลาม.....	30
17 ภาพหุ่นขี้ผึ้งเรือดำน้ำและนางเงือกบนส่วนของบางในเรือกอและ.....	32
18 นกกาเขาะซุรหรือนกการเวก.....	33
19 การออกแบบชื่อเรือ"ประกายเพชร"การออกแบบชื่อเรือ "ไซดีบิลลา".....	34
20 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	57
21 ภาพเรือกอและจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ภาพที่ 1 – 8.....	65
22 ภาพเรือกอและจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ภาพที่ 2 – 16.....	66
23 ภาพเรือกอและจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ภาพที่ 17 – 24.....	67
24 ภาพเรือกอและจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ภาพที่ 25 – 32.....	68
25 ภาพเรือกอและจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ภาพที่ 33 – 36.....	69
26 ภาพเรือกอและจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ภาพที่ 37 – 40.....	70
27 แบบร่าง Ko-lek 1.....	71
28 แบบร่าง Ko-lek 2.....	71
29 แบบร่าง Ko-lek 3.....	72

บัญชีภาพประกอบ (ต่อ)

ภาพประกอบ	หน้า
30 แบบร่าง Ko-lek 4.....	72
31 แบบร่าง Ko-lek 5.....	73
32 แบบร่าง Ko-lek 6.....	73
33 แบบร่าง Ko-lek 7.....	74
34 แบบร่าง Ko-lek 8.....	74
35 แบบร่าง Ko-lek 9.....	75
36 การจัดอันดับของคะแนนความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่างผลงาน ศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ.....	76
37 Ko-lek 1 ขนาด 50x120 เทคนิคสีอะคริลิคบนพื้นไม้.....	77
38 Ko-lek 2 ขนาด 50x120 เทคนิคสีอะคริลิคบนพื้นไม้.....	78
39 Ko-lek 3 ขนาด 50x120 เทคนิคสีอะคริลิคบนพื้นไม้.....	78
40 Ko-lek 4 ขนาด 30x120 เทคนิคสีอะคริลิคบนพื้นไม้.....	79
41 Ko-lek 5 ขนาด 50x120 เทคนิคสีอะคริลิคบนพื้นไม้.....	79
42 Ko-lek 6 ขนาด 5x120 เทคนิคสีอะคริลิคบนพื้นไม้.....	80
43 Ko-lek 7 ขนาด 50x120 เทคนิคสีอะคริลิคบนพื้นไม้.....	80
44 Ko-lek 8 ขนาด 50x120 เทคนิคสีอะคริลิคบนพื้นไม้.....	81
45 Ko-lek 9 ขนาด 50x120 เทคนิคสีอะคริลิคบนพื้นไม้.....	81
46 การจัดอันดับของคะแนนความพึงพอใจต่อศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ โดยผู้เข้าชมงาน.....	84

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันวิถีชีวิตของคนไทยและสังคมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจนกลืนเอาวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย ซึ่งเป็นมรดกของชาติให้เลือนหายไป แต่กลับได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกและประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาแทนที่ทำให้เยาวชน และประชาชนคนไทยจำนวนมาก ไม่ได้สนใจหรือหันหลังกลับไปศึกษาร่องรอยความเป็นไทยในอดีต และนั่นอาจทำให้สืมเลือนรากเหง้าของความเป็นไทยได้ในอนาคตอันใกล้ รากเหง้าแห่งวัฒนธรรมไทยที่เคยมีมาในอดีตถูกกลืนหายไปจนเกือบหมด เยาวชนไทยหยิบเอาวัฒนธรรมต่างบ้านต่างภาษามาอดกัน สื่อทีวีและสื่อสิ่งพิมพ์ก็กลับนำเอาละคร เพลงและเทรนด์ใหม่ๆ ของต่างชาติมาให้เยาวชนไทยกลายเป็นบริโภคนิยมที่สังคมวัยรุ่นสมัยนี้แข่งขันกัน ขนบธรรมเนียม ประเพณีอันดีงามของพี่น้องเราชาวไทย มีคุณค่ามาก เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตมาก แต่สภาพการณ์ในปัจจุบันการสืบทอดมรดกอันดีมีคุณค่าขาดการสืบทอดกันไปมากเป็นที่น่าเสียดาย เช่น ในอดีตประเพณีสงกรานต์จะมีการรดน้ำดำหัวให้กับผู้ใหญ่ที่ไ้รดจะเป็นน้ำฝนที่เก็บเอาไว้ในตุ่มของแต่ละบ้าน เมื่อรดน้ำไปแล้วก็จะใช้น้ำฝนจากตุ่มบ้านของผู้ใหญ่ที่โปรด เพื่อใช้รดผู้ใหญ่บ้านต่อไป สำหรับการรดน้ำกันเองจะใช้น้ำจากสระที่ใสสะอาดรดกัน หรือการมีคู่ครองลูกผู้ชายไทยทุกคน รักชอบพอใครจะมีการเกี้ยวพาราสีกันโดยไม่มีการตะแคงเนื้อต้องตัวเมื่อตกลงปลงใจจะครองชีพร่วมกันแล้วจะส่งพ่อแม่ผู้ใหญ่ไปสูขอตกแต่งงานตามประเพณี นี่คือนิสัยส่วนหนึ่งของขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ของชาวไทยที่สืบทอดกันมานาน ไม่ใช่เพียงแต่ขนบธรรมเนียมเท่านั้นที่เลือนหายไป วัฒนธรรมต่างๆ ก็เลือนหายไปด้วยเช่นเดียว

ในปัจจุบันมีการอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรมต่างๆ ไว้อย่างมากมาย เพื่อให้กลุ่มชนรุ่นหลังได้เข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆ ด้วยวิธีการในรูปแบบต่างๆ เช่น การจำลองหรือย่อส่วน การเก็บเข้าพิพิธภัณฑ์ การบูรณะ เป็นต้น โดยเฉพาะสิ่งที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและศิลปะพื้นเมือง ซึ่งในภาคใต้ของประเทศไทยนั้นก็ได้ชื่อว่าการอนุรักษ์ศิลปะชั้นเอกไว้ด้วย คือ เรือกอและ เป็นเรือหาปลาของชาวประมงในท้องที่หมู่บ้านชาวทะเล ทางภาคใต้ของประเทศไทย มีมากในจังหวัดปัตตานีและนราธิวาส มีรูปร่างลักษณะ และส่วนประกอบที่ผิดแปลกจากเรือ อื่น ๆ ความสวยงามของเรืออยู่ที่การใช้ลวดลาย และสีสันท่าง ๆ ความสวยงามของเรือกอและอยู่ที่การตกแต่ง ลวดลายตั้งแต่หัวเรือถึงท้ายเรือ การตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและ ในระยะแรกจะเลียนแบบเทคนิคการตกแต่งเรือในพระราชพิธี โดยใช้เทคนิค การแกะสลัก ซึ่งต้องใช้ฝีมือและความประณีตเป็นอย่างสูง แต่ไม่เป็นที่นิยมสำหรับชาวบ้าน จึงได้มีการพัฒนาการตกแต่งลวดลายโดยการแกะสลักแล้วมีการระบายสีเป็นการเพิ่มสีสันให้กับเรือกอและ แต่เนื่องจากเทคนิคการแกะสลักยุ่งยากและมีข้อจำกัดในการใช้

เครื่องมือ สำหรับแกะ ต้องใช้เวลานานในการตกแต่งและลวดลายดูหายาบ จึงได้พัฒนาด้วยการวาดลวดลายจิตรกรรม แล้วระบายสีสวยงามสะอาดตา ชาวบ้านจึงตกแต่งเรือกอลและโดยการวาดลวดลายและระบายสี ในส่วนประดับของเรือกอลและ ใต้แก่ จาปัง บางา แล้วยังมีการฉลุให้เกิดลวดลาย แล้วจึงระบายสี ในระยะหลังไม่มีการแกะสลัก แต่มีการพัฒนารูปแบบของลวดลายจิตรกรรมไปตามยุคสมัย การตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและ เป็นวัฒนธรรมทางศิลปะที่สำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ของชาวไทยภาคใต้ตอนล่าง ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้แหล่งน้ำและทะเล ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพประมงเป็นหลัก เรือกอลและจึงเป็นพาหนะทางน้ำที่เป็นของคู่กับชาวประมงในแถบนี้ สามารถใช้สอยในการทำประมงและการขนส่งสินค้าและนักท่องเที่ยว เรือกอลและเป็นเอกลักษณ์ของชาวประมงในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างมาช้านานแล้ว เรือกอลและมีความแตกต่างจากเรือประเภทอื่นๆ โดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะในด้านการตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือ เรือกอลและเปรียบดั่งศิลปกรรมที่ทรงคุณค่าชิ้นหนึ่ง มีสีสันฉูดฉาดสะอาดตา มีลวดลายประดิษฐ์ที่มีความประณีตละเอียดอ่อนสวยงามยิ่งนัก

หากจะมองในด้านของศิลปะนั้นจะพบว่า เรือกอลและนี้ ถูกสร้างขึ้นตามวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้วยวิถีชีวิตและการครองชีพของผู้คนแถวนั้น จนสร้างสรรค์ผลงานที่มีแนวความคิดและรูปแบบแปลกใหม่อยู่ตลอดเวลา จนเป็นที่ขนานนามว่า เป็นศิลปะการครองชีพของชีวิตลูกทะเล เป็นวิถีชีวิตที่ผูกพันกับลมบก ลมทะเล ออกเรือหา ปู ปลา สัตว์น้ำ ดูเหมือนจะเรียบง่ายแต่แฝงไปด้วยศิลปะที่งดงาม ผสานเอาความรักในธรรมชาติ จินตนาการ และความเชื่อเข้ากันไว้อย่างลงตัว ภาพเขียนลายเส้นที่บ่งบอกถึงการเอาใจส่งผ่านพู่กันไปตามลวดลาย ทั้งลายกนก ลายดอกบัวคว่ำ ลายบัวหงาย ลายน้ำไหล แต้มเติมสีสันสะอาดตาสรรค์สร้างความวิจิตร ลงบนเนื้อไม้ที่ประกอบขึ้นเป็นเรือกอลและ (Kolek) ผลงานชั้นเยี่ยมปรากฏบนเรือเพื่อประกอบอาชีพประมง เพิ่มความรื่นรมย์และเสริมกำลังใจ ยามเรือลำน้อยล่องลอยไปบนผืนน้ำ หรือโอดแล่นทะยานไปเมื่อฟ้าคลี่ลม ศิลปะชั้นครูที่แฝงไว้ในวิถีชาวประมงขนาดเล็กที่นี้ จึงเป็นการครองชีพที่เริ่มต้นด้วยใจที่ละเมียดละไม ช่างบรรจงเลือก ตั้งชื่อ ตกแต่งเรือคู่ชีพ ผากชีวิตไว้กับทะเล เป็นศิลปะการเอาชีวิตรอดขณะออกเรือหาปลา ฟ้าผันสภาพอากาศที่แปรปรวน คีบก็ทะเล สอกก็ทะเล ดูจะเป็นอีกศาสตร์ที่ไม่มีการสอนในระบบการศึกษาใดๆ นอกจากเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เอาชีวิตเป็นเดิมพัน ถ่ายทอดจากพ่อสู่ลูก รุ่นแล้วรุ่นเล่า การเรียนรู้จากผู้ที่ใช้ชีวิตโชกโชกทางทะเลก็มีให้เห็น

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า เอกลักษณ์ของเรือกอลและเป็นที่น่าสนใจ และมีคุณค่า ส่งผลสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ มีคุณค่าทางศิลปะและเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าเรื่องถึงวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอลและ ด้วยการใช้ศิลปะที่มองเห็นได้ด้วยตา ทั้งศิลปะสองมิติและสามมิติ ที่เป็นทั้งวิจิตรศิลป์และประยุกต์ศิลป์ ลักษณะสำคัญของทัศนศิลป์ คือ ภาพและรูป ใต้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ภาพถ่าย และสื่อประสม เพื่อเป็นเครื่องเตือนใจ ผ่านงานศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยการมองตามแนวคิดทัศนศิลป์ มาศึกษาศิลปะที่มีความประณีตสวยงาม แสดงความรู้สึกรักชีวิตจิตใจและความเป็นไทย ที่มีความอ่อนโยน ละมุนละไม สร้างสรรค์สืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนได้ลักษณะประจำชาติ มีลักษณะประจำชาติที่มีลักษณะ และรูปแบบเป็น

พิเศษ จากข้อมูลข้างต้นจึงเป็นแนวทางให้ผู้วิจัยทำการศึกษาและพัฒนาผลงานวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ เพื่อต้องการถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตของชาวประมง คันทัวร์และทดลองหาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในรูปแบบใหม่ โดยนำเสนอออกมาในมุมมองของผู้วิจัยนั่นเอง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตของชาวประมงในสังคมปัตตานีและความเชื่อ ความศรัทธาในลวดลายที่มีอยู่ในเรือกอและ
2. เพื่อศึกษาคันทัวร์และทดลองหาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในรูปแบบใหม่ และนำเสนอในลักษณะเฉพาะตน
3. เพื่อเป็นการสร้างงานจิตรกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และเป็นการบันทึกขั้นตอนการพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จากแหล่งข้อมูลจากในอดีตถึงปัจจุบัน เพื่อถ่ายทอดออกมาเป็นผลงานศิลปะ ตามแนวคิดทัศนศิลป์ ในมุมมองของผู้วิจัย

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงที่มาและความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวประมงมลายูท้องถิ่นปัตตานีที่ประกอบอาชีพประมง โดยใช้เรือกอและเป็นยานพาหนะ ซึ่งเป็นที่มาของแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์
2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยการถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตของชาวประมงมลายูท้องถิ่นปัตตานีมาสร้างสรรค์เป็นผลงานศิลปะตามแนวทางของผู้วิจัย
3. ผลจากการวิจัยนี้ สามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนางานศิลปะได้

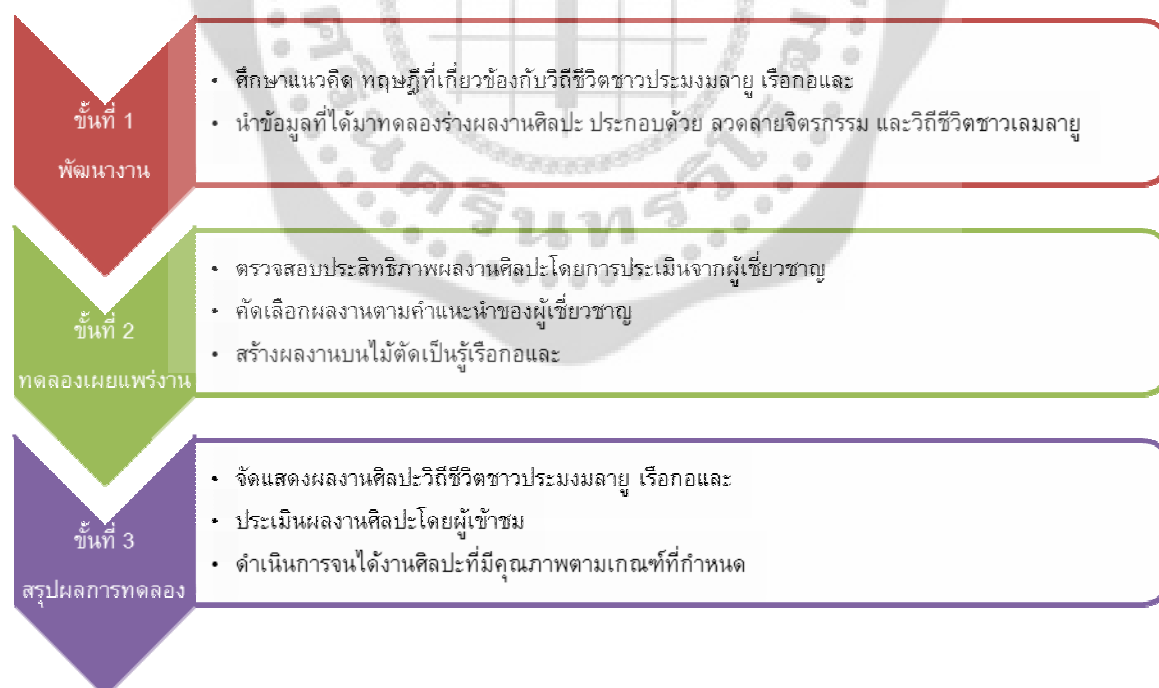
ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารและสร้างผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ ออกมาเป็นชิ้นงาน จากนั้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องประเมินผลงาน โดยรูปแบบการถ่ายทอดสะท้อนความรู้สึกผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ

ประชากร ประชากรในงานวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ ในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นใครก็ได้ที่มีลักษณะตามความต้องการของผู้วิจัย โดยอาจจะกำหนดเป็นคุณลักษณะเฉพาะเจาะจงลงไป ซึ่งในงานวิจัย คือ ผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จำนวน 30 คน

กรอบแนวคิดในการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยหลักการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรม และมีการทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพในเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ นวัตกรรมที่นำมาทดลอง โดยมี “ดัชนีชี้คุณภาพ” ในลักษณะที่เป็นตัวแปรตามและให้ผลลัพธ์ที่สำคัญ คือ นวัตกรรมประเภทวัตถุที่เป็นชิ้น โดยทั่วไปการวิจัยและพัฒนาต้นแบบ จะมีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้ ขั้นที่ 1 พัฒนาต้นแบบ ขั้นที่ 2 ทดลองใช้นวัตกรรม ขั้นที่ 3 สรุปผลการทดลอง / เขียนรายงานโดยในการสร้างต้นแบบนวัตกรรม ผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบและปรับปรุงต้นแบบนวัตกรรมอย่างต่อเนื่องในลักษณะของการวิจัยและพัฒนา ดังนี้ 1) ต้องศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรม (Review literature) 2) สร้างต้นฉบับนวัตกรรม (D1 = Development ครั้งที่ 1) 3) ตรวจสอบประสิทธิภาพในกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (R1 =Research ครั้งที่ 1) 4) ปรับปรุงต้นฉบับ (D2) 5) ทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ขึ้น (R2) 6) ดำเนินการจนได้ต้นแบบนวัตกรรมที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด (สยุมภู ภาวรุ่งสัตยา. 2555) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น คือ รูปแบบของผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ
ตัวแปรตาม คือ ผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สีเส้นและลวดลาย หมายถึง ลายเส้นและสีเส้น ที่มีการประดิษฐ์สร้างสรรค์ให้เกิดคุณค่าทางความงาม และนำไปใช้ประดับตกแต่งในงานศิลปะประเภทต่างๆ ทั้งในงานทัศนศิลป์ ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และงานศิลปะประยุกต์
2. วิถีชีวิต หมายถึง ความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของผู้คนในแต่ละสังคม บนพื้นฐานวัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ
3. ความเชื่อ หมายถึง ความมั่นใจต่อสิ่งนั้นๆ ว่าเป็นความจริง ซึ่งความเชื่อบางอย่างอาจสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ความเชื่อเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มาตั้งแต่ยุคโบราณ ตอนที่ยังไม่มีความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ ไม่มีการพิสูจน์ถึงความจริงของเรื่องนั้นๆ

สมมติฐานของการวิจัย

วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ สามารถนำมาถ่ายทอดผ่านงานศิลปะ โดยมีโครงสร้างของผลงานตามแนวคิดทัศนศิลป์ได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้จัดแบ่งตามประเภทต่าง ๆ ตามหัวข้อต่อไปนี้คือ

1. เอกสารที่เกี่ยวกับ “เรือกอและ”
 - 1.1 ประวัติความเป็นมาของเรือกอและ
 - 1.2 ความหมายของเรือกอและ
 - 1.2.1 การต่อเรือกอและ
 - 1.2.2 วัฒนธรรมการตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและ
2. เอกสารที่เกี่ยวกับ “คนมลายู”
 - 2.1 ประวัติความเป็นมาของ กลุ่มคนเชื้อสายมลายู
3. เอกสารเกี่ยวกับส่วนประกอบทางศิลปะ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เอกสารเกี่ยวกับเรือกอและ

1.1 ประวัติและวิวัฒนาการของเรือกอและ

สันนิษฐานว่าเรือกอและน่าจะเกิดขึ้นก่อนสมัยสุโขทัย ข้อสันนิษฐานดังกล่าวสืบเนื่องมาจากเหตุผลทางประวัติศาสตร์ ดังนี้คือ

1. การเข้ามาของมุสลิมในประเทศไทยในสมัยกรุงสุโขทัย (พ.ศ. 1800-1921) นั้นมุสลิมอาศัยอยู่ในนครศรีธรรมราชตลอดจนถึงมะละกา และมีหลักฐานที่แสดงว่าในสมัยสุโขทัยนั้นประเทศไทยมีการติดต่อกับประเทศมุสลิม เช่น อินโดนีเซีย อาหรับ ทั้งนี้ในสมัยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และ พระเอกาทศรถ (พ.ศ. 2133-2148) ตำแหน่งเสนา-บดีทางการคลังและการทำเรื่อนั้นนิยมใช้ชาวเปอร์เซีย ซึ่งก็ใช้กันเป็นประเพณีสืบต่อมาจนตลอดสมัยอยุธยาและธนบุรี

2. มุสลิมในภาคใต้มีความชำนาญในการใช้เรือ คนไทยทางภาคใต้รู้จักการใช้เรืออย่างชำนาญมากกว่าคนไทยในภาคกลาง เหตุผลหนึ่งที่สำคัญคือ การอยู่ติดลำน้ำและฝั่งทะเล และหลักฐานทางประวัติศาสตร์กล่าวว่า ขุนนางเชื้อสายอาหรับมุสลิมมีความสามารถเป็นอย่างยิ่งในด้านกิจการค้าทางทะเล รัฐบาลราชได้ตำแหน่งเป็นเจ้ากรมท่า สังกัดกองทัพเรือเป็นจำนวนมาก จนกลายเป็นตำแหน่งสืบทอดแบบประเพณีจึงสันนิษฐานได้ว่า ชาวมุสลิมในภาคใต้ความคุ้นเคยและชำนาญในการใช้เรือมาตั้งแต่สมัยโบราณ และสืบทอดความชำนาญทางด้านการเดินเรือและการประมงให้แก่ลูกหลาน

3. ปราบกฏเรื่องราวของเรือและในสมัยสุโขทัย จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์พอสรุปและสันนิษฐานได้ว่าเรือกอและ และการเข้ามาตั้งรกรากถิ่นฐานในภาคใต้ตอนล่างของชาวมุสลิม

และเนื่องจากชาวมุสลิมในภาคใต้มีความชำนาญพิเศษในการออกทะเล ดังนั้นกลุ่มชนนี้จึงยึดอาชีพการประมง และเนื่องจากเป็นชาวพื้นเมืองที่มีทุนทรัพย์น้อย จึงมีการคิดประดิษฐ์เครื่องมือในการออกทะเลเพื่อทำการประมงทำให้เกิด “เรือกอและ” ขึ้น สันนิษฐานว่าการวาดลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและน่าจะกำเนิดขึ้นเมื่อเกือบ 1 ศตวรรษที่ผ่านมา สืบเนื่องจากเหตุผลทางประวัติศาสตร์ดังนี้

1. ปรากฏเรือกอและที่มีการเขียนลวดลายจิตรกรรม สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
2. ปรากฏการแข่งขันเรือกอและที่มีการตกแต่งลวดลายจิตรกรรมในราวประมาณ พ.ศ. 2487 ในสมัยที่ขุนจรรยาวิเศษ (เที่ยง จรรยาวิเศษ บุญยพัทธ์) ดำรงตำแหน่งข้าหลวงประจำจังหวัดปัตตานี
3. จากการสอบถามช่างต่อเรือในท้องถิ่น พอสรุปและสันนิษฐานได้ว่าชาวไทยมุสลิมเริ่มมีการตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและในสมัยรัตนโกสินทร์ราว 1 ศตวรรษที่ผ่านมา เพราะเนื่องจากชาวไทยมุสลิมในเขตชายแดนภาคใต้ที่มีวัฒนธรรมทางศิลปะมาตั้งแต่บรรพชนซึ่งแสดงให้เห็นปรากฏในด้านการประดับตกแต่งการแต่งกายและทางด้านสถาปัตยกรรม ผนวกกับเนื่องจากชาวประมงหรือนักรบเหล่านี้ได้เคยเห็นความงามวิจิตรของเรือในพระราชพิธีทางภาคกลาง จึงเกิดความประทับใจและมีความปรารถนาที่จะตกแต่งเรือกอและของตนเองให้ดูสวยงาม หลังจากบ้านเมืองมีความสงบสุขสืบภัยจากสงครามและความวุ่นวายการตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและจึงเกิดขึ้น (วุฒิ วัฒนสิน. 2542)

1.2 ความหมายของเรือกอและ

ความหมายของเรือกอและ

สารานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน เล่มที่ 3 (2505: 1448) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กูแหละหรือกอและ เป็นคำภาษามลายู ใช้เรียกเรือประมงขนาดเล็กหรือขนาดกลาง แต่บางโอกาสก็นำมาเรียกเรือขนาดใหญ่ได้เหมือนกัน เรือประมงของชาวมลายูโดยมากเป็นเรือใบ อาศัยกำลังลมเมื่อจะเพิ่มความเร็ว หรือความจำเป็น จะทดแทนความล่าช้าที่ขาดลม ก็จะใช้แจวและพายเป็นเครื่องช่วย

พจนานุกรมเว็บสเตอร์ อธิบายว่า Kolek / Ko, lek / n-s Malay : a Malayan canoe often rigged with a rectangular sail.

กอและเป็นคำเขียนเลียนแบบเสียงในภาษายาวี บางคนอาจเขียนว่า โกอและ หรือกอและ ขึ้นอยู่กับเสียงผู้พูด ภาษาอังกฤษใช้ Kolek หรือ Koleh ความหมายของคำว่า กอและ อติตดา โตะปราสาท และดาโตะสินดารมัน แห่งจังหวัดนราธิวาส ได้ให้ความหมายว่า หมายถึง พลิกไป พลิกมา ตะแคง โคลงแคลง ลักษณะที่โคลง ๆ ชาวมุสลิมใช้คำว่า “กอและ” ผสมกับคำอื่นอีกสองคำคือ ผสมกับคำว่าปาระฮู เป็นปาระฮูกอและ ซึ่งหมายถึงเรือกอและนั่นเอง (สุมนัส จิตพิทักษ์. 2522: 99-100)

พอสรุปได้ว่า เรือกอและ หมายถึง เรือประมงที่ใช้ใบในการขับเคลื่อนมีรูปพรรณสัณฐานเพี้ยวลม ไม่ต้านลม แต่เป็นเรือที่อยู่ในอาการโคลงเคลงเมื่อลงในน้ำ เพราะมีลักษณะของท้องเรือที่อยู่ใต้น้ำกลม และกาบเรือจะผายออกจึงล่นยาก เมื่อถูกคลื่นลมจะโคลงเคลงเท่านั้น

ภาพประกอบ 2 เรือกอและ

ที่มา: เรือกอและ ราชะณีแห่งแหลมมาลาญ. (ม.ป.ป.).

เรือกอและเดิมเป็นเรือที่ชาวพื้นเมืองปัตตานีใช้เป็นพาหนะในการเดินทางและทำการประมงยามว่างจากการประกอบอาชีพในยามคลื่นลมสงบ และเวลาว่างนักช้ตฤกษ์ของท้องถิ่น ชาวเมืองปัตตานี จะนำเรือกอและเข้ามาใช้ประโยชน์ในการพักผ่อนหย่อนใจ โดยนำมาจัดแข่งขันพายเรือ เพื่อชิงความเป็นหนึ่งในด้านความเร็ว ที่จังหวัดปัตตานีในสมัยโบราณ มีหมู่บ้านหนึ่งเป็นหมู่บ้านที่ต่อเรือกอและและมีเรือกอและมากที่สุด จนชาวบ้านทุกคนเรียกว่าหมู่บ้านกำปงกอและ ซึ่งหมายถึงหมู่บ้านเรือกอและ ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็นหมู่บ้าน “สะบารัง” หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “กตาอาเนาะญอ” แปลว่า “ตลาดมะพร้าว” ซึ่งเป็นชื่อที่ได้ใหม่เมื่อภายหลังจากความนิยมในการต่อเรือกอและลดน้อยลง ทั้งนี้เพราะในหมู่บ้านดังกล่าวอยู่ติดแม่น้ำปัตตานีจึงมีต้นมะพร้าวมากพอ ๆ กับมีเรือที่จอดอยู่ตามชายฝั่งตลอดแนวแม่น้ำสมัยก่อนที่จังหวัดปัตตานีมีการแข่งขันเรือกอและในวันฮารีรายอและวันรายอฮัจยี เป็นประจำทุกปีต่อมาความนิยมในการต่อเรือกอและขยายไปเกือบทุกจังหวัดที่อยู่ใกล้ทะเลนับตั้งแต่ชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย บริเวณอำเภอหัวไทร เขตจังหวัดนครศรีธรรมราชเรือลงมายังอำเภอเทพาจังหวัดสงขลา และอำเภอเมือง อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ อำเภอสายบุรี ของจังหวัดปัตตานี ตลอดอีกหลายอำเภอในจังหวัดนราธิวาส (มัลลิกา คณานุรักษ์, 2544: 71)เรือกอและเป็นเรือประมงที่ใช้ในแถบจังหวัดภาคใต้ตอนล่างมีลักษณะเป็นเรือยาวที่

ต่อ ด้วยไม้กระดานโดยทำให้ส่วนหัวและท้ายสูงขึ้นจากลำเรือให้ดูสวยงาม นิยมทาสีแล้วเขียนลวดลายด้วยสีฉูดฉาดเป็นลายไทยหรือลายอินโดนีเซีย ซึ่งนำมาประยุกต์ให้เหมาะกับลำเรือ เรือกอและมี 2 แบบคือ แบบหัวสั้นและแบบหัวยาว ขนาดของเรือแบ่งเป็น 4 ขนาด โดยยึดความยาวของลำเรือเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง คือ ขนาดใหญ่ยาว 25 ศอก ขนาดกลางยาว 22 ศอก ขนาดเล็กยาว 20 ศอก และขนาดเล็กมากเรียกว่า "ลูกเรือกอและ" ยาว 6 ศอกโดยประมาณ และด้านนอกซึ่งค่อนข้างขึ้นไปทางขอบเรือ ทำเป็นขอบนูนออกมาข้างนอก ลักษณะเป็นกันชนของเรือยาวตลอดลำเรือเรียกว่า "ปาแปทวอ" ที่ตอนล่างของปาแปทวอทำรอยแฉะเนื้อไม้ด้วยกบให้เป็นแนวยาวตลอดลำเรือเรียกว่า "กอมมา" เรือทั้งลำ แบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนหัวเรียกว่า "ลูแวน" ส่วนท้ายเรียกว่า "บู่ระแต" ถ้าแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน ส่วนหัวเรียกว่า "ปาลอ" ส่วนกลาง (ลำเรือ) เรียกว่า "ตือเราะะ" ส่วนท้ายเรียกว่า "ปุงง"

ประโยชน์

เรือกอและส่วนใหญ่ใช้ในการประมง โดยนำออกไปทำการประมงในทะเลและนิยมทำเป็นพวก ๆ พวกละ 5-6 ลำ นอกจากนี้ยังใช้สำหรับแข่งขันโดยใช้ฝีพายหรือใช้ใบก็ได้ทุกครั้งที่จะออกเรือก่อนขึ้นเรือชาวประมงจะให้ความเคารพเรือกอและของตนโดยการถอดรองเท้าทุก ครั้ง และเมื่อเรือจอดอยู่บนฝั่งก็ห้ามผ่านใกล้ ๆ หรือเล่นบริเวณหัวเรือ ไม่พูดจาเชิงอวดดี หรือพูดในสิ่งที่ไม่เป็นมงคล เพราะเชื่อว่า มีพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ให้ความคุ้มครองเรือสิ่งสถิตอยู่ที่หัวเรือบริเวณ "จาบั้ง" นับได้ว่าเรือกอและเป็นเรือในจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง ซึ่งใช้ในการประมงทางทะเลของชาวประมงมุสลิมในจังหวัดภาคใต้ นับว่าเป็นเรือที่แปลกตาและหาดูได้ยากในจังหวัดอื่น ๆ

ลักษณะของเรือกอและ

เรือกอและลำแรกได้ออกแบบสร้างขึ้นด้วยฝีมือชาวประมงในเขตกำปงตะลุมเบ ซึ่งในปัจจุบันคือ ตำบลละลุบัน อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี สมัยก่อนเรือกอและทุกลำเป็นเรือหัวยาวท้ายยาว ไม่มีการเขียนลวดลายใด ๆ ทั้งสิ้น ต่อมามีการวาดลวดลายบนเรือกอและถูกดัดแปลงเป็นเรือหัวสั้น สีสันพิสดาร เรือกอและเดิมเป็นเรือบด หรือเรือขุด ซึ่งใช้ต้นไม้ใหญ่มาขุดเป็นลำเรือและมีฝีพาย สามารถนำออกทำการประมงชายฝั่งได้ นานวันเข้าต้นไม้เริ่มหายาก จึงเปลี่ยนจากขุดมาเป็นเรือต่อขึ้นด้วยไม้กระดานแผ่นใหญ่ ๆ เพียง 5 แผ่นเท่านั้น และอาศัยชักใบเรือแทนฝีพายสามารถนำออกทะเลในเวลาเช้า และกลับเข้าฝั่งในเวลาบ่ายเรือกอและที่แล่นด้วยใบเรือ จึงเป็นรูปลักษณะของเรือกอและที่สวยงามและสมบูรณ์ที่สุดเพราะส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ช่างต่อเรือ และศิลปินพื้นบ้านร่วมกันประดิษฐ์ประกอบขึ้น ล้วนแสดงถึงเอกลักษณ์ของเรือกอและที่เหมาะสมแก่การใช้สอย และแสดงถึงศิลปะของคนในแถบนี้จริง ๆ (สมศักดิ์ ลีภาสุรพิสุทธิ. 2524: 19-20)

ลักษณะของเรือกอและเป็นเรือประมงที่ใช้ตามชายฝั่งทะเลของแหลมมาลายู ในปัจจุบันมีอยู่ด้วยกันหลายแบบตามรูปร่างของการวางกระดูกงู และลักษณะของเรือและท้ายเรือ แต่โดยทั่วไปลำเรือจะต้องแข็งแรงและค่อนข้างกว้าง พอที่จะผจญกับลมพายุได้บ่อย ๆ และทนต่อคลื่นที่ซัดสาดชายฝั่งอย่างรุนแรงระหว่างเรือในทะเลหรืออยู่บนฝั่ง ขนาดของเรือเล็กหรือใหญ่แตกต่างกันไป

ยาวตั้งแต่ 3.50 – 13.50 เมตร มีรูปร่างแตกต่างกันบ้าง แต่ลักษณะเดิมยังอยู่ เช่นหัวท้ายขึ้นอย่างเดียวกัน เพื่อให้กินน้ำดี และลากเข็นง่าย ลำของเรือจึงต่ำ กระดุกงูไม่ลึกนัก ส่วนใบมักเป็นรูปเหลี่ยมผืนผ้า มีคันทอดทั้งสองข้างบนและล่าง ซึ่งสามารถลดและม้วนใบจากคันทอดขึ้นได้ หัวเรือและท้ายเรือทำแตกต่างกันเล็กน้อย หรือเหมือนกันเป็นรูปงอนขึ้น ดูประหนึ่งสองหัว ปกติใช้พายถือท้ายทางข้างเรือ จังกูดหรือหางเสือเกือบจะไม่มีเลย หรือถ้ามีก็ใช้น้อยลำเต็มที การทาสีเรือเป็นที่สังเกตอย่างหนึ่ง ซึ่งบอกที่มาของเรือประมง ซึ่งจะเห็นว่าเรือตามชายฝั่งตะวันตกของแหลมมลายูมักทาสีดำหรือสีน้ำตาลแก่ อันตรงข้ามกับเรือทางฝั่งตะวันออก ซึ่งส่วนมากทาสีขาวเหนือระดับน้ำ แต่ทาสีแดงหรือเขียวตอนใต้ท้องเรือ ในท้องที่จังหวัดปัตตานีและนราธิวาส มักจะทาสีจุดฉาด เช่นแดงหรือเขียวตามใจชอบ และมีการเขียนลวดลายอย่างสวยงาม (สุมนัส จิตพิทักษ์. 2522: 40-41) พบว่าเรือกอและในจังหวัดปัตตานี ซึ่งมีลวดลายสวยงามนั้น ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงแบบไป จากซึ่งเคยมีหัวเรือและท้ายเรือเซียดสูงกลายเป็นหัวเรือสั้น ท้ายตัดไว้สำหรับตั้งเครื่องยนต์เพื่อความคล่องตัวในด้านประโยชน์ใช้สอย ซึ่งมีชื่อเรียกเรือที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ว่า “ปาตะกริอะ” แต่ส่วนอื่น ๆ ของรูปแบบของเรือยังไม่เปลี่ยนแปลงเช่นยังคงมีกาบเรือสูง สามารถเขียนลวดลายสีฉาดได้เหมือนเดิม เรือกอและจะมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากเรือประเภทอื่น ๆ มาก เรือกอและที่นิยมใช้มีอยู่ด้วยกัน 4 ขนาดดังนี้คือ

1. ขนาดใหญ่ ยาว 25 ศอก
2. ขนาดกลาง ยาว 22 ศอก
3. ขนาดเล็ก ยาว 20 ศอก
4. ขนาดเล็กมาก ยาว 6 ศอก

เอกลักษณ์สำคัญอย่างหนึ่งที่มีอยู่ในเรือกอและ ก็คือคุณค่าในตัวของมันเอง ซึ่งแสดงออกมาทางรูปแบบและลวดลายที่วิจิตรพิสดารบนเรือกอและแต่ละลำ จากฝีมือของชาวบ้านที่นอกจากจะดำรงถึงประโยชน์ใช้สอย ในการประกอบอาชีพเพื่อการดำรงชีวิตแต่เพียงอย่างเดียวแต่เกิดความคิดจินตนาการ และเกิดแรงบันดาลใจ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้สึกนึกคิดอย่างชาวบ้าน ได้สร้างสรรค์ศิลปะพื้นบ้านที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมเพื่อสืบทอดต่อไปยังชนรุ่นหลัง ศิลปกรรมชิ้นนี้แตกต่างจากศิลปะที่สร้างสรรค์ขึ้น เพื่อรับใช้ชนส่วนน้อยที่เป็นชนชั้นศักดินา

เรือกอและจัดเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของจังหวัดปัตตานี และในปัจจุบันนี้รูปร่างลักษณะได้เปลี่ยนแปลงไปมาก โดยเฉพาะรูปแบบของหัวเรือและท้ายเรือ เรือกอและแบบดั้งเดิมนั้นมีลักษณะเฉพาะตัวที่น่าสนใจดังนี้

1. ด้านรูปแบบของลำเรือ มีลักษณะหัวเรือและท้ายเรือเซียดสูงมากคล้ายเรือไวกิ้งต่างกันที่หัวเรือไวกิ้งมีการแกะสลักเป็นรูปหัวสัตว์ประดับไว้ แต่หัวเรือกอและมีเพียงแต่การฉลุลายให้เข้ากับลวดลายส่วนอื่นเท่านั้น กราบเรือกอและสูงมากเพราะต้องใช้แล่นในท้องทะเล จึงทำให้บริเวณกราบเรือมีพื้นที่ว่างเหมาะสำหรับการวาดลวดลายจิตรกรรม

2. ด้านการตกแต่งลวดลายจิตรกรรม มีการประดับตกแต่งด้วยการฉลุ และวาดลวดลาย รวมทั้งการระบายสี เพื่อความงามวิจิตรด้วยเทคนิคสีน้ำมัน (Oil Painting) ส่วนประกอบที่สำคัญของเรือกอลและ ที่นิยมฉลุลายและวาดลวดลายจิตรกรรม ได้แก่ ส่วนหัวเรือใบหัวเรือ คือส่วนที่อยู่บนสุดปลายของเรือ หัวเรือใหญ่ (กรือเปาะใหญ่) คือส่วนประกอบหนึ่งของใบหัวเรือ ส่วนของหัวเรือ (กรือเปาะเล็ก) คือ ส่วนประกอบหนึ่งของหัวเรือใหญ่

- จาปิง คือ ส่วนที่ปิดช่วงหัวเรือและท้ายเรือ

- บางา คือ ส่วนที่ใช้มัดเชือกและแขวนตะเกียง อยู่ใกล้กับจาปิง กราบเรือส่วนล่าง กราบเรือส่วนบน ส่วนของท้ายเรือ ใบท้ายเรือ คือ ส่วนบนสุดตอนท้ายคู่กับใบหัวเรือ

- ซางอ หรือ มุขะ คือ ส่วนประกอบของเรือ มี 2 ชั้น อยู่ตรงกลางลำ และตรงท้ายเรือ มีประโยชน์ คือ เป็นที่วางเสาใบเรือ แต่ในปัจจุบันใช้วางหางเสือเรือแทน

- เกาะแย คือ ส่วนประกอบที่อยู่ตรงตอนท้ายของเรือ ใช้สำหรับวางหางเสือเรือ

- กือมุติ คือ หางเสือ ใช้คู่กับเกาะแยส่วนตรงกลางลำเรือ กราบเรือ คือ บริเวณตอนกลางของลำเรือส่วนภายในเรือ คือ บริเวณทั้งหมดภายในลำเรือ

ภาพประกอบ 3 ส่วนประกอบเรือกอและ

ประเภทของเรือกอและ

โดยพิจารณาจากลักษณะของหัวเรือกอและอาจกล่าวได้ว่า เรือกอและมี 2 ประเภทด้วยกัน คือ แบบหัวสั้นและแบบหัวยาว แต่ถ้าพิจารณาจากความเป็นเรือประมง เรือกอและที่เป็นเรือประมงมี 6 ประเภท ดังนี้คือ

1. กุแหละบัวตันบะรัต มีการต่อเรือประเภทนี้ในประเทศมาลายู ซึ่งได้แบบมาจากปัตตานีประเทศไทย มีลักษณะเด่นคือ หัวเรือและท้ายเรือเรียวจนเกือบแหลม บรรทุกลูกเรือได้ประมาณ 5 – 7 คน
2. กุแหละ หรือ ปารากุแหละมีลักษณะเด่นคือ ค่อนข้างกว้าง ท้องมน และมีหัวท้ายโค้งงอนขึ้นดูสวยงามแล่นได้ไม่เร็ว แต่คล่องตัวเป็นเรือที่ออกทะเลที่ดีมาก มีความคล่องตัวในการลากขึ้นบนหาดหรือเข็นลงทะเล เรือนี้บางที่เรียกว่า กุแหละลิจิง บรรทุกลูกเรือได้ประมาณ 5 – 10 คน พบทั่วไปตามทะเลฝั่งตะวันออก

3. ดอ – กอล

4. กุหลาบ มะเขียม หรือโจกอง เป็นเรือไทย ใช้จับสัตว์น้ำด้วยเบ็ด บรรทุกลูกเรือได้ 2-3 คน พบจำนวนเล็กน้อยตามปากแม่น้ำกัลันตันทางเหนือ

5. ยองกอง เป็นเรือประมงขนาดเล็ก ใช้สำหรับทำประมงชายฝั่ง มีการทาสีเพื่อความสวยงาม แต่เป็นเพียงแถบสีเรียบๆ ไม่มีการวาดลวดลายจิตรกรรมใดๆ ทั้งสิ้น

6. ปาตะกือระ เป็นเรือประมงที่มีวิธีการต่อ การวาดลวดลายจิตรกรรมมีส่วนตกแต่ง และอุปกรณ์ต่างๆ ในเรือเหมือนเรือกอกและดั้งเดิม มีลักษณะที่เด่นคือมีหัวเรือเซ็ดสูงเหมือนเรือกอกและดั้งเดิม แต่มีท้ายตัด (ปาตะกือระ) และใช้เครื่องยนต์ในการขับเคลื่อน ในขณะที่เรือกอกและดั้งเดิมกำลังจะหมดความนิยมอย่างสิ้นเชิง เรือกอกและปาตะกือระ จึงเป็นทายาทที่ทรงคุณค่าเช่นเรือกอกและต่อไปในอนาคตอย่างแน่นอน

องค์ประกอบเรือ

เรือกอกและเป็นเรือประมงที่ใช้กันในเขตฝั่งทะเลจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำขึ้นโดยการนำแผ่นไม้กระดานยาวมาเรียงซ้อนกันขึ้นเป็นลำเรือที่เรียวยาวทางด้านหัวและด้านท้าย เริ่มจากการนำไม้กระดานวางซ้อนกันจากฐานตรงกลางที่เป็นไม้กระดุกงู ซึ่งถือว่าเป็นกระดุกสันหลังของเรือ โดยวางไม้กระดานซ้ายขวาขึ้นไปเป็นคู่ๆ ทั้งนี้เพื่อให้กราบเรือทั้งสองข้างสมดุลกัน การซ้อนต่อแผ่นไม้กระดานจะต้องเชื่อมต่อกันอย่างประณีตด้วยเปลือกต้นเสม็ดและตะปูเดือยไม้ ต่อไปคือการนำไม้ลักษณะโค้งคล้ายตัว U ที่เรียกว่า “กง” มาวางเรียงกันภายในลำเรือ ตามขนาดและระยะที่เหมาะสม ตั้งแต่ส่วนของเรือจนถึงท้ายเรือ กงมีหน้าที่เป็นโครงกระดุกหรือโครงสร้าง ช่วยยึดไม้กระดานที่วางซ้อนกันขึ้นไปให้ติดกับกงด้วยตะปู ทำให้ลำเรือมีความแข็งแรงขึ้น เมื่อลำเรือมีความสมบูรณ์แล้วจึงมีการต่อเติมส่วนหัว ส่วนท้าย กราบเรือ และส่วนประกอบต่างๆ ของลำเรือ ขั้นสุดท้ายคือ การทาสีและเขียนลวดลายจิตรกรรมให้มีสีสันสวยงามพร้อมที่จะออกเรือเพื่อการทำประมง ด้วยความภาคภูมิใจ ในความสวยงามยามเรือกอกและออกท่องทะเลไกล

ภาพประกอบ 4 ลักษณะของเรือกอกและ

องค์ประกอบโดยทั่วไป ของเรือกอและ ใต้แก้ว

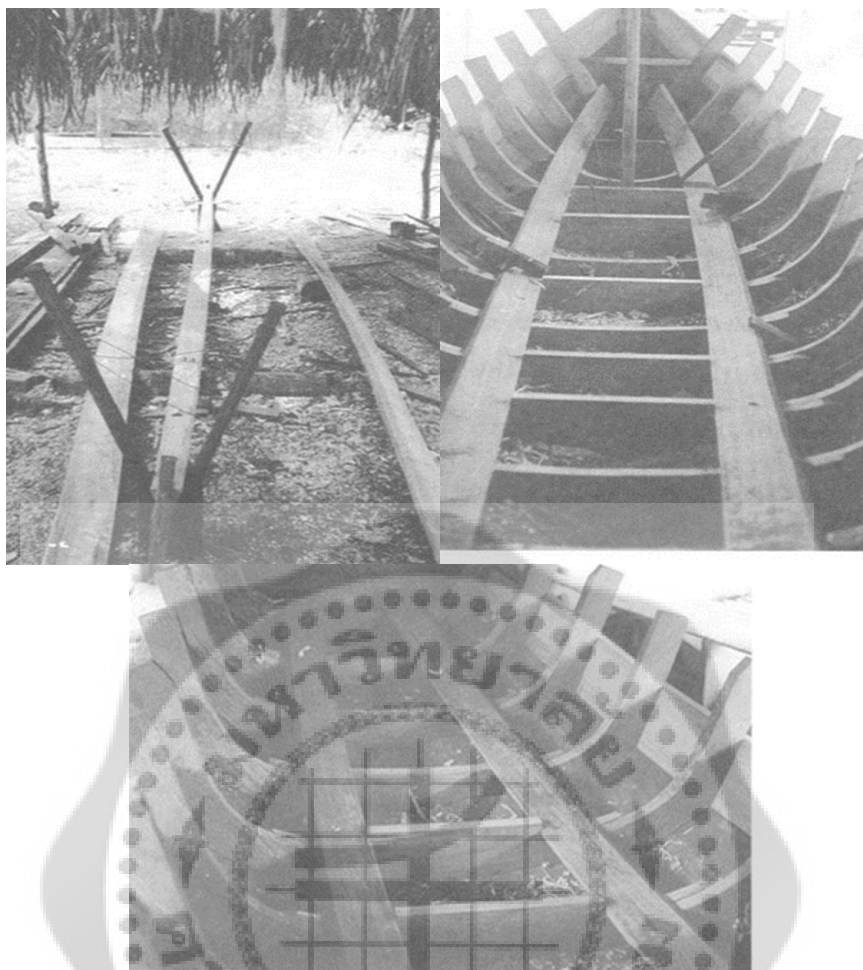
1. ลำเรือ

ลำเรือของเรือกอและ เป็นลำยาวที่ต่อด้วยไม้กระดานยาว ซึ่งได้จากการเลื่อยตัดท่อนซุง ประเภทไม้ตะเคียน ไม้สยา ไม้หลุมพอ ที่มีขนาดความยาวที่จะต่อ โดยเลื่อยตัดท่อนไม้ให้เป็นแผ่นไม้กระดานบางๆ ที่มีขนาด 1 x 6 นิ้ว นำแผ่นไม้กระดานดังกล่าวมาวางซ้อนต่อขึ้นเป็นลำเรือความยาวของเรือแต่ละลำ จะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการใช้สอย เรือกอและที่ใช้เพื่อประกอบอาชีพทางการประมง หรือเป็นพาหนะสำหรับรับส่งสินค้า ลำเรือจะขยายกว้างออกตรงกลางลำเรือ ทั้งนี้ให้เรือมีบริเวณภายในกว้าง เพื่อประโยชน์ในการบรรทุกสินค้า และวางอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพประมง ส่วนเรือกอและที่ใช้ในการแข่งขันประชันฝีพายความเร็ว นั้น ลำเรือจะแคบเข้าไปทางส่วนหัวและส่วนท้ายมากกว่าเรือกอและที่ใช้ประกอบอาชีพ (จเร รัชแก้ว, 2537: 38) และส่วนประกอบอื่นของลำเรือได้แก่

1.1 กระดูกงู คือ ไม้แกนกลางของลำเรือที่มีความยาวตามขนาดของลำเรือ เป็นที่ยึดเกาะของแผ่นไม้กระดาน ที่ซ้อนต่อขึ้นเป็นลำเรือ และเป็นที่ยึดติดตั้งงของเรือ เวลาจะบอกถึงความยาวของเรือกอและนั้นจะต้องบอกความยาวของกระดูกงู

1.2 กง คือ ไม้ที่มีลักษณะคล้ายกับ U ที่วางขวางอยู่ในลำเรือ ตามขนาดความโค้งของเรือตั้งแต่หัวเรือจนถึงท้ายเรือ กงจะมีขนาดความกว้างที่สุดตรงกลางลำเรือ แล้วค่อยๆ เรียวเล็กแคบลงไปทางส่วนหัวและส่วนท้ายตามลำดับ กงจึงเปรียบเสมือนโครงสร้างหรือโครงกระดูก เพราะไม้กระดานแต่ละแผ่นที่ประกอบขึ้นเป็นลำเรือ จะต้องถูกตอกตรึงกับกงด้วยตะปู จึงสร้างความแข็งแรงให้กับลำเรือเป็นอย่างยิ่ง

1.3 กราบเรือ คือส่วนประกอบของเรือที่เป็นแผ่นไม้กระดาน ที่ต่อเติมเสริมให้ลำเรือขยายกว้างออกตรงกลางลำเรือ แล้วเรียวแคบไปทางส่วนหัวเรือ และท้ายเรือ ขนาดของแผ่นไม้กระดานที่นำมาต่อเป็นกราบเรือ จะใช้ไม้ขนาด 1 x 6 นิ้ว ยาวตลอดทั้งลำ ข้างละ 5 – 6 แผ่น ถัดจากแผ่นไม้กระดานก็จะต่อเติมด้วยไม้เป็นขอบอีกจำนวนข้างละ 3 ท่อน

ภาพประกอบ 5 การตั้งกระดูกงู เพื่อต่อเป็นลำเรือแสดงการติดตั้งกงในลำเรือแสดงลักษณะ การวางโครงเรือ (แซตอ)

ที่มา: วุฒิ วัฒนสิน. (2542: 15, 20).

ภาพประกอบ 6 การปิดส่วนท้ายของเรือกอกและประเภทปาตะกือระ

ที่มา: วุฒิ วัฒนสิน. (2542: 23).

2. อุปกรณ์ประจำเรือ

2.1 ไบเรือ หรือลายนายเป็นอุปกรณ์ประจำเรือกอกและที่สำคัญในอดีต ที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนให้เรือแล่นไปได้ เมื่อโดนกระแสนลมพัดพาออกสู่ทะเลในเวลาเช้า และแล่นกลับเข้าฝั่งในเวลาบ่ายแต่ในปัจจุบันชาวประมงเล็กใช้ไบเรือ หันมาใช้เครื่องยนต์แทน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้เครื่องยนต์มีความสะดวกสบาย และมีประสิทธิภาพมากกว่าการใช้ไบเรือ

2.2 เครื่องยนต์ ในปัจจุบันการขับเคลื่อนของเรือกอกและ จะใช้เครื่องยนต์แทนไบเรือ และพาย โดยนำเครื่องยนต์มาติดตั้งตรงบริเวณส่วนท้ายเรือ ซึ่งมีแท่นรองรับที่ต่อนอกมาจากลำเรือ

2.3 สมอเรือ คือเครื่องมือสำหรับการหยุดเรือให้อยู่กับที่ โดยการทอดสมอในขณะที่นำเรือออกทำการประมงกลางทะเล หรือขณะจอดเทียบท่าชายฝั่ง สมอเรือมี 2 ชนิด คือ สมอเรือแบบเหล็ก และสมอเรือแบบไม้ สมอเรือแบบเหล็ก มีลักษณะเหมือนสมอเรือที่ใช้อยู่ทั่วไปในปัจจุบัน แต่สมอเรือแบบไม้มีลักษณะรูปร่างคล้ายตัว “ง” ทำด้วยไม้ สมอเรือแบบไม้เวลาทอดสมอจะต้องใช้ก้อนอิฐหรือก้อนหินถ่วง เพื่อให้เกิดน้ำหนัก

2.4 ชง ชงที่ใช้ในเรือกอกและเป็นธงผ้าสีต่าง ๆ บ้างเป็นรูปสามเหลี่ยม บ้างก็เป็นรูปสี่เหลี่ยม ขนาดกว้าง ยาวประมาณหนึ่งศอก โดยใช้ไม้ไผ่กลมทำเป็นด้าม ประโยชน์ของชง คือ สามารถบอกที่หมายของการวางอวน เป็นสัญลักษณ์บอกให้เรือลำอื่นทราบว่ามีชงปักอยู่ ได้มีการวางอวนจับปลาแล้ว เพื่อไม่ให้เรือลำอื่นมาวางอวนทับซ้อนกัน วิธีการใช้ชง คือ การเสียบชงติดกับทุ่นที่ลอยน้ำได้ ผูกติดกับปลายอวนแล้วทิ้งลงในทะเลบริเวณที่จะวางอวน

2.5 **ตุต** คือเครื่องส่งสัญญาณใช้สำหรับติดต่อกันระหว่างเรือกอและ ตุตทำด้วยเชือกควายที่มีลักษณะเชือกยาวงามมีขนาดใหญ่พอสมควร ตัดปลายแหลมของเชือกควายออกประมาณ 1 นิ้ว ตกแต่งให้สวยงาม และมีรูทูลูไปยังส่วนกลางของเชือกควาย สามารถเป่าลมผ่านไปทำให้เกิดเสียงได้ คนเป่าตุตต้องเป็นคนแข็งแรง เพราะต้องใช้ลมมากจึงจะเกิดเสียงดังปุด ๆ ที่โหยหวนไปไกล ตุตหรือวูดนี้ เป็นอุปกรณ์ชนิดหนึ่งสำหรับเป่าเพื่อส่งสัญญาณติดต่อกัน นิยมใช้ในหมู่ชาวประมง ในขณะที่เดินเรืออยู่กลางทะเล ตุตนี้ยังมีประโยชน์เพื่อตอบสนองความเชื่อที่ว่า เสียงโหยหวนนี้สามารถเรียกลมได้ด้วย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ช่วยในการเดินเรือ (สถาบันทักษิณคดีศึกษา. 2529: 1345)

อนึ่งนอกจากนี้ยังใช้ตุตเป่าส่งสัญญาณการนำปลามาขายของชาวประมง และเพื่อให้ทราบว่ามีปลามากมาย ให้เตรียมตัวออกมาซื้อได้

2.6 อุปกรณ์สำหรับเก็บสัตว์น้ำ

ในอดีตชาวประมงที่ใช้เรือกอและสำหรับจับสัตว์น้ำ เมื่อจับได้แล้ว จะเก็บไว้ใต้ท้องเรือซึ่งจะทำให้ภายในลำเรือมีกลิ่นเหม็น และสกปรกปัจจุบันจึงนิยมใช้กล่องสี่เหลี่ยม ขนาดโตพอเหมาะกับลำเรือ โดยใช้แผ่นไม้กระดานตรึงตะปูเป็นกล่องสี่เหลี่ยม แล้วฉาบด้วยแผ่นสังกะสีภายในและมีฝาปิดชิด ก่อนออกทำการประมงจะนำน้ำแข็งละเอียดใส่ในกล่องเพื่อไว้แช่สัตว์น้ำป้องกันการเน่าเสีย

2.7 แจว

แจวหรือ ดาดยง มีลักษณะคล้ายไม้พายแต่มีขนาดความยาวมากกว่าพาย ทำมาจากไม้สยาหรือไม้ตะเคียน ด้านกลม และส่วนปลายสุดของด้ามถือเป็นรูปตัว T เพื่อความถนัดมือ ในขณะที่จับประโยชน์ใช้สอยของแจวเรือ คือไว้ใช้จัดเรือขณะเข้าหาฝั่ง หรือกลับหัวเรือในขณะที่ไม่ใช้เครื่องยนต์ในเรือกอและลำหนึ่งจะมีแจวประมาณ 1 – 2 อัน

2.8 ไม้พาย

ไม้พาย หรือปือราเยาะ ทำมาจากไม้สยาหรือไม้ตะเคียน มีด้ามกลมและปลายของด้ามจะเป็นรูปตัว T เหมือนด้ามจับของแจว มีแผ่นพายเป็นแผ่นปลายแหลมคล้ายใบโพธิ์ ไม้พายจะทำมาจากไม้แผ่นเดียว จะไม่มีการต่อ ทั้งนี้เพื่อความทนทาน

2.9 ไม้ตีน้ำ

ไม้ตีน้ำ หรือกูโม๊ะ เป็นไม้ที่มีด้ามกลมส่วนปลายรูปร่างคล้ายถ้วย ประโยชน์ของไม้ตีน้ำคือ จะใช้ส่วนปลายที่คล้ายถ้วยตีกระแทกน้ำให้แตกกระจาย เพื่อให้น้ำกระเพื่อม ทำให้ฝูงปลาตกใจแล้วว่ายหนีไปทางอวนที่ตักเอาไว้ ในเรือกอและลำหนึ่งจะมีไม้ตีน้ำจำนวน 1 – 2 อัน

คุณค่าของเรือกอและ

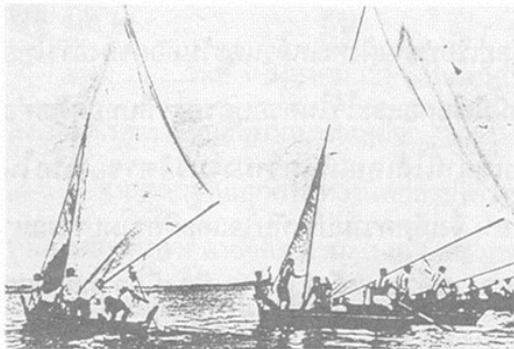
คุณค่า คือ ลักษณะที่พึงปรารถนา พึงพอใจและพึงประสงค์ สิ่งที่ตอบสนองความปรารถนาได้เป็นสิ่งที่มียุคค่า ดังนั้นคุณค่าจึงเป็นสิ่งที่ช่วยเหลือให้ความปรารถนาของมนุษย์เต็มสมบูรณ์ (ชัยวัฒน์ อัดพัฒน์. 2527: 165)

กลุ่มชนชาวประมงในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตจังหวัดปัตตานี และจังหวัดนราธิวาส เห็นคุณค่าของเรือกอและ ก็เพราะเรือกอและที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นนั้น สามารถตอบสนองความปรารถนาของกลุ่มชนได้ อำนวยประโยชน์ในด้านประกอบอาชีพทางการประมงสนองความต้องการของอารมณ์ ความรู้สึก จิตใจส่งเสริมและยกระดับของวัฒนธรรมของกลุ่มชนให้สูงขึ้น สิ่งที่มีคุณค่าต่อกลุ่มชน ต้องมีความผูกพันกับกลุ่มชนนั้นจนแยกไม่ออก

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า “เรือกอและ” เป็นสิ่งที่มีคุณค่าและจำเป็นต่อชีวิตของกลุ่มชนชาวประมงทุกคน เพราะเรือกอและมีความผูกพันอยู่ในชีวิตประจำวันและความเป็นอยู่ เปรียบประดุจสายเลือดใหญ่ของกลุ่มชนนี้เรือกอและนอกเหนือจากการใช้ในกิจการประมงแล้ว ยังทำให้ทราบถึงประวัติศาสตร์นับตั้งแต่การเดินเรือของพ่อค้าชาวอาหรับมุสลิม เข้ามาในดินแดนแหลมมาลายู การใช้เรือบรรทุกสิ่งของต่าง ๆ ที่เป็นสินค้าเข้าและสินค้าออก การยกทัพเรือไปในกิจการสงคราม บริเวณแหลมมาลายูตลอดจนการส่งกองทัพเรือขึ้นมาช่วยกรุงศรีอยุธยา คราวเกิดสงครามกับพม่า และกัมพูชา เป็นต้น

วิวัฒนาการของเรือกอลและ

แสดงภาพเรือกอลและที่ใช้ใบ

แสดงภาพเรือกอลและ
ที่มีใบหัวเรือแบบยาว

แสดงภาพเรือกอลและ
ที่มีใบหัวเรือแบบสั้น

ภาพประกอบที่ 4 แสดงภาพเรือกอลและ
ประเภทปาตะกือระ

ภาพประกอบ 7 วิวัฒนาการของเรือกอลและ

ที่มา: วุฒิ วัฒนสิน. (2542: 8).

ส่วนการนำเรือกอลและมาใช้เพื่อความสนุกสนาน รื่นเริง ก็จะเกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางศาสนาพุทธ และศาสนาอิสลาม คือตามปรกติประเพณีแห่งพระของภาคใต้ มาจากแนวความเชื่อของศาสนาพุทธ ในเรื่องพระพุทธเจ้า ตอนที่พระองค์เสด็จลงมาจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ในวันแรม 1 ค่ำเดือน 11 เป็นวันแห่งพระหรือชั๊กพระจะมีชุมนุมเรือพระ มีงานฉลอง มีการแข่งขันเรือกอลและอย่างสนุกสนาน ส่วนชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามก็จะมีวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันฮารีรายอ ซึ่งเขาจะมีการละเล่น มีมหรสพครึกครื้น ตลอดทั้งมีการแข่งขันเรือกอลและด้วย (สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้. 2529: 89)

ภาพประกอบ 8 ประเพณีแข่งเรือกอลและ

ที่มา: เรื่องจริงอยากรู้ : เรือกอลและ ประเพณีแข่งเรือกอลและ ภาพรูปเรือกอลและ ที่ นครราชสีมา. (ม.ป.ป.: ออนไลน์).

จังหวัดนครราชสีมาได้ฟื้นฟูการแข่งขันเรือกอลและหน้าพระที่นั่ง เพื่อชิงถ้วยพระราชทานทุกปีจะมีประชาชนล้นหลามมาเฝ้าเสด็จและชมการแข่งขันเรือกอลและ ด้วยความตื่นเต้นระทึกใจ ทำให้เกิดผลดีในการสร้างความรักความสามัคคี ของประชาชนในท้องถิ่น จังหวัดใกล้เคียงตลอดจนประเทศเพื่อนบ้าน อีกแห่งหนึ่งที่จัดให้มีการแข่งขันเรือกอลและ คือจังหวัดปัตตานี มักจะจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในงานแห่เจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว สถานที่ใช้ในการแข่งขันเรือกอลและ คือแม่น้ำปัตตานี ในการจัดการแข่งขันแต่ละครั้ง มีจุดประสงค์เพื่อฟื้นฟูประเพณีการแข่งขันเรือกอลและ และช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวในจังหวัดปัตตานีเพิ่มขึ้น ซึ่งในการแข่งขันแต่ละครั้ง จะมีผู้คนจำนวนมากมาให้กำลังใจแก่ผู้เข้าแข่งขัน จนเต็มสะพานเดชาอนุชิต เรือกอลและยังมีประโยชน์ในการศึกษาความสัมพันธ์ ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนได้ โดยศึกษารูปแบบศิลปะที่เขาแสดงออกจากการใช้สีสันตกแต่งลวดลายเรือกอลและ เป็นเสมือนคู่มือชีวิตของชาวประมง ดังจะเห็นได้จากความรัก และความเอาใจใส่ของชาวประมงที่มีต่อเรือกอลและของตนเอง (สว่าง เลิศฤทธิ์. 2531: 66)

พอสรุปได้ว่า คุณค่าของเรือกอลและที่เป็นรูปธรรมที่สุด คือการเป็นยานพาหนะสำหรับ ประกอบอาชีพทางน้ำของชาวประมงในเขตจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เรือกอล และสามารถบอกเล่าเรื่องราวในประวัติศาสตร์ได้ ชาวประมงใช้เรือกอลและเพื่อติดต่อกับเพื่อนบ้าน ใกล้เคียงอีกทั้งเพื่อนันทนาการ คือการใช้ฝีพายเพื่อชิงชัยในด้านความเร็ว

เรือกอลและเป็นวัฒนธรรมทางศิลปกรรมของกลุ่มชนพื้นบ้าน ที่สามารถสะท้อนการ แสดงออกซึ่งวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ผสมผสานหลายวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน

ฉะนั้นจึงนับได้ว่า “เรือกอลและ” เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าแก่การสืบทอดต่อไป เป็นอย่างยิ่ง

บริเวณที่ต่อเรือกอลและ

สืบเนื่องมาจากบริเวณชายฝั่งแหลมมาลายู ทางด้านตะวันออกของอ่าวไทยนับตั้งแต่ อำเภอยะหริ่ง อำเภอปานาเระ อำเภอสายบุรี ของจังหวัดปัตตานี เรื่อยจนไปถึงอำเภอตากใบ ของ จังหวัดนราธิวาส เป็นหาดทรายยาวเหยียด ปราศจากที่กำบังลม จะมีก็เฉพาะบริเวณปากน้ำ ความ แปรปรวนของอากาศจึงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา อีกทั้งแหล่งจับปลาก็อยู่ห่างจากฝั่งออกไปถึง 16 กิโลเมตรขึ้นไป ชาวประมงในเขตนี้จึงจำเป็นต้องต่อเรือ ที่เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศและ ภูมิอากาศในบริเวณนี้ เรือที่เหมาะสมและดีที่สุดที่ชาวประมงใช้ก็คือ “เรือกอลและ” นั่นเอง

แหล่งต่อเรือกอลและในจังหวัดปัตตานี ได้แก่ ตำบลปะเสียวอ อำเภอสายบุรี บ้านบางเก่า อำเภอสายบุรี หมู่บ้านน้ำบ่อ หมู่บ้านท่าหน้า อำเภอปานาเระ หมู่บ้านบูดี ตำบลตะโล๊ะกาโปร์ อำเภอยะหริ่ง

แหล่งต่อเรือกอลและในจังหวัดนราธิวาสได้แก่ หมู่บ้านทอน ตำบลโคกเคียน อำเภอเมือง อำเภอตากใบ

ภาพประกอบ 9 หมู่บ้านทำเรือกอลและ

ที่มา: หมู่บ้านทำเรือกอลและ บ้านปะเสียวอ จังหวัดปัตตานี. (ม.ป.ป.: ออนไลน์).

หมู่บ้านทอน แหล่งทำเรือกอลและ

ตั้งอยู่ที่ตำบลโคกเตียน ห่างจากตัวเมืองตามเส้นทางนราธิวาส-บ้านทอน (ทางหลวง 4136) ประมาณ 16 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านชาวประมงไทยมุสลิม เป็นแหล่งผลิตเรือกอลและทังของจริงและจำลอง เรือกอลและจำลองมีราคาตั้งแต่หลักร้อยไปถึงหลักหมื่น แต่คุณค่าไม่ได้หยุดแค่นั้น เพราะคนที่ทำนั้นบางคนเป็นเด็กมีตั้งแต่อายุ 13 ปีขึ้นไป เด็กบางคนในหมู่บ้านจะใช้เวลาว่างมานั่งหัดทำเรือกอลและ ศิลปะพื้นบ้านของพวกเขาเอง นอกจากเรือทำนออาจจะได้รับความอึ้งใจ กลับไปด้วยหากได้เห็นความสนอกสนใจของพวกเขา เขาก็มีต่องานศิลปะเช่นนี้

ภาพประกอบ 10 หมู่บ้านทำเรือกอลและ

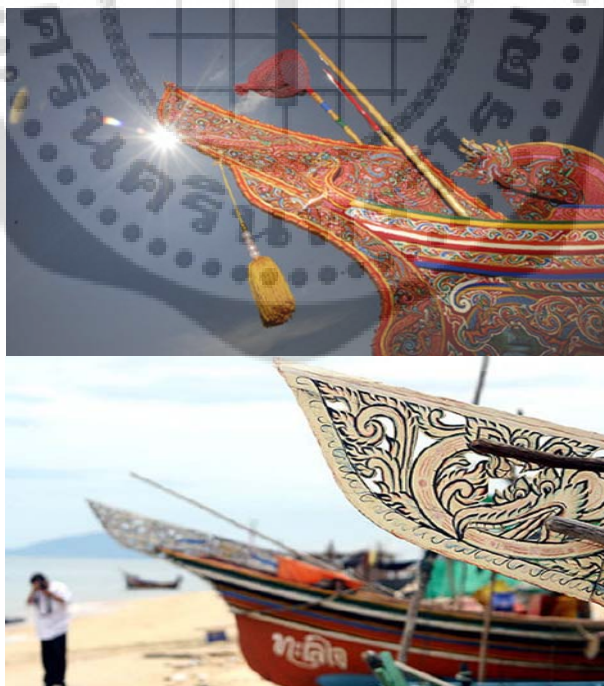
ที่มา: หมู่บ้านทำเรือกอลและ บ้านปะเสยะวอ จังหวัดปัตตานี. (ม.ป.ป.: ออนไลน์).

นอกจากนี้ยังมีผลิตภัณฑ์จากกระจูดและใบปาหนัน เช่นซองใส่แว่น กระเป๋า ไปจนถึงเสื้อที่มีลวดลายและสีสันสวยงามลงตัว หากรักษาดี จะมีอายุการใช้งานถึง 10 ปี ราคาส่งของผลิตภัณฑ์ต่างๆไม่แพงนักตั้งแต่ 30 บาท ไปจนถึงหลักร้อย และที่นี่ยังเป็นแหล่งผลิตน้ำบูดู และข้าวเกรียบปลาที่ขึ้นชื่อของจังหวัดนราธิวาสอีกด้วย ตลอดแนวหาดจะเห็นแผงตากปลาเรียงรายอยู่ มีตุ่มซีเมนต์ใส่บูดูจำนวนมาก นักท่องเที่ยวสามารถแวะมาชมวิธีการผลิต และซื้อของฝากได้ทุกวัน แต่ปกติในบ่าย วันศุกร์ชาวบ้านมักจะไปทำละหมาดและพักผ่อน ซึ่งไม่สะดวกนักหากจะแวะมาเวลานี้เรือกอลและ เป็นเรือประมงชายฝั่งขนาดเล็ก ที่ใช้ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ตอนล่าง ลักษณะเป็นเรือลำใหญ่ มีความยาว 25, 22 และ 20 ศอก ลักษณะการสร้างเรือจะทำให้ส่วนหัว และท้ายเรือสูงขึ้นจากลำเรืออันเป็นเอกลักษณ์มาช้านาน ลวดลายบนลำเรือกอลและเป็นการผสมผสานระหว่าง

ลายมลายู ลายชวาและลายไทยโดยมีสัดส่วนของลายไทยอยู่มากที่สุดเช่น ลายกนก ลายบัวคว่ำบัวหงาย ลายหัวพญานาค หนุมานเหิรเวหา รวมทั้งลายหัวนกในวรรณคดี เช่น “บุหร่งซึ่งอ” หรือ สิงห์ปักยี (ตัวเป็นสิงห์ หรือราชสีห์ หัวเป็นนกคาบปลาไว้ที่หัวเรือ) เชื่อกันว่ามีเขี้ยวเล็บและมีฤทธิ์เดชมาก คำน้าเก่ง จึงเป็นที่นิยมของชาวเรือกอและมาแต่บุร่าบุราณ งานศิลปะบนลำเรือเสมือน “วิจิตรศิลป์บนปลั้วคลื่น” และเป็นศิลปะเพื่อชีวิตเพราะเรือกอและ มิได้อวดความอลังการของลวดลายเพียง อย่างเดียว ทว่ายังเป็นเครื่องมือในการจับปลาเลี้ยงชีพชาวประมงด้วย กล่าวกันว่าลูกแม่ น้ำบางนราไม่มีเรือกอและ หาบปลาก็เหมือนไม้ใส่เสื้อผ้า

วัฒนธรรมการตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและ

การตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและ เป็นวัฒนธรรมทางศิลปะที่สำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาวไทยภาคใต้ตอนล่าง ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้แหล่งน้ำและทะเล ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพประมงเป็นหลัก เรือกอและจึงเป็นพาหนะทางน้ำที่เป็นของคู่กับชาวประมงในแถบนี้ สามารถใช้สอยในการทำประมงและการขนส่งสินค้าและนันทนาการ เรือกอและเป็นเอกลักษณ์ของชาวประมงในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างมาช้านานแล้ว เรือกอและมีความแตกต่างจากเรือประเภทอื่นๆ โดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะในด้านการตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือ เรือกอและเปรียบดั่งศิลปกรรมที่ทรงคุณค่าชิ้นหนึ่ง มีสีสันฉูดฉาดสะดุดตา มีลวดลายประติมากรรมที่มีความประณีตละเอียดอ่อนสวยงามยิ่งนัก

ภาพประกอบ 11 ลำเรือแห่งเมืองนราฯ

ที่มา: ลำเรือแห่งเมืองนราฯ. (ม.ป.ป.: ออนไลน์).

ลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและ ถือว่าเป็นงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพิ่มความสวยงามและเอกลักษณ์ให้กับเรือกอลและ ดังนั้นช่างเขียนที่จะมาตกแต่งเรือกอลและจึงต้องมีความสามารถและมีทักษะในการสร้างสรรค์สูง หน้าทีของช่างเขียนจะเริ่มต้นก็ต่อเมื่อได้มีการระบายสีรองพื้นแล้ว การวาดลวดลายช่างจะคิดราคาแบบเหมาจ่ายเป็นลำ ๆ ไป ตามขนาดความยาวของลำเรือ และประเภทของภาพและลวดลายที่กำหนดให้วาด ในกรณีที่ช่างวาดลวดลายจะต้องคิดค้นลวดลายอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากลวดลายที่เคยวาด และมีความคิดสร้างสรรค์ไว้แล้ว ราคาในการวาดลวดลายจะสูงขึ้นกว่าลวดลายที่วาดอยู่ตามปกติทั่วไป เพราะว่าจะต้องใช้เวลาในการคิดค้นลวดลายเพิ่มเติม ที่นำมาบรรจงวาดเพิ่มความสวยงามให้กับเรือตามประสงค์ของผู้ว่าจ้าง อัตราการว่าจ้างจะอยู่ระหว่าง ลำละ 2,000 – 4,000 บาท ซึ่งการว่าจ้างนี้ ไม่เกี่ยวข้องกับช่างทาสีเรือ ส่วนใหญ่แล้วลวดลายที่ช่างวาดจะวาดตามความต้องการของผู้ว่าจ้าง โดยบอกลักษณะของลวดลาย แบบย่อ ๆ เช่น ลายไทย ลายอิสลาม ลายผสมไทย-อิสลาม หรืออินโดนีเซีย รูปหัวนก ลายดอกไม้ เป็นต้น ส่วนรายละเอียดปลีกย่อย ช่างวาดลวดลายจะเป็นผู้ประดิษฐ์ขึ้นเอง การวาดลวดลายจะใช้ช่างเพียงคนเดียวเขียนลวดลาย ตั้งแต่หัวเรือถึงท้ายเรือ และส่วนประกอบอื่นของเรือ ระยะเวลาที่ใช้ในการเขียนลวดลายช่างต่อเรือเป็นผู้จัดหาช่างวาดลวดลายจะวาดเพียงอย่างเดียวช่างต่อเรือบางคน มีความสามารถเขียนลวดลายเรือได้เอง จึงเขียนลวดลายด้วยตนเองจะไม่ว่าจ้างซึ่งมีอยู่จำนวนน้อย เมื่อเทียบกับจำนวนช่างส่วนใหญ่ โดยมากจะต่อเรือเพียงอย่างเดียวแล้วจึงจ้างช่างเขียนลวดลายมาตกแต่งวาดลวดลายต่างหาก จึงนับได้ว่า ช่างเขียนลายเป็นบุคคลสำคัญที่มีส่วนทำให้ เรือกอลและเกิดความสวยงามให้แก่เรืออีกทางหนึ่งด้วย

ช่างเขียนเรือกอลและในปัจจุบันนี้ มีรายได้จากการเขียนลวดลายไม่เพียงพอกับรายจ่ายภายในครอบครัว สำหรับช่างเขียนที่มีใจรักในงานทางด้านนี้จริงจัง เช่น บอราเฮง มะมิง ช่างเขียนชาวประมงทะเล ใต้ใช้เวลาในตอนกลางคืน หรือในเวลาว่างรับจ้างเขียนลวดลายบนเรือกอลและจำลองเพื่อหารายได้อีกทางหนึ่งด้วย

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการวาดลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการวาดลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและในปัจจุบันได้แก่

1. แปรงทาสี ที่ใช้มีขนาดความกว้าง 1", 2", 3", 4" ฯลฯ ใช้สำหรับทาสีรองพื้นเรือ ให้เป็นแถบสีต่าง ๆ ตามต้องการ
2. พู่กัน ที่ใช้ในการวาดลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและ จะใช้พู่กันแบน ขนาดเบอร์ 12, 14, 16, 18 ฯลฯ สำหรับลากเส้นและระบายสี
3. ดินสอ หรือชอล์ค ใช้สำหรับ การร่างภาพ โดยเฉพาะร่างภาพบนส่วนประดับของ เรือกอลและ อันได้แก่ ไบหัวเรือ (ตาวะปาลอ) บางา จาปัง แบนเบงเตะ มูมะ ซางอ และรอยแยะ เพื่อนำไปฉลุลายตามที่ร่างภาพไว้
4. ภาชนะใส่สี ที่จิตรกรวาด ลวดลายบน เรือกอลและใช้เป็นประจำคือ กระป๋องนมที่เป็นวัสดุเหลือใช้ที่ร้านค้าแพทิ้งแล้ว นำมาทำความสะอาด แล้วนำมาเป็นภาชนะใส่สีได้ ผากระป๋องที่จับซึ่งสะดวกในการถือในขณะปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี จึงเป็นที่นิยมใช้กันทั่วไปในหมู่ช่างเขียน

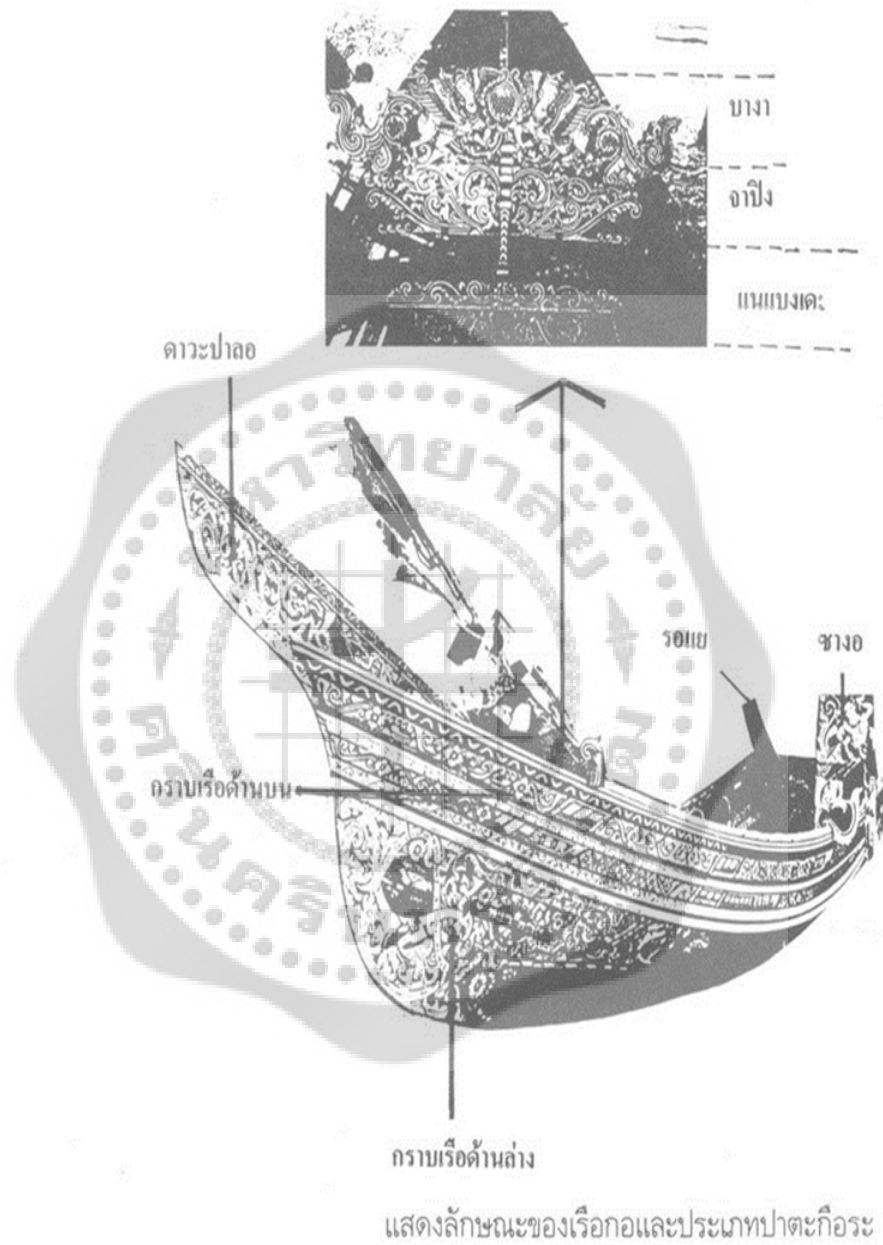
5. น้ำมันก๊าด โดยปกติช่างเขียนจะซื้อน้ำมันก๊าด แล้วเก็บไว้ในขวดสีละขวด น้ำมันก๊าดมีสีฟ้ามีประโยชน์ในการเป็นตัวผสมสี (Binder) นำมาผสมกับสีน้ำมันเพื่อให้สีน้ำมันที่จะใช้เหลืองขึ้นเหมาะสำหรับการวาดลวดลายจิตรกรรมและช่างเขียนจะใช้น้ำมันก๊าดสำหรับล้างแปรง และพู่กันที่ติดสีน้ำมันให้สะอาดด้วย

6. ผ้าเช็ดสี จากการสังเกตพบว่า ช่างเขียนลวดลายจิตรกรรมบน เรือกอบและ จะแต่งกายตามสบายแบบชาวบ้านทั่วไป ไม่แปลกแยกและละอะเทอะสกปรก เหมือนศิลปินหรือจิตรกรใหม่ๆ วัสดุที่ทำให้การปฏิบัติงานคล่องตัวและสะอาด คือ ผ้าเช็ดสี ที่จะใช้สำหรับการเช็ดพู่กันให้สะอาดหลังจากล้างพู่กันที่ติดสีน้ำมันกับน้ำมันก๊าดแล้ว

7. จานสี คือ บริเวณที่ใช้ในการผสมสี หากเป็นจิตรกรรุ่นใหม่จะใช้งานสีที่มีการออกแบบสะอาดสวยงามและทันสมัย แต่สำหรับช่างเขียนลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอบและจะใช้ฝาจากกระป๋องสีน้ำมันเป็นที่ผสมสี โดยที่ช่างเขียนไม่ได้ให้ความสำคัญมากนักกับจานสี อาจเป็นเพราะในการระบายสีจิตรกรรมบนเรือกอบและ ส่วนใหญ่เป็นการไล่น้ำหนักของสี โดยระบายสีทับ เมื่อสีพื้นแห้งแล้ว ไม่มีการเกลี่ยสีเพื่อความกลมกลืนซึ่งจำเป็นต้องใช้จานสีเพื่อการผสมสี

8. สีน้ำมันกระป๋อง เป็นสีน้ำมันประเภทสีเคลือบสังเคราะห์ (Synthetic Enamel) มีคุณสมบัติเป็นสีใช้น้ำมัน (Oil Base Color) สามารถผสมกับน้ำมันและล้างออกด้วยน้ำมันได้ สีน้ำมันกระป๋องมีคุณสมบัติพิเศษคือเมื่อระบายสี สีชนิดนี้เมื่อแห้งแล้วจะลื่นเป็นมันวาวและจะเคลือบผิวของไม้ไว้ป้องกันไม่ให้เนื้อไม้โดนน้ำโดยตรง จึงเป็นการรักษาเนื้อไม้ ให้มีอายุการใช้งานนานขึ้น ไม่พ่นกระจายสีน้ำมันที่ใช้ในการวาดลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอบและก่อนที่นำไปใช้ต้องผสมกับน้ำมันก๊าดเล็กน้อยเพื่อให้สีน้ำมันเหลืองขึ้น เวลาลากสีจึงลื่นไม่ฝืด และเมื่อต้องการล้างสีออกจากปลายพู่กันจะต้องล้างด้วยน้ำมันก๊าดเช่นกัน สีน้ำมันกระป๋องมีจำหน่ายทั่วไปในท้องตลาด ราคาตั้งแต่กระป๋องละ 90-170 บาท

ส่วนประกอบของเรือกอและประเพณีปาตะกือระที่มีการตกแต่งลวดลายจิตรกรรม

ภาพประกอบ 12 ส่วนประกอบของเรือกอและประเพณีปาตะกือระที่มีลวดลายจิตรกรรม

ที่มา: ลำเรือแห่งเมืองนราข. (ม.ป.ป.: ออนไลน์).

3. ชั้นระบายสีวาดลายจิตรกรรม

1. ขั้นตอนการรองพื้นสีสำหรับเรือกอกและ ถือว่าเป็นการออกแบบสี (Color Design) ในขั้นตอนแรกแนวความคิดในการออกแบบสีซึ่งเป็นความชอบ ความต้องการที่ทำสีต่อกันมาจนเป็นวัฒนธรรมทางการออกแบบสีบนเรือกอกและ พอสรุปได้ว่าช่างเขียนจะเน้นการใช้สีที่ตัดกันอย่างรุนแรง (High Contrast) ทั้งนี้เพราะมีความต้องการสีบนลำเรือกอกและดูจุดขาด สะดุดตา ขั้นตอนในการรองพื้นสีบนเรือกอกและ จะปฏิบัติเป็นลำดับ ดังนี้

กราบเรือด้านบน

สีที่ใช้เป็นสีพื้นบนกราบเรือด้านบน จะเป็นแถบสีขาวตลอดรอบลำเรือ จะเป็นแถบสีใหญ่ประมาณ 2 แถบและแถบสีเล็กประมาณ 7 แถบ และสีที่ใช้สลับกัน ส่วนมากจะเป็นสีที่ตัดกัน และส่วนจะใช้สีแท้ (Hue) ซึ่งเป็นสีในกลุ่มที่ 2

กราบเรือด้านล่าง

สีที่ใช้เป็นสีพื้นบนกราบเรือด้านล่าง จะเป็นสีที่เจ้าของเรือเป็นผู้กำหนด ว่าต้องการสีอะไร นอกจากบริเวณนี้แล้วเจ้าของเรือจะให้เป็นเสรีภาพในการเลือกใช้สีของช่างเขียน ส่วนมากนิยมสีแท้ (Hue) สีในกลุ่มที่ 2 อันได้แก่ สีเขียว สีแดง น้ำเงิน แต่ไม่นิยมใช้สีเหลือง

ท้ายเรือ

จะใช้แถบสีและสีพื้นเหมือนกับส่วยกราบเรือด้านบนและด้านล่าง

ภายในลำเรือ

สีรองพื้นภายในลำเรือนิยมใช้สีฟ้า (Sky Blue) เป็นส่วนมาก รองลงมาคือสีเขียว แต่ไม่นิยมใช้สีแดงเลย ผู้วิจัยคิดว่าอาจจะเพราะสีแดงภายในลำเรือจะให้ความรู้สึกร้อนและไม่เป็นสุขเพราะส่วนใหญ่ชาวประมงใช้เรือกอกและออกทะเลในเวลากลางวันที่ร้อนระอุอยู่แล้ว

ใบหัวเรือ (ดาวปะงอ)

การใช้สีรองพื้นบนใบหัว เรือจะใช้สีแท้ (Hue) ซึ่งเป็นสีในกลุ่มที่ 2 อันได้แก่ สีเขียว สีแดง สีนํ้าเงิน โดยค่านึงว่าต้องเข้ากันได้กับสีของลำเรือด้วย

จําปิง บางา และแนบงเตะ การใช้สีรองพื้นบน จําปิง บางา และแนบงเตะ ส่วนใหญ่จะต้องเป็นสีเดียวกัน เพราะส่วนประดับเรือกอกและส่วนนี้ติดต่อกันและทับกันจนดูเป็นชั้นเดียวกัน สีที่ใช้นิยมใช้สีแท้ (Hue) ซึ่งเป็นสีกลุ่มที่ 2 อันได้แก่ สีเขียว สีแดง และสีนํ้าเงิน

ซางอ และรอกแย

การใช้สีรองพื้นบน ซางอ และรอกแย นิยมใช้สีแท้ (Hue) ซึ่งเป็นสีกลุ่มที่ 2 อันได้แก่ สีเขียว สีแดง และสีนํ้าเงิน

* ข้อสังเกตในการลงสีรองพื้นในทุกส่วนจะต้องลงทั้งหมด 3 ชั้น

2. ชั้นการร่างภาพ

ขั้นตอนการร่างภาพเป็นขั้นตอนแรกของการวาดลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอกและสถาบันทักษิณคดีศึกษา(2529: 84) กล่าวไว้ว่า ส่วนใหญ่จิตรกรเป็นช่างพื้นบ้าน ไม่เคยร่ำเรียนมา

จากสถาบันศิลปะแห่งใดเลย และที่น่าทึ่ง คือ บางคนวาดลวดลาย โดยไม่ต้องใช้ดินสอร่างแบบ เริ่มต้นให้ปลายพู่กันป้ายสีวาดลวดลายให้พลิวไหว แสดงให้เห็นว่าช่างเขียนพื้นบ้านเหล่านี้มีความสามารถและความชำนาญเป็นอย่างมาก ยิ่งแต่ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการใช้ปลายพู่กันป้ายสีวาดลวดลาย โดยไม่ต้องใช้ดินสอร่างก็เป็นการร่างภาพเช่นกัน เพราะการร่างภาพในทางศิลปะ สามารถร่างภาพได้โดยใช้วัสดุอุปกรณ์หลายอย่าง เช่น ดินสอ ชอล์ค และสี แต่วัสดุที่เคยชินใช้ในการร่างภาพคือ ดินสอเท่านั้น ผู้วิจัยสังเกตเห็นการร่างภาพด้วยสีอ่อนบนลําเรือกอกและ บางครั้งก็มีการแก้ไขด้วยการใช้ผ้าเช็ดสีออกก็มี

การร่างภาพบนเรือกอกและจะปฏิบัติตามลำดับดังนี้

บนลําเรือกอกและ

ใช้พู่กันร่างภาพลวดลายจิตรกรรมด้วยสีอ่อน ตามลำดับดังนี้คือ กราบเรือด้านบน กราบเรือด้านล่าง บริเวณท้ายเรือ และภายในลําเรือ บนส่วนระดับของเรือกอกและ

ส่วนประกอบของเรือกอกและอันได้แก่ ใบหัวเรือ จาปีง บางา แขนงเตะ ซางอ และ รอยแยะ จะมีวิธีการร่างภาพดังนี้คือ ร่างลวดลายจิตรกรรมที่ต้องการลงบนไม้กระดานด้วยดินสอ หลังจากนั้นจึงใช้สว่านเจาะในบริเวณช่องไม้ แล้วใช้เลื่อยจุกไฟฟ้า (Jig-Saw) จุกให้เป็นลวดลายตามที่เขียนแบบเอาไว้ ขั้นตอนต่อไปคือ

ลงสีรองพื้น แล้วจึงถึงขั้นตอนร่างภาพครั้งที่สอง (ภาพเดิม) ด้วยสีอ่อนเพื่อเตรียมระบายสีในขั้นตอนต่อไป

3. ขั้นตอนระบายสีลวดลายจิตรกรรม

หลังจากที่ร่างภาพลวดลายจิตรกรรมด้วยสีอ่อนสำเร็จแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการให้สีสันหรือการระบายสี บนลวดลายจิตรกรรมที่เป็นสีอ่อนนั้น วิธีการลงแสง-เงาในลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอกและจะมีการลงสีในลักษณะไล่น้ำหนักของสี จากอ่อนไปแก่ จะไม่มีการเกลี่ยสีในแต่ละระดับให้กลมกลืนกันแต่จะให้วิธี ลงสีอ่อนก่อน แล้วปล่อยให้สีแห้ง จึงลงสีเข้มเพื่อเป็นเงาต่อไป (โดยไม่เกลี่ยสีเข้าหากัน) ก็จะเกิดน้ำหนักของสีอ่อนแก่ได้ตามต้องการ

การวาดภาพระบายสีประเภททิวทัศน์

การระบายสีในภาพทิวทัศน์ มีวิธีการระบายสีที่แตกต่างกับการระบายสีลวดลายจิตรกรรมที่กล่าวมาแล้ว เฉพาะส่วนภาพทิวทัศน์ จะมีการแสดงแสง-เงา และลงน้ำหนักของสีให้กลมกลืนกันด้วยการเกลี่ยสี เพื่อทำให้เกิดน้ำหนักอ่อนแก่ ซึ่งแทนความเป็นแสงและเงา และเป็นที่น่าสังเกตว่าบรรยากาศภายในภาพทิวทัศน์บนกราบเรือด้านล่างของเรือกอกและส่วนใหญ่ จะเป็นบรรยากาศของสีส่วนรวมของภาพเป็นสีน้ำเงิน (Tonality of Deep Blue)

การวาดภาพระบายสีประเภทสัตว์น้ำ

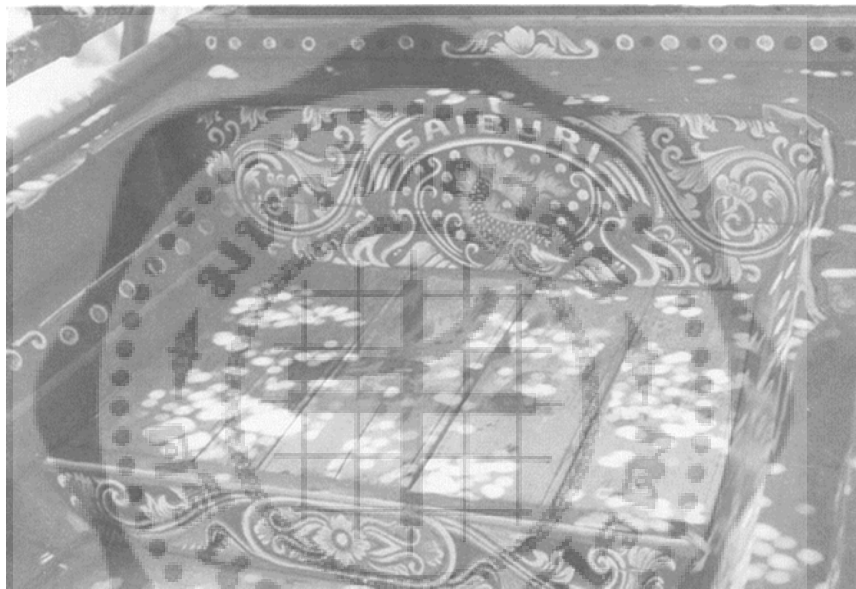
การระบายสีภาพสัตว์น้ำ เช่น กุ้ง หมึก ปู ปลา ตรงบริเวณกราบเรือด้านล่างได้สุด (ตอนหัวเรือ) จะมีการระบายสีและให้น้ำหนักอ่อนแก่ โดยใช้วิธีไล่สีให้เข้ากัน เหมือนวิธีการระบายสีภาพทิวทัศน์

จิตรกรรมประเภทสัตว์น้ำ

ภาพสัตว์น้ำที่นิยมวาด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสวยงามและอาจจะเพื่อแสดงให้เห็นว่าเรือกอลและลำนั้นทำการประมงเพื่อจับสัตว์น้ำประเภทนั้น ที่ปรากฏบนเรือกอลและ ได้แก่ ปู ปลา กุ้ง หมึก

ภาพสัตว์น้ำในจินตนาการจากประเพณี

ประเพณีของชาวไทยมุสลิม ในจังหวัดปัตตานีที่แสดงการคารวะ แสดงความจงรักภักดี แต่ผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ เช่นการถวายความจงรักภักดีต่อสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เมื่อครั้งเสด็จเยี่ยมพสกนิกรในภาคใต้ คือ ประเพณีการแห่ยก

ภาพประกอบ 13 ภาพปลาตรงภายในเรือกอลและ

ที่มา: วุฒิ วัฒนสิน. (2542: 44).

ภาพประกอบ 14 ภาพมังกร สัตว์ในจินตนาการของจีน

ที่มา: วุฒิ วัฒนสิน. (2542: 51).

ภาพประกอบ 15 ภาพนกระเรียนที่ปรากฏบนเรือกอและภาพนกยูงที่ปรากฏบนเรือกอและ

ที่มา: วุฒิ วัฒนสิน. (2542: 51).

ภาพประกอบ 16 ภาพสัตว์ในจินตนาการจากศาสนาในศาสนาอิสลาม

ชาวไทยมุสลิมถือว่า นกอัลโบร็อก เป็นนกแห่งสวรรค์ ลักษณะของนกชนิดนี้เป็นนกจินตนาการว่ามีหน้าตาคล้ายเทพธิดา ศีรษะคลุมด้วยผ้าแพรแบบชาวอาหรับ มีปีกคล้ายนกยูงตัวเป็นม้า มีสี่เท้า หางเหมือนหางนกยูง การวาดรูปนกอัลโบร็อกจะไม่เกี่ยวกับการสร้างรูปเคารพบูชา แต่เป็นนกที่มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับศาสนาอิสลาม เพราะนกอัลโบร็อกชาวปัตตานีเรียกว่า

“นกอโรร่าฮ์” เป็นนกที่พระอัลเลาะห์ประทานแก่รอซูล ให้เป็นพาหนะเดินทางเข้าเฝ้าพระองค์ ณ สวรรค์ชั้นปีที่ 7 ชื่อ Dar - ul - karar ในศาสนาอิสลาม รอซูลที่สำคัญมี 25 องค์ องค์สุดท้ายคือพระนางอุฮ์หมัด ผู้รับคัมภีร์อัลกุรอาน จากพระอัลเลาะห์มาประกาศให้มนุษย์ทราบและถือปฏิบัติ

ภาพสัตว์หิมพานต์ของไทย

สืบเนื่องจากลักษณะของศิลปะอิสลามจะต้องหลีกเลี่ยงการเกี่ยวพันกับรูปร่างของมนุษย์ เพราะเกรงว่าจะเป็นการเลียนแบบพระผู้เป็นเจ้า (พระเจ้าเป็นผู้ทรงสร้างมนุษย์ “พระองค์คือผู้ทรงจัดรูปร่างของสุเจ้าอยู่ในครรภ์ของมารดาไว้ตามที่พระองค์ทรงประสงค์” อัล-กุรอาน 3 : 5)

ดังนั้นสัตว์หิมพานต์ที่มีลักษณะผสมผสานของสัตว์ชนิดต่าง ๆ จนบางครั้งดูเป็นสัตว์ประหลาดไม่มีตัวตนที่เป็นจริงในโลกนี้ จึงถูกช่างตกแต่งลวดลายจิตรกรรมนำมาใช้ตกแต่งลวดลายบนเรือกอกและอย่างมากมาย เหตุเพราะความสวยงามและไม่ขัดกับข้อความเชื่อทางศาสนาอิสลาม สัตว์หิมพานต์ที่นำมาตกแต่งบนเรือ ได้แก่ ตระกูลสิงห์ หุนมาน ตระกูลนาค และเงือก เป็นต้น

ภาพหุนมาน เกี่ยวกับหุนมาน อนันต์ วัฒนานิกโร ให้สัมภาษณ์ วุฒิ วัฒนสิน ผู้สัมภาษณ์ ณ บ้านเลขที่ 65 ถ.เจริญประดิษฐ์ อ.เมือง จ.ปัตตานี ความว่า “ภาพหุนมานที่ปรากฏเป็นลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอกและ ได้รับอิทธิพลมาจากเรื่องราวในวรรณคดีของอินโดนีเซีย และจากตำราวาดภาพสัตว์ในวรรณคดีไทยที่มีจำหน่ายอยู่ในท้องตลาดทั่วไป

ภาพนาค นาคหรือพญานาค เป็นสัตว์ในจินตนาการ ที่ปรากฏในวัฒนธรรมของชาวไทย ภาคใต้ทั้งที่เป็นความเชื่อและประเพณีต่าง ๆ มากมาย ส่วนใหญ่นาคจะเป็นสัญลักษณ์ที่เกี่ยวกับน้ำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้พืชพรรณธัญญาหารอุดมสมบูรณ์เป็นเครื่องอุปโภคบริโภค เป็นสิ่งชำระล้างช่วยให้เกิดความสะอาดสดชื่น รวมทั้งที่สมมุติเอาสายน้ำแทนกระแสน้ำอันชำระมลทิน นอกจากนี้ยังใช้นาคหรือพญานาคเป็นสัญลักษณ์แทนเครื่องสัญจร นำข้ามมหาสมุทรตลอดจนนำชีวิตไปสู่ฝั่งแห่งความเจริญ สัญลักษณ์เหล่านี้จะปรากฏรูปแบบและลักษณะต่าง ๆ ล้วนสืบต่อกันมาช้านาน จนกลายเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้าน นาคเป็นสัตว์ในจินตนาการที่นำมาใช้เพื่อตกแต่งยานพาหนะเฉพาะในประเพณีการชักพระของชาวภาคใต้ ทั้งนี้เพราะมีความเชื่อว่าประเพณีดังกล่าวทำให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ช่างตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอกและเห็นแล้วประทับใจ จึงนำเอาภาพนาคมาตกแต่งบนเรือกอกและอีกทางหนึ่งด้วย แต่ไม่ได้มีความเชื่อหรือเพื่อการเคารพบูชา แต่ประการใด และนาคที่นำมาตกแต่งได้แก่ พญานาค นาคปักษิณ เหา และ มัจฉานาคา เป็นต้น

ภาพเงือก ลักษณะของเงือกส่วนใหญ่ จะมีท่อนบนเป็นคน ท่อนล่างเป็นปลา

ภาพประกอบ 17 ภาพหนุมาน บนกราบเรือด้านล้างและนางเงือกบนส่วนของบางในเรือกอลและ

ที่มา: วุฒิ วัฒนสิน. (2542: 48, 50).

ภาพสัตว์ในจินตนาการของจีน

จิตรกรรมบนเรือกอลและประติมากรรมสัตว์ในจินตนาการของจีน ได้แก่ ภาพมังกร กิเลน นกยูง และนกกระเรียน

ภาพมังกร มังกรเป็นสัตว์ที่ช่างวาดภาพเรือกอลและนิยมนำมาประกอบลวดลาย เพื่อตกแต่งความสวยงามให้กับเรือ ในอดีตรูปภาพมังกร ไม่กล่าวถึงนักสำหรับนำมาสร้างจิตรกรรมบนลำเรือจะมีการกล่าวถึงเฉพาะภาพนก พญานาค หนุมานเห็นหาว หรือเมฆล่อแก้ว เป็นต้น การวาดภาพมังกรประดับเรือกอลและในปัจจุบัน จากการสัมภาษณ์ช่างเขียนลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและในท้องที่จังหวัดปัตตานีว่า ภาพมังกรได้แบบอย่างมาจากรูปลักษณะของมังกรมาจากชาวจีนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดปัตตานี และจังหวัดใกล้เคียงที่ประดิษฐ์รูปมังกรประดับไว้ตามบ้านเรือน ศาลา ศาลเจ้า และสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ เพื่อเป็นสิริมงคล จากที่ช่างวาดภาพลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและได้พบเห็น จึงได้นำเอารูปแบบลักษณะต่าง ๆ ของมังกร มาดัดแปลงแล้วตกแต่งประดับเรือกอลและ ซึ่งถือว่าเป็นการผสมผสานวัฒนธรรมทางศิลปะระหว่างชาวไทยมุสลิมและชาวจีนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานี

จิตรกรรมประเภทภาพทิวทัศน์ (Landscape)

เกี่ยวกับการนำภาพทิวทัศน์มาวาดประดับตกแต่งบนเรือกอลและ บือราเฮง มะมิง เป็นผู้ให้สัมภาษณ์ วุฒิ วัฒนสิน เป็นผู้สัมภาษณ์ ที่บ้านเลขที่ 254/2 หมู่ที่ 2 บ้านบน ตำบลปะเสยะวอ อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2540 กล่าวว่า “แต่เดิมนั้นในการวาดลวดลายจิตรกรรมตกแต่งเรือกอลและ จะไม่มีการนำภาพทิวทัศน์มาวาดตรงกราบเรือด้านล่างเหมือนในปัจจุบันจนกระทั่งนายเจ๊ะมุซอ (ไม่ทราบนามสกุล) ซึ่งเป็นช่างเขียนรุ่นอาวุโสที่วาดลวดลาย

จิตรกรรมบนเรือกอลและ ตำบลปะเสยะวอนนี้ เป็นคนแรกที่น่าภาพทิวทัศน์มาตกแต่งบนเรือกอลและ เมื่อ 15 ปีที่ผ่านมาโดยได้รับอิทธิพลจากการตกแต่งภาพทิวทัศน์บนรถบรรทุกสิบล้อ และจากภาพทิวทัศน์ที่พบจากบัตร ส.ค.ส. ภาพทิวทัศน์ที่พบบนเรือกอลและส่วนมากเป็นภาพทิวทัศน์แบบไทย ๆ ประกอบด้วย ภูเขา ต้นไม้ แม่น้ำ เรือ กระท่อม ดวงจันทร์หรือดวงอาทิตย์ ฯลฯ

ภาพประกอบ 18 นกกาเขาะชูรหรือนกกการเวก

ที่มา: วุฒิ วัฒนสิน. (2542: 42).

การออกแบบตัวอักษรชื่อเรือ

เรือกอลและแต่ละลำจะถูกกำหนดให้มีชื่อ เหมือนเรือประมงขนาดกลางและขนาดใหญ่ทั่วไป เรือกอลและที่ออกทำการประมงประมาณ 40,000 กว่าลำ ได้ถูกกำหนดชื่อโดยเจ้าของจะตั้งให้มีความหมายที่เป็นสิริมงคลต่ออาชีพ แสดงความเป็นเจ้าของ หรือชื่อเรือที่เกี่ยวข้องทะเลหรือสัตว์น้ำ (จะไม่ปรากฏชื่อเรือที่เป็นสัตว์บก เพราะอาจจะเหมือนกับความเชื่อชาวประมงที่ว่า เมื่อลงเรือกอลและเพื่อออกทำการประมง ห้ามเอ่ยถึงชื่อสัตว์บก เพราะเชื่อว่าจะทำให้ไม่สามารถจับสัตว์น้ำได้ในวันนั้น) เมื่อตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและ จะมีการออกแบบตัวอักษร และเขียนชื่อของเรือไว้ตรงกราบเรือด้านล่าง ไกล ๆ กับภาพทิวทัศน์ทั้ง 2 ข้างและตรงบานนิยมเขียนชื่อเป็นภาษาอังกฤษ

ภาพประกอบ 19 การออกแบบชื่อเรือ"ประกายเพชร"การออกแบบชื่อเรือ "ไซดีบิลลา"

ที่มา: วุฒิ วัฒนสิน. (2542: 53).

1.2.1 การต่อเรือกอลและ

บริเวณที่ต่อเรือกอลและ สืบเนื่องจากชายฝั่งแหลมมาลาญ ทางด้านตะวันออกของอ่าวไทย นับตั้งแต่ อำเภอยะหริ่ง อำเภอปานาระ อำเภอสาบบุรี ของจังหวัดปัตตานี เรื่อยจนไปถึงอำเภอตากใบ ของจังหวัดนราธิวาส เป็นหาดทรายยาวเหยียด ปราศจากที่กำบังลม จะมีก็เฉพาะบริเวณปากน้ำ ความแปรปรวนของอากาศจึงเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา อีกทั้งแหล่งจับปลาที่อยู่ห่างจากฝั่งออกไปถึง 16 กิโลเมตรขึ้นไป ชาวประมงในเขตนี้จึงจำเป็นต้องต่อเรือที่เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศและ ภูมิอากาศในบริเวณนี้ เรือที่เหมาะสมและดีที่สุดที่ชาวประมงใช้ก็คือ “เรือกอลและ” โดยเรือกอลและลำแรกได้ออกแบบและสร้างขึ้นด้วยฝีมือชาวประมงในเขตกำบังทะเลซึ่งในปัจจุบันคือตำบลตะลุบัน อำเภอสาบบุรี จังหวัดสาบบุรี

สถานที่ต่อเรือ เรือย่อมคู่กับน้ำ ฉะนั้น สถานที่ต่อเรือควรเป็นที่อยู่ใกล้ แม่น้ำ ลำคลอง หรือทะเล ทั้งนี้เพื่อความสะดวกสบายในการนำเรือที่ต่อเสร็จแล้วลงแม่น้ำลำคลอง หรือทะเล สถานที่ต่อเรือต้องไม่ไกลเกินไปจากแหล่งน้ำ เพราะจะทำให้เป็นการยากลำบากในการชักลากนำเรือไปใช้งาน สถานที่ต่อเรือกอลและในอำเภอยะหริ่ง อำเภอปานาระ และอำเภอสาบบุรี ของจังหวัดปัตตานีจึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง และเหตุผลประการสำคัญที่สถานที่ต่อเรือ ต้องตั้งอยู่ใกล้แหล่งน้ำคือ สะดวกต่อการชักลากไม้ที่ตัดเป็นท่อนซุง และลอยน้ำมาขึ้นฝั่งตรงบริเวณที่เป็นสถานที่ต่อเรือ แล้วนำมาเลื่อยตัดเป็นแผ่นไม้เพื่อต่อเรือ ประหยัดค่าใช้จ่ายในการขนส่งทางบก ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าทางน้ำ

สำหรับวิธีการนำเรือต่อเสร็จแล้วลงไปยังแหล่งน้ำซึ่งอยู่ใกล้เป็นวิธีการแบบพื้นบ้านที่เรียบง่ายแต่มีประสิทธิภาพอย่างยิ่งคือ ชาวบ้านจะนำใบมะพร้าวแห้งมาวางปูเป็นทางจากเรือในโรงเรือนเป็นทางยาวต่อเนื่องไปสู่แหล่งน้ำ ช่างต่อเรือประมาณ 6 - 10 คนจะช่วยกันเลื่อนเรือโดยจับตรงกราบเรือ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับ “คนมลายู”

ประวัติความเป็นมาของกลุ่มคนเชื้อสายมลายู

คำว่า ‘มลายู’ นี้เดิมเป็นชื่อเรียกเมืองเล็ก ๆ บนคาบสมุทรมลายู บนฝั่งแม่น้ำชื่อน้ำมลายู พระอริยวงศ์ซึ่งเป็นพระภิกษุชาวจีนนิกายมหายาน เคยแวะพักที่นี้เพื่อเรียนภาษาสันสกฤต ก่อนเดินทางไปศึกษาพุทธศาสนาที่เมืองนาลันทา อินเดีย จากบันทึกของจีนเมื่อ ค.ศ. 644 และ ค.ศ. 645 เรียกชื่อคนกลุ่มหนึ่งว่า ‘โม-โล-ยูเว่’ (‘Mo-Lo-Yue’) ซึ่งกำหนดบอกว่า เป็นไปได้ที่คนกลุ่มนี้คือคนกลุ่มที่ใช้ภาษาออสโตรนีเซียน อยู่ในกลุ่มพวกที่จีนเรียกรวม ๆ กันว่า ‘พวกไปเยว่’ (พวกคนป่า ร้อยเผ่าพันธุ์) ซึ่งอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีนปัจจุบัน พวกนี้รวมพวกเผ่าไทหรือไต (Tai, Dai) ด้วยนักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาตระกูลภาษาออสโตรนีเซียนกล่าวว่า พวกนี้ข้ามจากฝั่งตะวันออกของจีนไปยังเกาะไต้หวัน เมื่อประมาณ 5 พันกว่าปีที่แล้ว กลายเป็นคนพื้นเมืองของเกาะไต้หวัน ก่อนที่คนจีนจะเข้าไปอาศัยในช่วงหลัง ต่อมาคนกลุ่มนี้จำนวนหนึ่งอพยพไปยังเกาะลูซอน ประเทศฟิลิปปินส์ในปัจจุบัน จากนั้นก็เคลื่อนย้ายลงใต้ไปเรื่อย ๆ ยังเกาะบอร์เนียว กลายเป็นพวกชนเผ่าต่าง ๆ ในบอร์เนียวที่ใช้ภาษาตระกูลออสโตรนีเซียน แล้วก็ยังอพยพต่อไปอีก ไปปักหลักบนเกาะชวาและคาบสมุทรมลายู ซึ่งต่อมาก็ข้ามมาฝั่งคาบสมุทรมลายู และแหลมทองของไทยอีกพวกหนึ่งเคลื่อนย้ายไปทางตะวันออกและตะวันออกเฉียงใต้ เช่นไปยังเกาะเล็กเกาะน้อยในมหาสมุทรแปซิฟิก เช่นในกลุ่มเกาะต่าง ๆ ที่เรียกว่าไมโครนีเซียและโพลินีเซีย บางกลุ่มก็ปนกับพวกที่ใช้ภาษาที่เรียกว่าภาษา Oceanic บางกลุ่มก็ไปไกลถึง เกาะฮาวาย กลายเป็นคนพื้นเมืองของเกาะนี้ ส่วนทางด้านตะวันตกชนกลุ่มนี้ใช้เรือที่เรียกว่า ‘ปราว’ (prao) หรือ ‘ปราชู’ (perahu) แล่นไปข้ามไปทั่วมหาสมุทรอินเดีย จนกระทั่งถึงเกาะมาดากัสการ์ นอกฝั่งทวีปแอฟริกา ปัจจุบันชาวเกาะนี้ กลายเป็นพลเมืองของเกาะหรือประเทศมาดากัสการ์ หรือประเทศมาลาเกเซียในปัจจุบัน ซึ่งกว่า 90% ใช้ภาษาในตระกูลออสโตรนีเซียน ภาษาในตระกูลใหญ่ออสโตรนีเซียนประกอบด้วยภาษากลุ่มโพลินีเซีย ภาษากลุ่มเมลานีเซีย ภาษากลุ่มไมโครนีเซีย และภาษากลุ่มมาเลย์คิก (Malayic) ภาษาในกลุ่มมาเลย์คิก (Malayic) นี้ประกอบด้วยภาษามลายู ภาษาอูบัน ชาว อาแจห์ ชุนดา ดยัค ตะกะล็อก เป็นต้น ส่วนภาษาที่ใช้ในปัตตานี กลันตัน ตรังกานู ถือเป็นภาษาถิ่นของภาษามลายูอีกทีหนึ่ง นักภาษาศาสตร์เรียกว่า ภาษามลายูถิ่นปัตตานีครับ เนื่องจากผู้คนซึ่งแทบทั้งหมดเป็นผู้ที่อาศัยอยู่ตามเกาะหรือหมู่เกาะต่าง ๆ ในทะเลจีนใต้ และในมหาสมุทรแปซิฟิก เขาเรียกรวม ๆ กันว่า ‘ชาวออสโตรนีเซียน’ หรือ ‘พวกมาลาโย-โพลินีเซียน’ แต่เนื่องจากภาษาในกลุ่มมาเลย์คิก หรือกลุ่มมลายูใช้กันอย่างกว้างขวาง ชาวยุโรปซึ่งเดินทางมาค้าขายซื้อหาเครื่องเทศพร้อมกับเผยแพร่ศาสนาคริสต์ไปด้วยมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 15 ก็พบว่าภาษามลายูเป็นภาษากลาง (lingua franca) หรือภาษาสื่อสารที่ใช้กันทั่วไปตามเมืองท่าต่าง ๆ เวลานั้น รวมทั้งที่มะละกา ปัตตานี สงขลา นครศรีธรรมราช แม้แต่ที่อยู่ชุกก็ยังไม่ใช้ภาษามลายูเป็นภาษากลาง คนมลายูก็เลยเหมาเอา หมู่เกาะเหล่านี้รวมกันทั้งหมดเป็น ‘โลกมลายู’ หรือ ‘อาลัมมลายู’ นักวิชาการฝรั่งหรือพวกนักบูรพคดีก็เรียกตามนี้เช่นกันคือ ‘มาเลย์ เวิร์ลด์’ (Malay World) ภาษามลายูที่ใช้อยู่ก็เลยมีความหมายขยายไปจนกระทั่งกลายเป็นว่า ผู้ที่พูดภาษาในตระกูลออสโตรนีเซียน หรือเมื่อก่อนนี้เรียกว่า ‘ภาษามาลา

โย-โพลีนีเซียน' ก็พลอยถือว่าเป็นพวกมลายูไปด้วย"ปัจจุบันนี้ะครับ มาเลเซียบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่าคนมลายู คือ ผู้ที่พูดภาษามลายู มีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นมลายู และที่สำคัญต้องนับถือศาสนาอิสลามด้วย ในมาเลเซียหรือในปัตตานีไม่ว่าจะเป็นคนจีน คนเชื้อสายแขก อินเดียน ทมิฬ หรือฝรั่งมั่งคั่ง ถ้านับถือหรือเปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามก็ถือว่าเป็นคนมลายูหมด เขาเรียกว่า 'มาโซะนายู หรือมาโซะมลายู' แปลว่า 'เข้ามลายู' ความหมายก็คือ ได้เข้ารับนับถือศาสนาอิสลามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว"ปัจจุบันผู้ใช้ภาษามลายู "เป็น" มีไม่น้อยกว่า 250 ล้านคน แต่ถ้ารวมคนที่ใช้ภาษาไทย-ออสโตรนีเซียน (ซึ่งรวมภาษาไทย-ไทยด้วย) ฝรั่งเขาทำสถิติบอกว่า มีมากถึง 500 ล้านคนทั่วโลกครับ" กัณหอบอก "แต่เรากลับไม่สนับสนุนให้ใช้ภาษามลายู อยากให้คนในสามจังหวัดพูดภาษาไทยแทน "คนมลายูเป็นกลายเป็นคนสมัยใหม่ตั้งแต่เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามตั้งแต่ศตวรรษที่ 13 เป็นต้นมา นี่อาจารย์คอลลินส์ซึ่งสอนภาษาศาสตร์ที่มหาวิทยาลัยแห่งชาติเซาท์ออสเตรเลียมาพูดที่ มอ.ปัตตานีเมื่อหลายปีก่อน อิสลามเป็นพวกที่รับและส่งผ่านอารยธรรมกรีก-โรมันให้แก่ชาวโลกมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 7 เป็นต้นมา พวกนี้แปลตำรับตำรากรีก-โรมันเป็นภาษาอาหรับและค้นคว้าทดลองเพิ่มเติมทั้งปรัชญา ตรรกวิทยา คณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เคมี วิศวกรรมศาสตร์ การแพทย์อย่างยิ่งใหญ่มาก ยุโรปเวลาหลับไหลอยู่ในยุคมืดครับ อาหรับเอามาถ่ายทอดและสอนคนมลายูหลายอย่างโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษา ปรัชญา ตรรกวิทยา คณิตศาสตร์ และดาราศาสตร์ คนมลายูจึงเป็นพวกที่รู้จักคิดแบบใช้เหตุผลมาเรื่อยๆ แต่ก็ยังจำกัดในกลุ่มคนชั้นสูงและพ่อค้า เพราะบรรยากาศทั่วไปยังคงถูกรอบงำภายใต้อิทธิพลของพวกชาว-ฮินดู โดยเฉพาะพวกมาจาปาฮิต (Majapahit) ซึ่งขยายอิทธิพลทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมและความคิดความเชื่อในคาบสมุทรมลายูรวมทั้งปัตตานีมาก่อนตั้งแต่ศตวรรษที่ 12 จนถึงศตวรรษ 15 ด้วยซ้ำ คนมลายูปัตตานีเป็นทั้งพวกชาวประมง ชาวไร่ชาวนาและพ่อค้า หลังจากรัฐปัตตานีล่มสลายตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา โดยเฉพาะพวกเขาต้องขึ้นเกือบทุกอย่างอยู่กับกรุงเทพฯ มาเมื่อประมาณ 30 ปีก่อนสิ่งหนึ่งที่พวกเขาประสบก็คือ มรดกทางภาษาและวัฒนธรรมของตนกำลังเผชิญกับการคุกคามอย่างหนัก การค้นพบแหล่งโบราณคดีที่ยะรัง ปัตตานี ซึ่งต่อมาเชื่อว่าเคยเป็นอาณาจักรลังกาสุกะที่ถูกจีนพูดถึงมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 2 พ.ศ.2515 มีการจัดนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นภาคใต้ครั้งแรกที่รูสะมิแล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีด้วยความตระหนักถึงมรดกอันล้ำค่าที่เพิ่งถูกค้นพบ แต่แล้วด้านกลับของมันกลับหมายถึงการสูญหายของมรดกทางอัตลักษณ์ของมลายูปัตตานีอย่าง หนักหน่วง ทุกสิ่งที่พวกเขาเก็บรักษาไว้ ไม่ว่าจะเป็นดาบ ดั้ง โล่ กริช ทวน ตะเกียง ผ้า.ผ้าจวนตานีอันมีชื่อเสียง ล้วนมีราคาแพงวดขึ้นมาอย่างทันที่ทันใด ในช่วงนั้นในตัวเมืองปัตตานีจึงเต็มไปด้วยร้านค้าแลกเปลี่ยนของเก่าขึ้นเต็มไปหมด วัตถุมีค่าทางวัฒนธรรมประวัติศาสตร์เหล่านั้นจากหายไปจากหมู่บ้าน ตำบล อำเภอของปัตตานี ยะลาและนราธิวาสแทบไม่เหลือ นี่คือจุดที่มาของการสูญเสียด้านวัฒนธรรมของปัตตานีทางงานวัตถุเป็นครั้งแรกจากนั้นก็ตามด้วยการสิ้นสุดของการละเล่นทางวัฒนธรรม เป็นต้นว่า หนึ่งตลุง ที่เรียกว่า วายังกูละ และวายังมือแตะะ รวมทั้งมะโย่ง โนรา ลิเกฮูลูหรือดิเก้ฮูลู ตีอริหรือมายันตีอริ เป็นต้น พิธีบูชอปาดาร์ หรือบูชาชายหาด หรือบูชอปาดิ พิธีบูชาพระแม่โพสพหรือขวัญข้าว ก็เลิกโดยปริยาย ด้านหนึ่งก็มาจากอิทธิพลของศาสนาอิสลามในขณะนั้นที่เผยแผ่หลักธรรมแบบเพียวริ

แทน (puritan) ไม่ว่าจะจากกลุ่มคณะใหม่ หรือกลุ่มนักเผยแพร่ศาสนาที่เรียกว่า กลุ่มตะอัวะห์ พวกนี้ ปฏิเสธพิธีกรรมทั้งหมดที่ขัดต่อศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับผี เทวดา นางไม้ วิญญาณบรรพบุรุษทั้งหมดที่เคยเป็นความเชื่อของคนพื้นเมืองที่ปนเปื้อนกับศรัทธาต่อหลักการของศาสนาอิสลามอีกด้านหนึ่งก็เพราะการพัฒนาของทางการที่ทำให้ชาวอันกว้างใหญ่ไพศาลในเขต อ.หนองจิก จ.ปัตตานี ซึ่งเคยเป็นอู่อ่าวน้ำเลี้ยงชาวมลายูปัตตานีมาแต่โบราณไม่สามารถปลูกข้าวได้อีก ผลจากที่ทางการทำเขื่อนชลประทานกักแม่น้ำปัตตานีในเขตท้องที่ตอนบนของอำเภอยะรัง ทำให้นาข้าวที่อยู่ใต้เขื่อนกลายเป็นนาร้างเพราะน้ำเค็มจากทะเลทะลักเข้ามาทำให้ดินเค็มจนไม่สามารถปลูกข้าวได้อีก พิธีบูชาพระแม่โพสพ-บูชาขวัญข้าวของพวกมลายูปัตตานีก็อ่อนแรงและหมดลมหายใจไปในที่สุดคนมลายูปัตตานีพากันยากจนไม่มีงานทำจำนวนมาก จำนวนไม่น้อยต้องอพยพย้ายถิ่นไปบุกเบิกที่ทำกินไม่ว่าที่ อ.ยะหา บันนังสตาร์ เบตง จ.ยะลา อ.สะบ้าย้อย นาทวี สะเดา จ.สงขลา อ.แม่ขรี จ.พัทลุง เป็นต้น ภาพสะท้อนความยากจนของคนปัตตานีปรากฏในบทกวีภาษามลายูที่ชื่อ "คนขายดอกไม้" ซึ่งเนื้อหาบ่งบอกที่ภาวะที่พวกเขาตกเป็นเบี้ยล่าง หรือคนชั้นล่างในสังคมที่เป็นบ้านเมืองของพวกเขาเอง กระนั้นแม้ว่าพวกเขาจะรู้สึกเศร้าสร้อยกับปัตตานีได้ตกอยู่ในมือของคนต่างถิ่น ซึ่งพวกเขาอาจคิดว่าเป็นคนจีน แต่พวกเขาก็ไม่โทษใคร เพียงแต่ตำหนิหรือโทษตัวเองที่ตนเองนั้นแหละเป็นผู้ยอมจำนนต่อโชคชะตา" เตอริมอกาเซฮ มติชนออนไลน์

“คนมลายูที่ปัตตานี” ซึ่งได้เลือกชุมชนประมงขนาดกลางแห่งหนึ่งริมทะเลฝั่งอ่าวไทย ในจังหวัดปัตตานี แนวความคิดและทฤษฎีมากไปกว่าการพยายามเข้าใจกระบวนการสร้างความหมายและการตีความของคนมลายูผ่านกระบวนการเล่าเรื่องในบริบทต่างๆ อันสะท้อนให้เห็นถึงประสบการณ์ชีวิต และความทรงจำที่คนมลายูมุสลิมมีต่อตนเอง ญาติมิตร ชุมชนและผู้คนต่างชาติ พันธุ์ข้างเคียง ประสบการณ์และความทรงจำซึ่งถูกทบทวน วิเคราะห์ และคัดสรรเหล่านี้ จึงเป็นส่วนหนึ่งของการพยายามอธิบายความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในชีวิตประจำวันโดยคนมลายูมุสลิมเอง แน่นนอน “ทัศนะจากคนใน” หรือ “ทัศนะจากคนพื้นถิ่น” เพราะประสบการณ์ชีวิตและความทรงจำที่ถูกเล่าออกมานั้น สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งเชื่อมโยงและแผ่ปริมาตรออกไปเกินกรอบข้อจำกัดของพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ในหน่วยของชุมชน หมู่บ้าน และขอบเขตของรัฐชาติสมัยใหม่ ขณะเดียวกันเรื่องเล่าดังกล่าวยังได้สะท้อนถึง “ความเป็นชาติพันธุ์” ที่มีได้มีความหมายคับแคบอยู่เพียง ภาษา เครื่องแต่งกาย และประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ หากมีการเปลี่ยนแปลงและดำรงอยู่ภายใต้บริบทเงื่อนไข ที่สำคัญคือ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น อำนาจในการปกครองของรัฐ และกระบวนการทำให้เป็นอิสลาม (Islamization) ในแง่มุมของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น คนมลายูซึ่งอยู่ในชุมชนแห่งนี้ มีเรื่องเล่าและความทรงจำในรูปแบบของสาแหรกเครือญาติ ที่สืบทอดกลับไปยังเกาะและดินแดนต่างๆ ทั่วคาบสมุทรมลายู คนกลุ่มต่างๆ เหล่านี้มีทั้งคนจีน โมโรและคนพื้นถิ่นกลุ่มต่างๆ ซึ่งได้นำเรือสำเภาเข้ามาค้าขาย และบางส่วนได้อพยพเคลื่อนย้าย หมุนเวียนไปยังเกาะต่างๆ ตามการย้ายถิ่นของฝูงปลาซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญ กระทั่งเกิดการตั้งถิ่นฐาน ตลาด และชุมชนขนาดเล็กขึ้นริมทะเล ทั้งยังผูกสัมพันธ์กับคนพื้นถิ่น (ซึ่งเรียกตัวเองและถูกเรียกโดยคนกลุ่มอื่นว่า “ออแมลิสเย” หรือ “คนสยาม”) ผ่านการแต่งงานและการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ ทำให้

ชุมชนริมทะเลแห่งนี้เริ่มขยายตัวและเป็นชุมชนในลักษณะพหุลักษณะ ซึ่งเป็นแหล่งรวมชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมของคนกลุ่มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคนจีน คนมลายู คนสยาม และกลุ่มพ่อค้าต่างแดน ซึ่งเข้ามาแวะเวียนอย่างไม่ขาดสาย ณ ห้วงเวลานี้ อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์หรือ ความเป็นชาติพันธุ์ มิได้มีความสำคัญเท่ากับอัตลักษณ์ท้องถิ่นซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงสำนึกร่วมที่ผู้คนหลากหลายกลุ่มมีอยู่ในสถานที่เดียวกัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นจาก ตำนาน คำบอกเล่า การแก้ไขปัญหา และความขัดแย้งต่างๆ ซึ่งแม้มิได้เกิดขึ้นโรแมนติคจุดจตุรัสของภาพลักษณ์ “ชุมชนที่ดิงาม” แต่ก็แสดงให้เห็นถึงการต่อรองทางวัฒนธรรมที่ค่อนข้างลงตัว เห็นถึงมิติของความสำคัญในเชิงสถานที่ และสำนึกในท้องถิ่นเป็นหลัก “ความเป็นชาติพันธุ์” เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งท่ามกลางในห้วงสถานการณ์ที่ชุมชนแห่งนี้เข้าสู่ “รัฐ-ชาติสมัยใหม่” ในลักษณะของ “การสร้างอาณาบริเวณภายในเขตอำนาจของรัฐ” (territorialization) ซึ่งเป็นการตรึงผู้คนให้ผูกติดกับพื้นที่ โดยเฉพาะการทำสำมะโนครัวประชากร และการทำบัตรประจำตัวประชาชน ในต้นปี พ.ศ. 2500 ซึ่งนับเป็นวิกฤติในวิถีทางวัฒนธรรมของชุมชนแห่งนี้เป็นอย่างมาก คนมลายูไม่สามารถเดินทางไปนอกประเทศไปหาปลา และเยี่ยมญาติได้โดยปราศจากการยินยอมจากเจ้าหน้าที่รัฐ ทั้งยังถูกทำให้ “กลายเป็นไทย” และมีสำนึกในความเป็นพลเมือง ผ่านมิติทางวัฒนธรรม ระบบการศึกษา และการจัดรูปแบบการปกครองใหม่ ซึ่งได้แยกคนสยามที่เคยเป็นเครือญาติ (ซึ่งถูกเรียกโดยเจ้าหน้าที่รัฐและเรียกตนเองว่า “คนไทย” ในเวลาต่อมาตามนโยบายสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม) ให้ออกไปตั้งชุมชนใหม่ต่างหาก พร้อมกับมอบโฉนดที่ดินทำกินให้ไว้เป็นกรรมสิทธิ์ ทำให้คนมลายูในชุมชนตกอยู่ในสถานะของพลเมืองชั้นสอง ในแง่มุมของการเข้าไม่ถึงกติกาหรือระเบียบที่ถูกจัดขึ้นมาใหม่หลังจากการถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของรัฐ-ชาติสมัยใหม่ ทำให้ “ความเป็นมลายู” ในฐานะชาติพันธุ์ จึงกลายเป็นหลักประกันที่สำคัญแทนที่อัตลักษณ์ท้องถิ่นสำหรับการยืนยันว่า “พวกเขาคือใคร” ดังนั้น ความเป็นชาติพันธุ์ของมลายูในชุมชนแห่งนี้จึงเป็นสิ่งที่ใหม่มากและมีความสำคัญต่อพวกเขาและเธอ ไม่เกิน 50 ปีมาไม่ว่าอย่างไรก็ตาม “ความเป็นมลายู” ก็มีได้เป็นเอกภาพหรือเป็นเนื้อเดียวกันโดยสมบูรณ์ หากเต็มไปด้วยรอยปริแยกด้วยสถานภาพทางสังคมและความขัดแย้งทางชนชั้น คล้ายคลึงกับสังคมอื่นๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในเรื่องของการตีความที่ต่างกันในหลักการทางศาสนาอิสลาม ซึ่งราวกับเป็นลักษณะอันโดดเด่นของสังคมมุสลิมการตีความที่ต่างกันในหลักการทางศาสนาอิสลาม เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทำให้เป็นอิสลาม หรือจะเรียกอีกอย่างได้ว่า กระแสปฏิรูปศาสนาอิสลาม ซึ่งมุ่งเน้นสลายความเป็น “อิสลามแบบท้องถิ่น” (วัฒนธรรมท้องถิ่นผสมผสานกับหลักการทางศาสนา) ให้จางหายไป และเข้าสู่การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักบัญญัติทางศาสนาทุกประการ แน่นนอน ชุมชนมลายูแห่งนี้ได้เข้าสู่กระบวนการดังกล่าวด้วยเช่นกัน แต่อยู่ในลักษณะของการนำเอาหลักการทางศาสนา มาให้ความชอบธรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน มากกว่า ความขัดแย้งซึ่งเกิดจากการตีความหลักศาสนาโดยตรง ดังเช่น การประณาม “คนจน” ในชุมชนว่าเป็นกลุ่ม “สายเก่า” ที่ไม่เคร่งครัดต่อหลักการศาสนา มักเป็นผู้ที่มั่งงาย (แอบไหว้ผี บรรพบุรุษ บันบานสานกล่าว) มีชีวิตความเป็นอยู่ที่สกปรก หนี้สินรุงรัง และล้าหลัง ซึ่งตรงข้ามผู้ประณามคือ กลุ่มสายใหม่ ซึ่งส่วนมากมักเป็นกลุ่มนายทุนและราชการ ที่เชื่อศาสนาอย่างเป็นทางการเป็นเหตุเป็นผล มีชีวิตในที่พักอาศัยที่สะอาดและมี

ความก้าวหน้า ความขัดแย้งและรอยปริแยกดังกล่าวเห็นได้จากการแยกมัสยิดสำหรับปฏิบัติศาสนกิจ และการตั้งป้อมเฝ้าขึ้นมาใหม่หรือการเข้าโรงเรียนสอนศาสนาที่เฝ้าเฝ้าที่มัสยิดความทางศาสนาแตกต่างกันออกไปทั้งหมดนี้ เป็นเรื่องราวในเบื้องต้นของชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมของคนมลายูในรอบ 4 ปีที่ผ่านมา ความรุนแรงซึ่งขึ้นในสามจังหวัดภาคใต้ ได้กลายเป็น “ห้วงยามอันพิเศษ” ที่ “คนไทย” จะแสดงความรักต่อเพื่อนร่วมชาติ เสมือนการรักษาโรคระบาดด้วยการฉีดยาเนื้อร้ายทิ้งแล้วเยียวยาส่วนที่ดีให้ฟื้นฟูสภาพขึ้นใหม่ กองกำลังทหารถูกส่งให้เข้าไปตรึงกำลัง กดปราบ ในทุกพื้นที่เสี่ยง พร้อมกับการเข้าไปสร้างสันติภาพของนักวิชาการและนักพัฒนาองค์กรเอกชน และเมื่อมองห่างออกมาจากสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เราจะพบกับเวทีสัมมนาทางวิชาการว่าด้วย ความหลากหลายทางวัฒนธรรม การจัดการความขัดแย้ง และการสร้างสมานฉันท์ แต่ทั้งหมดนี้ จะมีประโยชน์อันใด หรือจะมีประสิทธิผลเท่าไร หากเรายังรู้จัก “คนมลายู” อย่างหยุดนิ่ง ผู้ติดอยู่กับลักษณะทางกายภาพ ภาษา และศาสนา หรือเราจะเข้าใจ “ความเป็นมลายู” ได้อย่างไร หาก “ความเป็นไทย” ยังคงโลดแล่นทำงานเป็นจักรกลหลักในการมองโลกผ่านสี่สำคัญทั้งสามคนมลายูดุร้าย และเทียบเคียงกับประสบการณ์ในชีวิตของตนเองว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ชีวิตทางสังคมและวัฒนธรรมของมลายูอุดมไปด้วยเรื่องเล่า ประสบการณ์ และความทรงจำ ซึ่งมีมิติของเวลาและสถานที่สัมพัทธ์ (relative) กับมุมมองเชิงอัตวิสัย (subjective observation) ของผู้เล่าละม้ายคล้ายคลึงกับคนในทุกๆ สังคม บรรดาแม่บ้านมุสลิมมักรวมกลุ่มกันบริเวณลานบ้านเพื่อสนทนากันถึงเรื่องราวต่างๆ ในชีวิตประจำวันตั้งแต่ปัญหาหนี้สิน การทำอาชีพเสริม จนไปถึงการนิเทศเพื่อนบ้านและสามีเล็กๆ น้อยๆ ให้พอมีสีสัน ขณะที่บรรดาพ่อบ้านส่วนใหญ่จะอยู่ในร้านน้ำชาบ้างโขกหมากรุก เลี้ยงนกกรงหัวจุก บ้างก็แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในทะเลอย่างเข้มข้น เรื่องเล่าจากประสบการณ์ของผู้เฒ่าหลายคนอาจไม่โลดโผนวูบไหวเหมือนห้วงชีวิตสั้นๆ ของคนวัยหนุ่มสาว หากเปี่ยมไปด้วยการทบทวนตัวเองอย่างหนักหน่วง ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นขำเฝือของความหมาย ซึ่งพวกเขาและเธอได้รังสรรค์ขึ้นมาด้วยประสบการณ์ทางวัฒนธรรม ระหว่างคนมลายูด้วยกัน ระหว่างชาติพันธุ์ และปฏิสัมพันธ์ต่ออำนาจรัฐ การพิจารณา “ความเป็นชาติพันธุ์” ในแง่มุมนี้จึงมิใช่สิ่งที่สามารถอธิบายได้ด้วยคุณลักษณะที่หยุดนิ่ง แต่เป็นกระบวนการสร้างความหมายที่สำคัญยิ่งสำหรับการแสดงให้เห็นถึงศักดิ์ศรีของความเป็นคน เพราะหากปราศจากกระบวนการนี้ “ความเป็นมลายู” จะเป็นได้แค่เพียงความรุนแรง การแบ่งแยก และความสมานฉันท์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เรื่อง “ปาเยาะห์เนาะยาดีนายู” (มันยากที่จะเป็นนายู): ความเป็นชาติพันธุ์ ความหมายและการต่อรองของมลายูในชีวิตประจำวัน ประจำปีการศึกษา 2550 เผยแพร่บนเว็บไซต์ : วันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2551

3. เอกสารเกี่ยวกับส่วนประกอบทางศิลปะ

เอกสารเกี่ยวกับส่วนประกอบทางศิลปะและหลักการออกแบบเสนอเนื้อหา เพื่อเป็นฐานข้อมูลการวิเคราะห์ผลงานศิลปกรรมที่นำเสนอเรื่อง สี สัน ท้อง ถิ่น ทะเล ป่า ตานี โดยผู้วิจัยต้องการนำเสนอองค์ประกอบหลักในการออกแบบดังต่อไปนี้ ได้แก่

- 3.1 จุด (point)
- 3.2 เส้น (Line)
- 3.3 รูปร่าง และ รูปทรง (Shape and form)
- 3.4 โครงสร้าง (Structures)
- 3.5 บริเวณว่าง (Space)
- 3.6 สี (Color)

3.1 จุด (Point)

จุดเป็นสิ่งที่ปรากฏบนพื้นระนาบที่มีขนาดเล็กที่สุด ไม่มีความกว้าง ความยาว ความสูง ความหนา หรือความลึก (แต่บางครั้งการจุดด้วยอุปกรณ์ที่มีขนาดใหญ่ เช่น สีเมจิก พู่กัน ฯลฯ ก็ทำให้จุดมีขนาดใหญ่และเกิดความกว้างขยายขึ้นได้) จุดจัดเป็นองค์ประกอบที่เป็นพื้นฐานขององค์ประกอบอื่น เช่น จุดทำให้เกิดเส้น รูปร่าง รูปทรง ค่าความอ่อนแก่ แสงเงา เป็นต้น (จิตรชัย อรรถปักษ์. 2551: 23)

3.2 เส้น (Line)

จิตรชัย อรรถปักษ์ (2551: 23) ได้กล่าวไว้ว่า เส้น (Line) หมายถึง รอยขีดเขียนด้วยวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่สร้างให้ปรากฏบนพื้นระนาบ หรือการนำจุดมาเรียงต่อกันเป็นจำนวนมากโดยมีความยาวและทิศทางและยังหมายถึงส่วนขอบรอบนอกของวัตถุอีกด้วย หากพิจารณารูปแบบของเส้นที่ปรากฏอยู่ในสิ่งต่างๆ รอบตัวหรือผลงานสร้างสรรค์ต่างๆ เส้นสามารถแบ่งได้เป็น 4 แบบ คือ

3.1.1 เส้นที่เกิดขึ้นจริง (actual line) คือ เส้นที่ถูกสร้างขึ้นด้วยการขีดเขียนบนพื้นระนาบ

3.1.2 เส้นเชิงนัย (implied) คือ เส้นที่เกิดจากการลากเส้นโยงในความคิด ความรู้สึก และจินตนาการ

3.1.3 เส้นที่เกิดจากขอบ (Line formed by edges) คือ เส้นที่เป็นส่วนขอบรอบนอกของวัตถุหรือที่ว่าง

3.1.4 เส้นสมมติ (Psychic line) คือ เส้นที่เกิดจากความรู้สึกหรือจินตนาการเมื่อได้เห็นภาพแล้วเกิดความคิดเชื่อมโยงเป็นเส้นสมมติแต่ความจริงไม่มีเส้น พีระพงษ์ กุลพิศาล (2546: 93-94) ได้กล่าวไว้ว่า ศิลปินใช้เส้นเป็นสื่อแสดงออกทางศิลปะร่วมกับส่วนประกอบที่มองเห็นอื่นๆ อารมณ์ความรู้สึกและความหมายของเส้นจะแตกต่างกันไปตามลักษณะผลงานที่คิดสร้างสรรค์ขึ้นมา อย่างไรก็ตาม โดยสรุปแล้วศิลปินจะนำเส้นมาใช้ในผลงานศิลปะของตน 2 ลักษณะด้วยกันคือ

1. ใช้เพื่อเน้นขอบหรือแสดงลักษณะรอบนอกของวัตถุ เราเรียกว่าการใช้เส้นลักษณะนี้ว่า เส้นสัมผัส (Contour line) เป็นเส้นที่เต็กรูปใช้กันมาก ศิลปินจะใช้เส้นลักษณะนี้เพื่อแยกแยะและบ่งบอกรูปร่าง รูปทรงของวัตถุต่างๆ ทั้งในการวาดเส้นแสงเงาและระบายสี ศิลปินใช้เส้นนี้ทั้งๆ ไม่มีอยู่จริง อย่างไรก็ตาม เส้นสัมผัสก็ช่วยให้รู้ว่าวัตถุนั้นต่างกับวัตถุอื่น ๆ อย่างไรและยังช่วยแยกวัตถุนั้นออกจากพื้นหลังและจากวัตถุอื่นที่อยู่ในผลงานชิ้นเดียวกันมีศิลปินจำนวนมากไม่น้อยชอบใช้เส้นลักษณะนี้ เพื่อสร้างจุดสนใจหรือเอกภาพลงไปในภาพวาดของตนเอง เราเรียกผลงานลักษณะนี้ว่า แบบเชิงเส้น (linear style) ในเรื่องนี้ จิตรชัย อรรถปักษ์ (2551:33) ได้กล่าวไว้ว่า สำหรับจิตรกรรมไทย ศิลปินจะใช้เส้นโค้งในการสร้างสรรค์ให้เกิดความงามตามอุดมคติอันเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง จิตรกรไทยจะใช้เส้นอย่างชำนาญ มีการใช้เส้นหนบางสลับกัน ทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ความพลิ้วไหวของต้นไม้ ใบไม้หรือเครื่องนุ่งห่มของมนุษย์และเทวดาในงานจิตรกรรมไทยเมื่อดูแล้วเกิดความงดงามประทับใจ

2. ไม่ใช่เน้นขอบ (De-emphasizing) • มีศิลปินพวกหนึ่งไม่ใช่เส้นเน้นวัตถุ ในผลงานของตนโดยพยายามซ่อนหรือกลบเกลื่อนเส้นรอบนอกหรือเส้นขอบไว้ ลักษณะผลงานเช่นนี้เรียกว่า แบบเชิงผิวแปร่ง (Painterly Style) เช่นผลงานของ โกลด์ โมเน (CLAUDE MONET) ซึ่งเป็นศิลปินลัทธิประทับใจคนหนึ่ง โดยวาดภาพเน้นเฉพาะความรู้สึกของแสงที่ตกกระทบบนผิวหนังของวัตถุต่างๆ ใช้พู่กันสั้นๆ ดูแล้วเหมือนกับว่า ไม่มีเส้นรอบนอกหรือเส้นขอบอยู่เลย (พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2546: 94)

3.3 รูปร่างและรูปทรง (Shape and Form)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2537: 19) กล่าวถึงรูปร่างและรูปทรงว่าส่วนประกอบเชิงความคิด เป็นสิ่งที่ยังมองไม่เห็น เมื่อจุด เส้น หรือระนาบ ปรากฏเป็นจริงขึ้นมาเป็นส่วนประกอบที่มองเห็นแม้จุดเล็กๆ บนกระดาษอาจจะมีรูปร่าง ขนาด สี และลักษณะผิว โดยจำแนกรูปทรงดังนี้คือ

- รูปทรงในสภาพจุด ตามปกติแล้วรูปร่างของจุด มีลักษณะกลมซึ่งให้ความรู้สึกเรียบง่าย กะทัดรัด ไม่มีมุม ไม่มีทิศทาง แต่อย่างไรก็ตามจุดอาจจะเป็นรูปร่างสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม วงรี หรือรูปทรงอื่นๆ ได้โดยมีลักษณะเด่น คือ รูปร่างของจุดมักจะเป็นรูปร่างที่เรียบง่าย
- รูปทรงในสภาพเส้น สภาพของเส้นมีลักษณะความกว้างแคบ ความบางไว้ขีดจำกัด
- รูปทรงในสภาพระนาบ ซึ่งเป็นรูปทรงแบนราบหรือพื้นภาพ 2 มิติ รูปทรงในลักษณะนี้จะต่างไปจากจุดหรือเส้นรูปทรงระนาบ จะแสดงขอบเขตด้วย
- เส้นเชิงความคิด ซึ่งก่อให้เกิดขอบของรูปทรงลักษณะของเส้น ทำให้เกิดรูปร่างที่แตกต่างกันออกไปดังนี้ คือ

รูปทรงเรขาคณิต (Geometric Form) เป็นรูปทรงที่แสดงโครงสร้างอย่างเรขาคณิต

รูปทรงจากอินทรีย์รูป (Organic Form) เป็นรูปทรงที่แสดงด้วยเส้นคดโค้ง อิสระแสดงภาพลื่นไหล หรืออวกาศเปลี่ยนแปลง

รูปทรงจากเส้นตรง (Rectilinear Form) รูปทรงที่แสดงขอบเขตด้วยเส้นแตกต่างกันไป จากรูปทรงเรขาคณิตและคาดคำนวณไม่ได้

รูปทรงอกติ (Irregular Form) เป็นรูปทรงที่แสดงขอบเขตด้วยเส้นตรงหรือเส้นโค้งมีความอิสระและคาดคำนวณไม่ได้

รูปทรงอิสระ (Hand-Drawn Form) เป็นรูปทรงทักษะ (Calligraphic Form) หรือสร้างสรรค์ขึ้นมาโดยไม่ตัดใช้เครื่องมือช่วยมีความอิสระมาก

รูปทรงบังเอิญ (Accidental Form) เป็นรูปทรงที่เกิดจากกระบวนการวัสดุอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยบังเอิญหรือเสมือนบังเอิญ

รูปทรงในสภาพปริมาตร (Form as Volume) มีสภาพเป็นภาพลวงหรือมายา โดยสมบูรณ์กินระหว่างเนื้อที่ในบริเวณว่างกรณีพิเศษ

รูปทรงบวกและลบ ตามปกติแล้วจะพบว่า รูปทรงกินระหว่างเนื้อที่นั้น รูปทรงที่กินเนื้อที่บริเวณว่าง เราเรียกว่า รูปทรงบวก (Positive Form) ถ้าเป็นบริเวณว่างที่แวดล้อมด้วยบริเวณกินระหว่างเนื้อที่เรเรียกว่า รูปทรงลบ (Negative Form) สุชาติ สุทธิ (2535: 36-37) ได้กล่าวไว้ว่า รูปร่างจะมีลักษณะ 2 มิติ คือ กว้างกับ ยาว และรูปทรงจะมีลักษณะ 3 มิติ คือ กว้าง ยาว และหนา รูปทรงเป็น 3 มิติ คือ กว้าง ยาว และหนา รูปทรงเป็น 3 มิติ ที่ปรากฏจริง เชิงกายภาพ (Physical/Actual Form) กินเนื้อที่ในอากาศและหากบริเวณภายนอกของรูปทรงจะเรียกว่า มวล (Mass) แต่ขณะเดียวกัน บริเวณภายใน จะเรียกว่า ปริมาตร (Volume) แต่ถ้าหากรูปทรงที่สร้างขึ้นบนพื้นผิวระนาบ 2 มิติ โดยใช้วิธีลวงตาให้เกิดมิติที่ 3 หรือ ความหนาเกิดขึ้น มิได้เป็นรูปทรงจริงๆ จะเรียกว่า การแสดงแบบของรูปทรง (Representation Ofform) หรือรูปทรง ที่เกิดจากการมองเห็น โดยสามารถจำแนกรูปร่างและรูปทรงแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

- รูปทรงตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต (Organic Form) รวมทั้งนำชิ้นส่วนรูปทรงของสิ่งที่มีชีวิตบางส่วนมาประยุกต์ใช้เรียกว่า รูปทรงเชิงชีวภาพ (Biomaphic Form)
- รูปร่างรูปทรงแบบเรขาคณิต (Geometric Form) ที่เป็นรูปร่าง รูปทรง ที่เกิดขึ้นจากความคิด ตัวอย่างเช่น สามเหลี่ยม วงกลม หรือสี่เหลี่ยม ฯลฯ เป็นต้น

3.4 โครงสร้าง (Structure)

ไม่ว่าจะเป็นงานออกแบบหรือทัศนศิลป์ โครงสร้างย่อมมีส่วนสำคัญของงานเสมอ ลักษณะโครงสร้างในงานออกแบบอาจจะแสดงให้เห็นถึงลักษณะปกติ กึ่งปกติ หรือ อปกติ อาจจะแสดงความรู้สึกที่กระตือรือร้นหรือสงบ หรือ อาจจะมองไม่เห็น

3.4.1 โครงสร้างปกติ (Formal Structure) ประกอบขึ้นด้วยแนวเส้นโครงสร้าง เป็นตัวชี้แผนทั้งหมดของงานออกแบบนั้น บริเวณว่างจะถูกกำหนดไว้เป็นตัวเสริมดุลยภาพหรือสี่ลาบนพื้นภาพรูปทรงทั้งหมด ได้รับการรวมตัวกันอย่างเข้มแข็งเป็นแบบแผนของโครงสร้างปกติ คือ สภาพการซ้ำ การลดหลั่น และการแผ่ขยาย

- โครงสร้างซ้ำ เมื่อหน่วยรูปทรงหลายๆหน่วยวางอยู่ในสภาพปกติด้วยความสมดุลของบริเวณว่าง รอบหน่วยรูปทรงนั้นอาจเรียกว่า โครงสร้างซ้ำ (Repetition Structure) โครงสร้างซ้ำมีสภาพเป็นโครงสร้างแบบปกติและอาจจะเป็นไปได้ทั้งลักษณะกระตือรือร้นหรือสงบ โครงสร้างแบบนี้ พื้นที่ของงานออกแบบได้รับการแบ่งแยกเป็นส่วนย่อยเสริมโครงสร้างด้วยรูปร่าง และขนาดต่างๆกัน โครงสร้างซ้ำนับว่าเป็นโครงสร้างที่เรียบง่ายที่สุดและเป็นแบบที่เป็นประโยชน์กับโครงสร้างทุกรูปแบบ

- โครงสร้างแผ่ขยาย (Radiation Structure) ประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ ศูนย์กลางการแผ่ขยาย (Center Of Structure) ก่อให้เกิดจุดสำคัญ โดยรอบทั้งหน่วย รูปทรง และตำแหน่งของหน่วยรูปทรง, ทิศทางการแผ่ขยาย (Direction Of radiation) คือ ทิศทางของเส้น โครงสร้าง เช่นเดียวกับทิศทางของหน่วยรูปทรง และการลดหลั่น ภายใต้อาคารซ้ำ เราสามารถใช้กลุ่มหน่วยรูปทรง ในลักษณะลดหลั่น ส่วนประกอบที่มองเห็น ซึ่งมีความสัมพันธ์กันโดยสามารถนำมาใช้เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งหรือ ผสมผสานเข้าด้วยกันในสภาพลดหลั่นด้วยรูปร่าง ขนาด สี ลักษณะผิว ทิศทาง ตำแหน่ง บริเวณว่างและแรงโน้มถ่วงการเปลี่ยนแปลงขนาดหรือสัดส่วน (Change Of Size Or Proportion) ส่วนย่อยเสริม โครงสร้างตารางพื้นฐานอาจจะขยายหรือลดขนาดลงโดยไม่เปลี่ยนแปลงสัดส่วนหรือบริเวณว่าง ของตารางพื้นฐานทั้งแนวตั้งและแนวนอน อาจจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง การลดหลั่นอาจจะขยายจาก แคบไปสู่กว้างหรือลดจากกว้างมาสู่แคบหรืออาจจะจัดในรูปแบบที่แตกต่างออกไป

3.4.2 โครงสร้างกึ่งปกติ โดยทั่วไปแล้วลักษณะโครงสร้างกึ่งปกติ (Semi-Formal Structure) จะมีลักษณะค่อนข้างไปในทางโครงสร้างปกติ แต่จะมีสภาพไม่ปกติเข้ามาเจือปนอยู่ด้วย ดังเช่น โครงสร้างความคล้ายคลึง ซึ่งมีลักษณะอยู่ 2 แบบ คือ

- โครงสร้างความคล้ายคลึงในลักษณะส่วนย่อยเสริมโครงสร้าง (Structural Obdivisions) ส่วนย่อยโครงสร้างต่างไปจากสภาพการซ้ำ แต่มีความคล้ายคลึงกัน รูปสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม รูปหกเหลี่ยมด้านไม่เท่าหรือแตกต่างกัน การกระจายสัมพันธ์กันสภาพการรวมตัว (Concen-Tration)

- โครงสร้างความคล้ายคลึงในลักษณะการกระจาย (Visual Distribution) โครงสร้างลักษณะนี้จะแสดงหน่วยรูปทรง ซึ่งจัดวางไว้ให้มองเห็นได้โดยไม่ต้องอาศัยเส้นโครงสร้างการกระจายภาพเป็นการเปิดโอกาสให้หน่วยแบ่งปันในบริเวณเท่ากัน การกระจายสัมพันธ์กันสภาพการรวมตัว (Concentration) ความผิดปกติ (Anomaly) คือ สภาพอันผิดปกติ หรือ แปลกออกไปท่ามกลางสภาพอันปกติ เป็นการแสดงความขัดแย้งหรือขัดแย้งแบบแผน อันปกติบางครั้ง ความผิดปกติก็อาจจะปรากฏขึ้นเพียงหนึ่งหน่วยท่ามกลางแบบแผนทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตาม โครงสร้างก็ยังคงมีสภาพปกติความผิดปกติในโครงสร้าง (Anomaly within Structure) อาจแสดงออกในทางใดทางหนึ่งหรือหลายทาง

3.4.3 โครงสร้างอุปถัมภ์ โดยทั่วไปแล้วโครงสร้าง อุปถัมภ์ (Informal Structure) จะไม่แสดงแนวเส้นโครงสร้างการรวมตัวกันของรูปทรงเป็นไปอย่างอิสระ ปัญหาของโครงสร้างตัดกัน รูปร่างและขนาดของหน่วยรูปทรง สามารถปรับได้ตามความจำเป็น ส่วนประกอบที่สัมพันธ์จะก่อให้เกิดโครงสร้างตัดกันมี ดังนี้

- ทิศทางรูปทรงทั้งหมดอาจจะแสดงทิศทางที่คล้ายกับทิศทางที่ตัดกันจะก่อความรู้สึกตื่นเต้น
- ตำแหน่ง เราสามารถที่จะจัดหน่วยรูปทรงให้อยู่ในตำแหน่งที่ตรงข้ามให้แก่และกรอบภาพเพื่อก่อให้เกิดความเครียดระหว่างหน่วยรูปทรงนั้นๆ
- บริเวณว่าง การเผชิญหน้ากันของหน่วยรูปทรงบวกและลบ ก่อให้เกิดการตัดกันของบริเวณว่าง บริเวณว่างอาจจะได้รับการผลักหรือบีบด้วยหน่วยรูปทรงต่างๆ โดยที่แต่ละรูปทรงเหล่านั้นจะมีแรงต้านซึ่งกันและกัน ซึ่งอาจเหลือบริเวณว่างไว้เพื่อให้ตัดกับบริเวณที่แออัด
- แรงศูนย์ถ่วง รูปทรงที่ตกจากสูงลงต่ำหรือติดจากล่างขึ้นบนย่อมแสดงให้เห็นถึงแรงศูนย์ถ่วงที่ดึงดูดลงสู่โลกหน่วยรูปทรงที่มั่นคงหรือไม่มั่นคง ที่เหลือเคลื่อนไหวหนักหรือเบาสามารถนำมาจัดรวมกันและก่อให้เกิดแรงศูนย์ถ่วงที่ตัดกัน

3.4.4 โครงสร้างแบบสงบ โครงสร้างของงานออกแบบ อาจจะมีลักษณะเป็นโครงสร้างแบบสงบ (Inactive Structure) เน้นโครงสร้างเชิงความคิดเป็นตัวกำหนดแนวทางของงานออกแบบ รูปแบบหรือหน่วย รูปทรง รูปร่าง หรือบริเวณว่างไม่ได้ถูกรบกวนให้เปลี่ยนแปลงไป

3.4.5 โครงสร้างแบบกระตือรือร้น (Active Structure) จะแสดงออกด้วยเส้นโครงสร้างเชิงความคิดด้วยเช่นกัน เส้นโครงสร้างกระตือรือร้น พร้อมทั้งจะแยกบริเวณว่างให้เกิดส่วนย่อยเสริมอิสระ ซึ่งสัมพันธ์กับหน่วยรูปทรงในหลายลักษณะ

3.4.6 โครงสร้างมองไม่เห็น (Invisible Structure) ส่วนใหญ่แล้วโครงสร้างมักจะมองไม่เห็นไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างปกติ โครงสร้างกึ่งปกติ โครงสร้างอุปถัมภ์ โครงสร้างแบบกระตือรือร้นหรือโครงสร้างแบบสงบ สภาพโครงสร้างมองไม่เห็นเส้นโครงสร้างเป็นเส้นเชิงความคิด ไม่สามารถตรวจสอบความหนาของเส้นได้

3.4.7 โครงสร้างมองเห็น เส้นโครงสร้างแสดงให้เห็นได้เส้นโครงสร้างแสดงความหนาของเส้นโครงสร้างนั้น เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยรูปทรงและส่วนย่อยเสริมรูปทรง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างมองไม่เห็นอาจจะมีสภาพเป็นเส้นบวกหรือลบก็ได้ ในสภาพของเส้นลบจะผสมตัวเข้ากับบริเวณว่างลบหรือได้รับการยอมรับว่าเป็นโครงสร้างมองเห็นก็เพราะว่าการแสดงความหนาของเส้นที่สามารถจะวัดตรวจสอบหรือมองเห็นได้เส้นโครงสร้างมองเห็นทั้งบวกและลบย่อมเป็นส่วนร่างสำคัญในงานออกแบบ เช่น เส้นโครงสร้างแนวนอนบวก เส้นโครงสร้างแนวตั้งลบ เป็นต้น เส้นโครงสร้างมองเห็นและมองไม่เห็น พร้อมทั้งจะใช้ร่วมกันได้ เราอาจจะใช้เพียงเส้นที่มองเห็นที่มองเห็นแนวตั้งและแนวนอนหรือใช้เส้นตั้งสร้างมองเห็นและมองไม่เห็นลักษณะสลับกันหรือจัดระบบขึ้นมา ดังนั้นเส้นโครงสร้างมองเห็นจะแสดงเส้นย่อยให้เห็นเด่นชัดและแสดงให้เห็นส่วนย่อยเสริมโครงสร้างมากกว่าหนึ่งหน่วยขึ้นไป

3.5 บริเวณว่าง (Space)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2537: 109-115) กล่าวว่า ธรรมชาติของบริเวณว่างเป็นเรื่องที่ค่อนข้างซับซ้อนเพราะเราสามารถพิจารณาบริเวณว่าง ค่อนข้างซับซ้อน เพราะว่าเราสามารถพิจารณาบริเวณว่างได้หลายทางอาจจะพิจารณาบริเวณว่าง ในแง่ของบวกแบบราบ มิติสูง กลุ่มเครือ หรือ ขัดแย้ง ซึ่งประเด็นเหล่านี้ น่าจะนำมาวิเคราะห์ บริเวณว่างบวกและลบ บริเวณว่างบวก (Positive Space) คือ บริเวณที่ล้อมรอบรูปทรงบวก (Position Form) บริเวณว่างหรือบวก เราอาจจะพิจารณาว่าเป็นรูปทรงบวกหรือลบ รูปทรงเหล่านั้นอาจจะซ้อนตัวอยู่ถ้าเรามีประสบการณ์บ่อยครั้งจะเห็นความสัมพันธ์รูปและพื้นที่กลับกันช่วงเวลาที่เราอาจจะเห็นรูปทรงบวกและบริเวณว่างลบ แต่อีกช่วงเวลาหนึ่งกับเห็นเป็นรูปทรงลบและบริเวณว่างบวกบริเวณว่างราบและบริเวณว่างว่ามีสภาพแบนราบ เมื่อรูปทรงให้ความรู้สึกว่างอยู่บนพื้นภาพและขนานกับพื้นภาพรูปทรงก็ควรจะแบนราบ มีระยะห่าง จากสายตาเท่ากันทั้งพื้นภาพ และก็เป็นที่เรารู้สึกว่าบริเวณว่างรอบรูปทรงอยู่ไกลออกไป รูปทรงลอยอยู่บนพื้นภาพ ในสภาพบริเวณว่างราบ (Flat Space) รูปทรงสามารถที่จะพบกันโดยการสัมผัสการร่วม การผสาน การลบออก การเชื่อมต่อ การทับสนิท รวมทั้งการแยกออกจากกันแต่ไม่แสดงการซ้อนกัน การซ้อนกันจะแสดงรูปหนึ่งใกล้ตาเรามากกว่าอีก รูปทรงหนึ่งนั้นหมายถึงเกิดบริเวณว่างลวง (illusory space) ขึ้นแล้วในระดับหนึ่งความแตกต่างของรูปร่าง ขนาด สี และลักษณะผิวอาจทำสลาย ความแบนราบของบริเวณว่างด้วยเหมือนกัน การเสนอระนาบในบริเวณว่าง ปริมาตรประกอบขึ้นด้วยระนาบต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำเสนอ ใ้งานออกแบบและงานศิลปะได้หลายทาง คือ

- ระนาบเส้นรอบนอก (Outlined Plane) เราอาจกำหนดระนาบด้วยเส้นรอบนอก เส้นหนาบางตามเป้าหมายที่ต้องการ ระนาบเส้นรอบนอกในบริเวณว่างลวงมักจะเสนอในลักษณะระนาบที่บ ที่ไม่สามารถมองเห็นอะไรด้านหลัง หากนำเสนอในลักษณะระนาบโปร่ง อาจจะคล้ายการกำหนดกรอบบริเวณว่าง
- ระนาบที่บตัน (Solid Plane) ระนาบที่บตัน แสดงความชัดเจนการกำหนดสีที่เหมือนที่ด้านอาจใช้รูปทรงระนาบเพื่อความลึกลวง
- ระนาบลักษณะผิวมีแบบแผน (Uniformly Textured Plane) ระนาบลักษณะผิวมีแบบแผนแสดงระนาบเด่นชัดไม่เชื่อมต่อหรือซ้อนกันเพราะลักษณะผิวของระนาบหนึ่งไม่รูกล้ำไปยังอีก ระนาบหนึ่ง
- ระนาบสีลดหลั่นหรือลักษณะผิวลดหลั่น (Gradationally Colored or Textured Plane) ลักษณะที่แปลกแตกต่างออกไปในการแสดงภาพลวงในบริเวณว่าง เป็นการแสดงแสงและเงาหรือเสมือนประกายในบริเวณว่างแสดงความคล้ายจริงและจะมีผลอย่างมากในการออกแบบระนาบโค้งสวนระนาบผิวในทัศนียภาพควรแสดงลักษณะผิว ซึ่งเห็นได้ตามทัศนียภาพ คือ การลดหลั่นไปสู่จุด สลายตา

3.5.1 บริเวณว่างผันแปรและขัดแย้ง บริเวณว่างผันแปร (Fluctuating Space) จะแสดงปรากฏการณ์ข้างหน้า ในช่วงเวลาหนึ่งและถอยไปข้างหลัง ในช่วงเวลาหนึ่งในสภาพการผันแปรง่าย ๆ บริเวณว่างที่ขัดแย้ง (Conflicting Space) ก็คล้ายกับบริเวณที่ผันแปร ในขณะที่บริเวณว่างที่ประหลาดและสามารถสร้างความน่าสนใจได้ สุชาติ สุทธิ (2535:74-76) กล่าวว่า ความหมายของคำว่า บริเวณว่าง หมายถึง ณ ที่ใดที่หนึ่งซึ่งไม่มีอะไรเลย แต่ในขอบข่ายของศิลปะความหมายของ คำว่า บริเวณว่างที่ไม่มีอะไรเลยปรากฏก็จะเป็นบริเวณว่างที่เป็นตัวคู่ของสิ่งที่ปรากฏหรือมันเป็นตัวคู่จากบริเวณว่างไม่มีก็ย่อมไม่มีงานศิลปะเช่นกัน และจะปรากฏขึ้นในทุกสาขาสำหรับด้านทัศนศิลป์ ซึ่งเป็นมิติของความรู้ด้านภาพลักษณ์ ที่ทำการเรียนรู้ด้วยการเห็นทั้ง 2 ลักษณะ คือ 3 มิติ และ 2 มิติ จะเป็นความว่างที่เกิดขึ้นด้วย ความกว้าง ความยาว ความลึก ซึ่งเป็นบริเวณว่างที่มีเนื้อที่สามารถสัมผัสได้ด้วยความเป็นจริงทางกายภาพ (Physical or Actual Space) บริเวณว่างและมิติในงานจิตรกรรม คือ ความกว้างกับยาว ซึ่งไม่มีมิติที่ 3 หรือบริเวณลึกจริงดังเช่น บริเวณว่างในสถาปัตยกรรมและงานประติมากรรมแต่อย่างใด บริเวณว่างที่อาจหมายถึง ส่วนที่ไม่แสดงเป็นรูปหรือแสดงความตื้นลึกในงานจิตรกรรมนั้น ศิลปินได้แก้ปัญหาด้วยการสร้างมิติที่สามซ้อนขึ้นบนพื้นระนาบ 2 มิติ ให้รับรู้เป็นความตื้นลึกได้โดยวิธีการลงตา ดังนี้

- การจัดวางและตำแหน่ง (Placement & Position)
- ทัศนียวิทยาเชิงเส้น (Linear Perspective)
- ทัศนียภาพเชิงบรรยากาศ (Atmospheric Perspective)
- บริเวณว่างและมิติในจิตรกรรมสมัยใหม่ (Space & Dimension in Modern

Painting)

ลักษณะของบริเวณว่างที่ว่างในงานศิลปะเป็นที่ว่างที่ได้ถูกควบคุมและกำหนดให้มีขอบเขตและความหมายตามที่ศิลปินต้องการมีหลายลักษณะ ดังต่อไปนี้

- ที่ว่างจริงและที่ว่างลงตา (Physical Space and Pictorial Space) ที่ว่างของงานสถาปัตยกรรมและประติมากรรมเป็นที่ว่างจริงๆ ที่สามารถสัมผัสได้ เราเรียกว่า ที่ว่างจริง หรือ ที่ว่างกายภาพ ส่วนที่ว่างในงานจิตรกรรมหรือภาพพิมพ์ ที่แสดงความลึกตื้นเป็นที่ว่างลงตาที่เกิดขึ้นจากกรรมวิธีทางจิตรกรรมหรือการประกอบกันของทัศนธาตุ เราเรียกที่ว่างชนิดนี้ว่าที่ว่างสายตาหรือที่ว่างแบบรูปภาพ

- ที่ว่างแบบ 2 มิติ (Two – Dimensional Space) ที่ว่าง 3 มิติ คือ ที่ว่างที่กำหนดด้วยความกว้าง ความยาว และความลึก ของงานจิตรกรรม ที่แสดงด้วยการประกอบกันของทัศนธาตุ ให้เกิดลงตาเห็นเป็น 3 มิติ

- ที่ว่างที่เป็นกลาง (Natural Space) ที่ว่างที่เป็นกลางหรือเป็นศูนย์ คือ ที่ว่างที่ยังคงเป็นความว่างอยู่ ยังไม่มีการกำหนดขอบเขตหรือรูปร่างที่มีความหมายขึ้น ยังไม่แสดงปฏิกิริยาหรือพลังใดๆให้เราได้รับรู้ได้ เช่น ที่ว่างบนผ้าใบ แผ่นผ้าใบ แผ่นกระดาษว่างๆ หรือ ที่ว่างบนท้องฟ้า

- ที่ว่างบวกและที่ว่างลบ (Positive Space – Negative Space) เมื่อที่ว่างหนึ่งถูกกำหนดด้วยเส้นรอบนอกให้เกิดรูปร่างขึ้น ส่วนที่ว่างที่อยู่รอบๆ จะยังคงเป็นความว่างที่ค่อนข้างเจืออยู่ ถึงแม้ว่าจะมีความหมายขึ้นบ้างจากผลการกระทำของที่ว่างส่วนที่มีรูปร่างนั้นก็เป็นส่วนน้อย ที่ว่างที่มีรูปร่างนี้เรียกว่า ที่ว่างบวกหรือที่ว่างที่ทำงาน (Active Space) ส่วนที่ว่างที่อยู่รอบๆ เรียกว่า ที่ว่างลบหรือที่ว่างอยู่เฉย (Passive Space)

- ที่ว่างสองนัย (Ambiguous Space) คือ บริเวณที่ว่างที่ถูกกำหนดด้วยเส้นให้เป็นรูปร่างขึ้น แต่รูปร่างของที่ว่างที่เกิดขึ้นมีความสำคัญหรือมีความหมายเท่ากับ ที่ว่างที่เหลืออยู่จนไม่อาจตัดสินใจได้ว่าส่วนใดเป็นที่ว่างบวกส่วนใดเป็นที่ว่างลบ ทั้งสองส่วนจะเป็นทั้งบวกและลบสลับกัน ทำให้เกิดพลังเคลื่อนไหวของความไม่แน่นอนตลอดเวลา

3.6 สี (Color)

ในราวปี ค.ศ. 1666 นิวตัน (SIR ISAAC NEWTON) ได้ทดลองให้เห็นว่า สี คือ ส่วนหนึ่งในธรรมชาติของแสงอาทิตย์ โดยปล่อยให้ลำแสงส่องผ่านแท่งแก้วปริซึมแสงจะหักเห เพราะแก้วปริซึมมีความหนาแน่นมากกว่าอากาศและเมื่อลำแสงหักเหจะปรากฏเป็นสเปกตรัม หรือสีรุ้ง และเมื่อ นิวตัน นำแท่งแก้วปริซึมอีกอันหนึ่งมารับแสงสเปกตรัม สีทั้งหมดก็รวมกันเป็นสีขาว (วงสีของนิวตัน กำหนดสีม่วงไว้ด้วย) เมื่อแสงตกกระทบโมเลกุลของสสารพลังงานบางส่วนจะถูกดูดกลืนสีจากแสงบางสีไว้และสะท้อนสีบางสีให้ปรากฏเห็นได้ พื้นผิววัตถุที่เรามองเห็นเป็นสีแดง เพราะเป็นโมเลกุลของวัตถุได้ดูดกลืนรังสีต่างๆ ไว้ ยกเว้นรังสีก่อให้เกิดสีแดงเมื่อพื้นผิวดูดกลืนสีจากแสงหรือรังสีทั้งหมดไว้เราก็จะเห็นเป็นสีดำในทางตรงกันข้าม ถ้าไม่ดูดกลืนสีใดเลยเราจะมองเห็นเป็นสีขาว ปัจจัยหลายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดูดกลืนสี ไม่ว่าจะเป็น ลักษณะผิว หรือทิศทางของแสง ต้นไม้กลางแสงอาทิตย์จะมีสีแตกต่างไปจากที่อยู่ในร่ม ใบไม้ที่โดนแสงจะมีสีที่สวยงามหลากหลาย การค้นพบของนิวตัน ต่อมาก็ได้มีการศึกษาค้นคว้าเรื่องสีกันอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น ซึ่งทั้งนี้แล้วแต่หลักการและจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ซึ่งอาจจำแนกเป็นแนวทางสำคัญๆ ดังนี้

- สีของวิทยาศาสตร์ เป็นการศึกษาเชิงกายภาพของสี (Physics of Light) โดยมีจุดประสงค์ของการเรียนรู้เกี่ยวกับปรากฏการณ์เชิงกายภาพของแสง เพื่อให้ได้รู้ว่า สีกับปฏิกิริยาการรับรู้ที่เกิดขึ้นกับตัวเราในเชิงกายภาพหรืออีกแนวหนึ่งเป็นการเรียนรู้ ที่มีเป้าหมายของการรับรู้ในเชิงจิตวิทยา

- สีของศิลปะ เป็นการเรียนรู้ระหว่างสีกับการมองเห็นเพื่อให้ได้มาซึ่งการรับรู้ในเชิงสุนทรียภาพ (Aesthetic Responses) เป็นเป้าหมายหลัก ทั้งนี้เพื่อสนองการรับรู้ด้านจิตใจ ความรู้สึกนึกคิดส่วนตนอันเป็นคุณค่าประจำตัวของความเป็นมนุษย์ การใช้สีในศิลปะมิได้เป็นไปตามข้อเท็จจริงหรือตามที่ค้นคว้าในเชิงวิทยาศาสตร์ แต่เป็นเพียงการนำวัตถุดิบตามธรรมชาติที่ปรากฏเป็นสีเท่าที่หาได้ นำมาคิดใช้เป็นสื่อ ในการแสดงออกของตนเองเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามมนุษย์นำสีจากวัตถุดิบมาใช้ได้อย่างสมบูรณ์ก่อนความเจริญทางวิทยาศาสตร์จะค้นพบ เช่น การใช้สีเขียนภาพบน

ผืนผ้าของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากการปรับตัวในธรรมชาติ ทฤษฎีสีบนพื้นฐานสีแดง สีเหลือง และสีน้ำเงิน นับว่าเป็นที่นิยมมากในยุโรป ช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 สีแดง เหลือง น้ำเงิน ในวงจรสีเรียกว่า สีหลัก หรือสีขั้นที่ 1 (Primary Colors) ซึ่งเชื่อกันว่าสีเหล่านี้ไม่สามารถจะผสมสีอื่นใด ๆ ได้ เมื่อนำสีคู่ใดคู่หนึ่งของสีหลักผสมกัน ก็จะได้ สีขั้นที่สอง (Secondary Colors) คือ สีเหลือง + สีน้ำเงิน = สีเขียว, สีเหลือง+สีแดง=สีส้ม, สีแดง+สีน้ำเงิน = สีม่วง และถ้าผสมสีขั้นที่หนึ่งและสอง ซึ่งอยู่ใกล้วงจรสีก็จะได้สีขั้นที่สาม (Tertiaries) คือ สีเหลือง, ส้ม, สีส้ม-แดง, สีแดง-ม่วง, สีม่วง-น้ำเงิน, สีน้ำเงิน-สีเขียว, สีเขียวเหลือง

เฮอร์เบิร์ต อี อีฟส์ (HERBERT E. LIVES) ได้ออกแบบวงจรสีอีกวงหนึ่ง สำหรับการผสมสี ย้อมผ้าและเนื้อสี โดยกำหนดสีหลัก คือ สีเขียว และสีน้ำเงิน บางทฤษฎีก็กำหนดสีพื้นฐานตามการมองเห็นของมนุษย์ (Human Vision) ต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ทฤษฎีของ ออสท์วอลด์ (W. Ostwald) นักเคมีและฟิสิกส์ชาวเยอรมันนี้ กำหนดสีหลัก 4 สี คือ สีเหลือง สีเขียว สีน้ำเงิน และสีแดง หรือวงสีของ มันเชลล์ (ALBERT MUNSELL'S Wheel) ซึ่งกำหนดสีหลักหรือสีสำคัญไว้ 5 สี คือ สีแดง สีเขียว สีเหลือง สีน้ำเงินและสีม่วงเพอร์เฟิล วงสีทุกวงมักจะกำหนดให้สีตรงข้ามซึ่งมีความแตกต่างกันชัดเจนเป็นสีคู่ประกอบ เมื่อนำสีคู่ประกอบไว้ด้วยกัน ต่างก็จะผลัดกันและกันให้โดดเด่นขึ้นเป็นสภาพสีแย้งพร้อมกัน (Simultaneous Contrast) เมื่อผสมสีคู่ประกอบเข้าด้วยกัน จะได้สีแกมเทาหรือลดความเข้มลงและถ้าผสมสีตรงข้ามประกอบปริมาณเท่าๆกันก็จะได้สีกลาง คือ จากภาพภายหลัง ซึ่งเราจ้องสีไปยังสีใดสีหนึ่งหลังจากนั้น ก็จะมองเห็นสีตรงข้ามหรือคู่สีประกอบตามมาภายหลัง ปรากฏการณ์นี้เกิดจากการชดเชยของสายตาเมื่อสีคู่ประกอบแยกกันอยู่เพียงสีใดสีหนึ่งถ้าเราวางสีเทากลางลงบนพื้นสีเหลือง สีเทากลางนั้นจะปรากฏสีม่วงในทางตรงข้าม ถ้าเราวางสีเทาลงบนพื้นสีม่วง สีเทากลางก็จะแสดงสีออกสีเหลือง ซึ่งเป็นสีคู่ประกอบของสีม่วง และจะเกิดกับสีคู่ตรงข้ามอื่นๆด้วย

คุณสมบัติของสี วิรุณ ตั้งเจริญ (2535: 20-22) กล่าวถึง คุณสมบัติของสีไว้ 3 คุณสมบัติ คือ สี น้ำหนัก และความเข้มข้นของสี

สีแท้ คือ สีเด่น หรือ สีบริสุทธิ์ สีใดสีหนึ่ง ซึ่งยังมิได้ผสมให้เกิดค่าสีต่างออกไป สีแท้แดง หมายถึง สีบริสุทธิ์ที่ปราศจากสีดำ สีขาว หรือสีอื่นๆ และเป็นสีพื้นฐาน ซึ่งก่อให้เกิดคุณสมบัติอื่นๆ ตามมา น้ำหนักสี คือ สีซึ่งสัมพันธ์กับความเบา-หนัก หรืออ่อน-แก่ (Lightness or Darkness) ของสีใดสีหนึ่ง น้ำหนักความสัมพันธ์กับระดับสีเทา (Gray Scale) ซึ่งไล่น้ำหนักสีขาวไปสู่สีดำหลายน้ำหนัก อาจจะเป็น 5, 7, 9 น้ำหนัก สีบนระดับสีเทานี้ปราศจากสีแท้ เราเรียกว่า เอกรงค์ (Achromatic) ซึ่งปราศจากสีส้น เราสามารถแปลความลดหลั่นของน้ำหนักสีของสีเทา ให้สัมพันธ์กับสีแท้ได้โดยถ่ายภาพสีแท้ต่างๆให้เป็นภาพขาวและนำภาพขาวดำ(ของสีแท้) มาเทียบกับระดับสีเทาก็จะทราบน้ำหนักปกติ (Normal Value) หรือ น้ำหนักสีธรรมชาติของสีใดสีหนึ่ง น้ำหนักสีซึ่ง เบากว่าน้ำหนักสีปกติ เรียกว่า สีค่าอ่อนและสีซึ่งมีน้ำหนักสีซึ่งเบากว่าน้ำหนักสีปกติ เรียกว่า สีค่าอ่อน และสีซึ่งมีน้ำหนักกว่าน้ำหนักสีปกติของสีนั้นเรียกว่า สีค่าแก่ ความเข้มของสีมีความหมายกับค่าสีหรือสภาพอิมพัทของสี ซึ่งเป็นสภาพบริสุทธิ์ของสีแต่ละสี เป็นสีที่ไม่มีสีเทาเจือปน ถ้าหากมีสีเทาเจือ

ปนอยู่ ก็ถือว่าเป็นสีที่มีความเข้มต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสีเทาหรือค่าสีเทากลาง อันเกิดจากการผสมสีตรงข้าม ผสมกับสีเทา สีขาว หรือสีดำ และความเข้มต่ำเหล่านี้ เรียกว่า ค่าสีคล้ำ ถ้าพิจารณาที่ใช้ อยู่ในชีวิตประจำวัน เช่น สีน้ำตาล สีน้ำตาลเข้ม สีเนื้อ ล้วนแล้วเป็นสีที่มีความเข้มต่ำ

สีและเนื้อสี หรือ รงควัตถุ (Pigment) คือ สสารหลายชนิดที่ผ่านการบดเป็นฝุ่นผง เพื่อใช้ สำหรับการระบายหรือย้อม เรามักเรียกสีตามสื่อ ผสมสี (Binder) มากกว่าลักษณะของเนื้อสีที่ผสมสี ก็คือ การยัดเนื้อสีเข้าไว้ด้วยกัน เช่น เนื้อสีที่ผสมกับน้ำมันลินสีด ก็เรียกว่า สีน้ำมันผสมกับน้ำกาว ยางเอ็กโมอะราบิค ก็เรียกว่า สีน้ำ

สุชาติ สุทธิ (2535: 47-49) กล่าวว่า เนื้อสี คือ สารที่เป็นตัวให้สี ซึ่งเกิดจากการผสมของแร่ธาตุต่างๆ 2 ประเภทคือ

- สารที่ได้มาจากสิ่งไม่มีชีวิตหรือเป็นเนื้อสารอนินทรีย์วัตถุ (Inorganic Pigment) ต่างๆ ได้แก่ ดินหรือของเหลว ซึ่งเกิดเป็นสีอยู่แล้วโดยธรรมชาติ เช่น ไนอดีตสีหลายสี เรียกสีหลายสีว่า สีดิน โดยเฉพาะสีดินที่ได้จากเมือง SIENA และเมือง UMBRIA ชื่อสีที่เรารู้จักทุกวันนี้ คือ สีน้ำตาลออร์เซียนนา (Raw Sienna) หรือ สีน้ำตาลออร์อัมเบอร์ (Raw Umber) ซึ่งเป็นสีน้ำตาลตามธรรมชาติ แต่ในปัจจุบันนี้ สีส่วนใหญ่ได้มาจากกระบวนการทางเคมี

- สารที่ได้มาจากสิ่งมีชีวิตหรือเป็นเนื้อสารอินทรีย์วัตถุ (Organic Pigments) ได้แก่ พืชผักหรือสัตว์โดยตรง หรือนำมาผสมหรือสังเคราะห์ขึ้นมาใหม่ เช่น สีแดงม่วง สีน้ำตาลไหม้ หรือสีเหลืองผิวมะนาว

สภาพการขยายตัวของสี การใช้สีก่อให้เกิดความรู้สึกขยายตัวของสีหลายลักษณะ ซึ่งสภาพการขยายตัวนั้น อาจทำให้เกิดความรู้สึก 4 ด้านด้วยกันคือ

- การใช้สีให้ความรู้สึกเรื่องแสงสี (Iridescence) เป็นการระบายสีหรือใช้สีให้เกิดสภาพของแสงสีรุ้งหรือเหลือบแสงสีรุ้งคล้ายกับสีมุก แสดงสภาพสะท้อนแสงสีต่างๆ อาการเรื่องแสงเช่นนี้จะก่อให้เกิดความรู้สึกขยายตัวของพื้นที่

- การใช้สีให้รู้สึกมีประกายแสง (Luminosity) เป็นการสร้างภาพลวงเกี่ยวกับสีให้รู้สึกเหมือนกับว่ามีแสงฉาบอยู่บนพื้นผิว หรือเป็นการไล่น้ำหนักอ่อนแก่ให้ความรู้สึกประกายแสงขึ้น

- การใช้สีให้รู้สึกว่ามีผิวเป็นมัน (Luster) หรือแสดงผิวที่เป็นมันจะช่วยให้เกิดความรู้สึกขยายตัวของสี ไม่ว่าจะเป็นการเคลือบผิวหน้า ในงานจิตรกรรม งานออกแบบหรือการเลือกใช้วัสดุผิวในงานจิตรกรรม

- การใช้สีให้รู้สึกโปร่งใส (Transparency) จะด้วยการสร้างภาพแสงหรือสภาพโปร่งใสก็ตาม เช่น การระบายสีให้รู้สึกโปร่งใสจากรูปทรงหนึ่งไปสู่รูปทรงหนึ่ง ประติมากรรม พลาสติก การสเปรย์สีให้เกิดสภาพโปร่งใส ปรากฏการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดความรู้สึกขยายตัวของพื้นที่เช่นกัน

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเล่าเรื่องวิถีชีวิตของชาวประมงมลายูในจังหวัดปัตตานีและงานจิตรกรรมลวดลายของเรือกอกและมีน้อย เมื่อเทียบกับงานวิจัยในศาสตร์อื่นๆ จึงสามารถสรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ดังนี้

กัณหา แสงรายา (2555: บทคัดย่อ) ได้เขียนบทความเรื่อง คนมลายูในโลกที่เปลี่ยนแปลง ภาพสะท้อนจากวรรณกรรมท้องถิ่น ในฐานะผู้ใช้ชีวิตที่มั่งคั่งกับวัฒนธรรมและวรรณกรรมมลายูมาตั้งแต่ในวัยเด็ก เช่นเดียวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านและวรรณคดี ในพื้นที่ของภาคใต้ตอนล่างซึ่งชาวมลายูอาศัยอยู่กว่าร้อยละ 80 นั้น มีปราชญ์และผีรู้จำนวนมากที่สร้างชื่อเสียง เขากล่าวถึงคำว่ามลายู ว่าเดิมเป็นชื่อเรียกเมืองเล็กๆ บนคาบสมุทรมลายู บนฝั่งแม่น้ำชื่อ แม่น้ำมลายู พระอภัย ซึ่งเป็นพระภิกษุชาวจีนนิคายมหายานเคยแวะพักที่นี่ เพื่อเรียนภาษาสันสกฤต ก่อนเดินทางไปศึกษาพุทธศาสนาที่เมืองนาลันทาในอินเดีย จากนั้นก็ของจีนเมื่อ ค.ศ.๖๔๔และ ค.ศ.645 เรียกชื่อคนกลุ่มหนึ่งว่า โม-โล-ยูเว่ (Mo-Lo-Yue) ซึ่งเป็นไปได้ที่คนกลุ่มนี้ คือ กลุ่มที่ใช้ภาษา ออสโตรนีเซียนอยู่ในกลุ่มพวกที่จีนเรียกรวมๆกันว่า พวกไปเยว (พวกคนปาร์รอยเผ่าพันธุ์) ซึ่งอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของประเทศจีนในปัจจุบัน พวกนี้รวมอยู่ในพวกเผ่าไทหรือไต (Tai,Dai) ด้วย ปัจจุบันนี้ มาเลเซียบัญญัติในรัฐธรรมนูญว่าคนมลายู คือ ผู้ที่พูดภาษามลายู มีขนบธรรมเนียมประเพณีเป็นมลายู และที่สำคัญต้องนับถือศาสนาอิสลามด้วย ในมาเลเซียหรือในปัตตานี ไม่ว่าจะเป็นคนจีน คนเชื้อสายแขกอินเดีย ทมิฬ หรือฝรั่งมั่งคั่ง ถ้านับถือหรือเปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามก็ถือว่าเป็นคนมลายูหมด เขาเรียกว่า มาโซะนายู หรือ มาโซะมลายู แปลว่า เข้ามลายู ความหมายก็คือได้เข้ารับนับถือศาสนาอิสลามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากนั้นก็พูดถึงวรรณกรรมท้องถิ่นเพื่อหาพื้นที่สะท้อนภาพของคนมลายูกลายเป็นคนสมัยใหม่ตั้งแต่เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามตั้งแต่เปลี่ยนมานับถือศาสนาอิสลามตั้งแต่ศตวรรษที่ 13 เป็นต้นมา โดยอิสลามเป็นพวกที่รับและส่งผ่านอารยธรรมกรีก-โรมัน เป็นภาษาอาหรับ และค้นคว้าทดลองเพิ่มเติมทั้งปรัชญา ตรรกวิทยา คณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ ภูมิศาสตร์ เคมี วิศวกรรมศาสตร์ และการแพทย์อย่างยิ่งใหญ่มาก ยุโรปในเวลานั้นหลับใหลอยู่ในยุคมืด อาหรับเอามาถ่ายทอดและสอน คนมลายูหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษา ปรัชญา คณิตศาสตร์ ตรรกวิทยา และดาราศาสตร์ คนมลายูจึงเป็นพวกที่รู้จักคิดแบบใช้เหตุผลมาเรื่อยๆ แต่ก็ยังจำกัดในกลุ่มคนชั้นสูงและพ่อค้า เพราะบรรยากาศทั่วไปยังคงถูกครอบงำภายใต้อิทธิพลของพวกชาวฮินดู โดยเฉพาะพวกมายาปาहित (Majapahit) ซึ่งขยายอิทธิพลทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรมและความคิดความเชื่อในคาบสมุทรมลายู รวมทั้งปัตตานีมาก่อน ตั้งแต่ศตวรรษที่ 12 จนถึงศตวรรษที่ 14-15 ด้วยซ้ำ คนมลายูปัตตานีเป็นทั้งชาวประมง ชาวไร่ชาวนา และพ่อค้า หลังจากรัฐปัตตานีล่มสลาย ตั้งแต่ต้นรัตนโกสินทร์เป็นต้นมา การค้นพบแหล่งโบราณคดีที่ ยะรัง จังหวัดปัตตานี ซึ่งต่อมาเชื่อว่าเคยเป็นอาณาจักรลังกาสุกะที่จีนพูดถึง ว่ามีตั้งแต่ศตวรรษที่ 2 แล้ว กระทั่งเมื่อ พ.ศ.215 มีการจัดนิทรรศการศิลปวัฒนธรรมขึ้น ที่รัฐสะมิแล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานีด้วยความตระหนักถึงมรดกอันล้ำค่าที่เพิ่งถูกค้นพบ แต่อีกด้านหนึ่งกลับหมายถึง การสูญหายของ

มรดกทางอัตลักษณ์ของมลายูปัตตานีอย่างร้ายแรง สิ่งที่เราเก็บรักษาไว้ ไม่ว่าจะเป็นดาบ ตั้ง โล่ กริช ทวน ตะเกียง หรือผ้าจวนตานีอันมีชื่อเสียง ล้วนมีราคาแพงวัดขึ้นมาทันที ในช่วงนั้นตัวเมืองปัตตานีจึงเต็มไปด้วยร้านค้าแลกเปลี่ยนของเก่าเต็มไปหมด วัตถุประสงค์ทางวัฒนธรรม-ประวัติศาสตร์ เหล่านี้ถูกกวาดหายไปจากหมู่บ้าน ตำบล อำเภอของจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสจนแทบไม่เหลือ นี่คือการสูญเสียมรดกวัฒนธรรมของปัตตานีทางวัตถุเป็นครั้งแรก ตามมาด้วยการล่มสลายของการละเล่นทางวัฒนธรรม เป็นต้นว่าหนังตะลุงที่เรียกว่า วายังกูและ วายังมือเต๊ะ รวมทั้งมะโย่ง โนรา ลิเกฮูลู หรือ ดิเกร์ฮูลูตีอ์หรือ มายันตีอ์ และการโต้ตอบกลอนปันทุนชนิดไม่เหลือซาก พิธีปูยอปาตาร์หรือการบูชาชายหาดหรือปูยอปาตีซึ่งเป็นพิธีบูชาพระแม่โพสพหรือขวัญข้าวเล็กไป โดยปริยาย ด้านหนึ่งก็เพราะอิทธิพลของศาสนาอิสลามในขณะนั้น ที่เผยแผ่หลักธรรมแบบเพียวริแทน (Puritan) ไม่ว่าจะจากกลุ่มคณะใหม่หรือกลุ่มนักเผยแผ่ศาสนาที่เรียกว่า กลุ่มตะอ์วะห์ พวกนี้ปฏิเสธพิธีกรรมที่ขัดต่อศาสนาอิสลาม โดยเฉพาะพิธีกรรมเกี่ยวกับผี เทวดา นางไม้ วิญญาณบรรพบุรุษ ซึ่งเคยเป็นความเชื่อของคนพื้นเมือง อีกด้านหนึ่ง คือการพัฒนาของทางการที่ทำให้หน้าข้าวอันกว้างใหญ่ไพศาลในเขตอำเภอหนองจิก จังหวัดปัตตานี ซึ่งเคยเป็นอยู่ข้างอู่น้ำเลี้ยงชาวปัตตานีมาแต่โบราณ ไม่สามารถปลูกข้าวได้อีก ผลจากการสร้างเขื่อนกลายเป็นนาร้าง เพราะน้ำเค็มจากทะเลไหลทะลักเข้ามา ทำให้ดินกลายเป็นดินเค็ม ทำนาข้าวไม่ได้ ตอนนี้นำสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก) ก็กว้านซื้อที่ดินมาให้ชาวนาเช่าเพื่อปลูกปาล์ม น้ำมัน ซึ่งบรรพบุรุษของพวกเขาไม่เคยมีพิธีบูชาปาล์มน้ำมัน เคยแต่ทำพิธีบูชาพระแม่โพสพหรือบูชาขวัญข้าว เมื่อในนาไม่มีข้าว พิธีบูชาพระแม่โพสพหรือบูชาขวัญข้าวของพวกมลายูปัตตานีก็อ่อนแรงและหมดลมหายใจไปในที่สุด คนมลายูปัตตานีพากันยากจนลงและไม่มียานทำเป็นจำนวนมาก และอพยพย้ายถิ่นฐานไปบุกเบิกที่ทำกินใหม่ ไม่ว่าจะเป็นที่ยะหา บันนังस्ता เบตง จังหวัดยะลา ที่สะบ้าย้อย นาทวี สะเดา จังหวัดสงขลา ที่แม่ขรี จังหวัดพัทลุง เป็นต้น

เจ๊ะอับดุลเลาะ เจ๊ะสอเหาะ(2554: บทคัดย่อ) ได้สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ชุด รูปลักษณ์ของชาวมลายูท้องถิ่นปัตตานี ซึ่งประกอบด้วยผลงานจิตรกรรม 4 ชุด ได้แก่ จิตรกรรมชุด จิตรกรรมวัสดุผสมที่ได้รับแรงบันดาลใจจากกลดลายเรือกอกและ ผลงานจิตรกรรมชุดรูปลักษณ์จากท้องถิ่น ผลงานจิตรกรรมชุดสีส้นจากท้องถิ่น และผลงานจิตรกรรมชุดรูปลักษณ์ท้องถิ่นปัตตานี โดยได้นำแรงบันดาลใจมาจากกลดลายบนเรือกอกและ สถาปัตยกรรม กริช และเทคนิคการเขียนเทียนบนผ้าบาติกที่พบเห็นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานี ซึ่งในการนำเสนอจะคำนึงถึงหลักองค์ประกอบศิลป์โดยเน้นการจัดวางแบบเรียบง่าย มีความเหมาะสมในเนื้อหาเรื่องราวของภาพผลงาน จึงเกิดทิศทางของผลงานที่มีลักษณะผลงานจิตรกรรมวัสดุผสมในลักษณะเฉพาะตน และบันทึกผลการสร้างสรรค์ผลงานอย่างเป็นระบบ เพื่อนำผลที่ได้ศึกษาและปฏิบัติปรับเข้าสู่กระบวนการเรียนการสอนในวิชา หลักสูตรทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และนำเสนอต่อประชาชน คำสำคัญ: 1. งานสร้างสรรค์จิตรกรรม 2. รูปลักษณ์ของชาวมลายูท้องถิ่นปัตตานี

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประเภทการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยการเก็บข้อมูลในกลุ่มเข้าชมการจัดแสดงผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู: เรือกอและ ซึ่งในบทนี้ได้กล่าวถึงการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง รายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า วิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู: เรือกอและ ดังต่อไปนี้

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในงานวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ ในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นใครก็ได้ที่มีลักษณะตามความต้องการของผู้วิจัย โดยอาจจะกำหนดเป็นคุณลักษณะเฉพาะเจาะจงลงไป ซึ่งในงานวิจัย คือ ผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จำนวน 30 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้กำหนดขึ้นตามการประเมินประสิทธิผลของผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ ซึ่งได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 2 เป็นเครื่องมือวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า (Summated Rating Scale) โดยมีทั้งเครื่องมือวัดที่สร้างขึ้นใหม่ ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการศึกษาวิจัย โดยประกอบไปด้วย แบบวัด 2 ฉบับ คือ

1. แบบสอบถามสำรวจความพึงพอใจต่อผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ ซึ่งเป็นแบบสำรวจความพึงพอใจโดยรวม ของผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแบบร่าง และผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ ประเมินผลงานจริง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สำรวจความพึงพอใจต่อผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ ในส่วนนี้เป็นแบบวัดประเภทมาตร

ประเมินรวมค่า (Summated Rating Scale) แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 5 ระดับ จาก “มากที่สุด” ถึง “น้อยที่สุด” ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert Scale) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2544: 114)

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผลในการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น (มัลลิกา บุณนาค. 2537: 29) เพื่อกำหนดเกณฑ์ การแปลความหมาย ข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ยต่างๆ ดังนี้

- ค่าเฉลี่ยระหว่าง ความหมาย
- 4.51 – 5.0 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
- 3.51 – 4.50 มีความพึงพอใจในระดับมาก
- 2.51 - 3.50 มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
- 1.51 – 2.50 มีความพึงพอใจในระดับน้อย
- 1.00 – 1.50 มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

และตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด สำหรับผู้ตอบแบบประเมินแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและให้ข้อเสนอแนะต่างๆ

ตาราง 1 ตัวอย่างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ

วิถีชีวิตชาวประมงมลายู	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
0.0.0 Ko lek แบบที่ 1					
0.0.0 Ko lek แบบที่ 2					

2. แบบประเมินผลงานศิลปะภาพถ่ายการคำอวยวะมนุษย์ ประกอบด้วยเกณฑ์ในการประเมิน 2 ส่วน คือ การบรรยาย (Descriptive) และการตัดสินคุณค่า (Judgment)

ในภาคการบรรยายนั้น ผู้เชี่ยวชาญจะต้องหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการให้ได้มากที่สุด ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1. เป้าหมายหรือความคาดหวัง (Goals or Intents) เป้าหมายที่ครอบคลุมนโยบายทั้งหมด ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย ความคาดหวังนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1.1 สิ่งนำ (Antecedence) เป็นสภาพที่มีอยู่ก่อน 1.2 ปฏิบัติการ (Transactions) เป็นผลสำเร็จของการจัดกระทำงานเป็นองค์ประกอบของภาพถ่าย 1.3 ผลลัพธ์ (Outcomes) เป็นผลของภาพถ่ายการคำอวยวะมนุษย์ 2. สิ่งที่เป็นจริงหรือสังเกตได้ (Observations) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริง

ในสภาพความเป็นจริง มีส่วนประกอบ 3 ส่วนเช่นกัน คือ สิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์ ความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เป็จริง มิได้เป็นตัวชี้บ่งว่าข้อมูลที่เราได้มีความเที่ยงหรือความตรง แต่เป็นเพียงสิ่งที่แสดงให้เห็นว่า สิ่งที่ตั้งใจไว้ได้เกิดขึ้นจริงเท่านั้น

ในภาคการตัดสินคุณค่า เป็นส่วนที่จะตัดสินว่า โครงการประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด นักประเมินต้องพยายามศึกษาดูว่า มาตรฐานอะไรบ้างที่เหมาะสมในการที่จะนำมาเปรียบเทียบเพื่อช่วยในการตัดสินใจโดยทั่วๆ ไป เกณฑ์ที่ใช้มี 2 ชนิด คือ 1. เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criterion) เป็นเกณฑ์ที่เราตั้งไว้ อาจะเกิดขึ้นก่อนโดยมีความเป็นอิสระจากพฤติกรรมของกลุ่ม 2. เกณฑ์สัมพัทธ์ (Relative Criterion) เป็นเกณฑ์ที่ได้มาจากพฤติกรรมของกลุ่ม

ในส่วนนี้ผู้เชี่ยวชาญจะเป็นผู้ประเมินผลงาน ตามแนวคิดทางทัศนศิลป์ ในขั้นตอนการคัดเลือกภาพถ่าย ก่อนการนำออกมาจัดแสดง และอีกส่วนทำการประเมินจากผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จะเป็นผู้ประเมินผลงานศิลปะนี้ ตามความรู้สึกในการชมผลงาน ซึ่งแบบวัดนี้เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่ เป็นแบบวัดประเภทมาตรประเมินรวมค่า (Summated Rating Scale) แต่ละข้อประกอบด้วยมาตรประเมิน 5 ระดับ จาก “ดีมาก” ถึง “ใช้ไม่ได้” ตามวิธีของ ลิเคอร์ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2544:114) ดังนี้

5	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับดีมาก
4	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับดี
3	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับพอใช้
2	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับควรปรับปรุง
1	หมายถึง	ผลการประเมินในระดับใช้ไม่ได้

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยในการแปลผลในการคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้น (มัลลิกา บุนนาค. 2537: 29) เพื่อกำหนดเกณฑ์ การแปลความหมาย ข้อมูลที่เป็นค่าเฉลี่ยต่างๆ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	ความหมาย
4.51 – 5.0	ผลการประเมินในระดับดีมาก
3.51 – 4.50	ผลการประเมินในระดับดี
2.51 - 3.50	ผลการประเมินในระดับพอใช้
1.51 – 2.50	ผลการประเมินในระดับต้องปรับปรุง
1.00 – 1.50	ผลการประเมินในระดับใช้ไม่ได้

ตาราง 2 ตัวอย่างแบบประเมินผลผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ

ประสิทธิภาพของผลงานศิลปะ วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ	ความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	ใช้ไม่ได้
0.0.0 ผลงานศิลปะนี้สามารถสะท้อนเอกลักษณ์ของเรือกอและได้					

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดการหาคุณภาพเครื่องมือ ทั้ง 2 แบบวัด คือ 1) แบบสอบถามสำรวจความพึงพอใจต่อผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ และ 2) แบบประเมินผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงาน ซึ่งจะนำหาคุณภาพแบบวัดครบทุกชั้นตอนดังนี้

การหาความเที่ยงตรง

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัด (Content Validity) โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถาม และแบบประเมินความคิดเห็นที่สร้างขึ้นมา นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำการตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้องของเนื้อหา และความเหมาะสมของถ้อยคำ สำนวนภาษา และความชัดเจนของคำถามในแบบสอบถาม และแบบประเมิน ให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความเข้าใจ ด้านเนื้อหาของตัวแปรที่ต้องการวัด ได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดแต่ละฉบับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น หรือนำมาปรับปรุงใหม่ ว่ามีเนื้อหาครอบคลุมตามนิยามปฏิบัติการที่ได้กำหนดไว้ ตลอดจนตรวจดูสำนวนภาษาว่ามีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างหรือไม่ แล้วจึงนำมาปรับแก้ให้สมบูรณ์ ก่อนนำแบบวัดนั้นไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาดังนี้

1. สืบค้นข้อมูลและเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และทำการบันทึกข้อมูล เพื่อนำไปใช้ในร่างแบบผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ
2. เก็บข้อมูลภาคสนาม โดยเก็บข้อมูลจากบุคคล ซึ่งผู้วิจัยนำแบบวัดไปดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอความร่วมมือจากผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ อธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความร่วมมือในการเป็นกลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลจากแบบวัดทุกฉบับ

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลทางทัศนศิลป์ จิตรกรรม และวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมาย

ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมภาพเรือกอและ จำนวน 48 ภาพเพื่อศึกษาลวดลายจิตรกรรมบน เรือกอและ

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองร่างแบบภาพ จำนวน 9 ภาพ โดยสังเคราะห์ข้อมูล จัดองค์ประกอบของภาพถ่ายตามแนวคิดและผลการศึกษา ที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลงานศิลปะภาพถ่ายการคำอวยวะมนุษย์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้วยการใช้แบบสอบถาม ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคล โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 แก้ไขปรับปรุงผลงานตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 5 สร้างผลงานจิตรกรรมบนไม้ตัดเป็นรูปเรือกอลและ

ขั้นตอนที่ 6 จัดแสดงผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอลและ

ขั้นตอนที่ 7 เป็นการสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าชมงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอลและ ด้วยการ ใช้แบบสอบถาม ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคล โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 8 เป็นการประเมินผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอลและ โดยผู้เข้าชมผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอลและ ด้วยการ ใช้แบบสอบถาม ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคล โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ เป็นต้น

การดำเนินการสร้างผลงานศิลปะ

การดำเนินการสร้างผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอลและ ได้กำหนดกระบวนการไว้ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบที่เหมาะสม ตรงตามแบบโครงสร้างงานศิลปะทางทัศนศิลป์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ จากรูปภาพที่ได้รวบรวมไว้

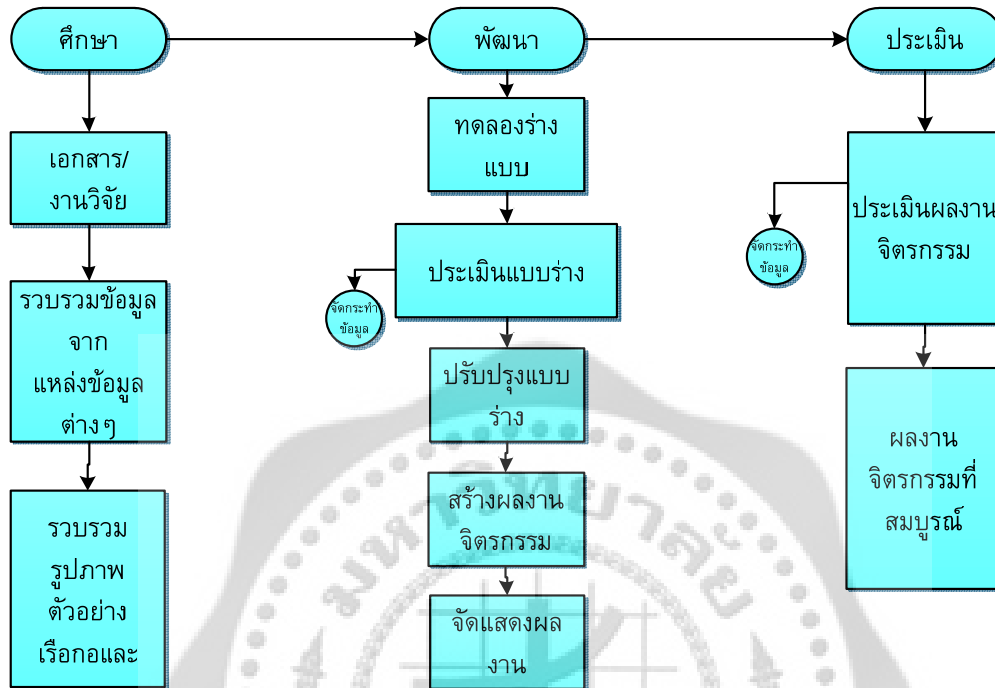
ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบร่างงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอลและ

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบผลงานแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 สร้างผลงานจิตรกรรมสีอะครีลิคบนไม้ตัดเป็นรูปเรือกอลและ

ขั้นตอนที่ 5 ตรวจสอบผลงานจิตรกรรมสีอะครีลิคบนไม้ตัดเป็นรูปเรือกอลและ นำผลงานจริงไปจัดแสดง สำรวจความคิดเห็นจากผู้เข้าชมการจัดแสดงภาพถ่าย โดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพ และสรุปผลที่ได้อีกครั้ง

การกำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย
 ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ภาพประกอบ 20 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค่วิธีชีวิตชาวประมงมลายู: เรือกอและ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีจุดมุ่งหมายว่า เพื่อถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตของชาวประมงในสังคมปัตตานีและความเชื่อ ความศรัทธาในลวดลายที่มีอยู่ในเรือกอและ เพื่อศึกษาค้นคว้าและทดลองหาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในรูปแบบใหม่ และนำเสนอในลักษณะเฉพาะตน เพื่อเป็นการสร้างงานจิตรกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และเป็นการบันทึกขั้นตอนการพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ มีสมมติฐานเพียงข้อเดียว คือ วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ สามารถนำมาถ่ายทอดผ่านงานศิลปะ โดยมีโครงสร้างของผลงานตามแนวคิดทัศนศิลป์ได้

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตอนต่อไปนี้เป็น การเสนอผลตามข้อมูลที่ได้เพื่อพิสูจน์ผลตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งมีลำดับการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัย

ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยทางจิตรกรรม

จากการศึกษาพบว่า งานศิลปะเป็นงานสร้างสรรค์ ศิลปินมีหน้าที่สร้างสรรค์ผลงานที่มีความคิดและรูปแบบ แปลกใหม่อยู่ตลอดเวลา งานศิลปะมีมากมายหลายประเภท แบ่งตามจุดมุ่งหมายของการสร้าง เช่น งานจิตรศิลป์ เป็นศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อให้ความรู้สึกทางสุนทรียภาพ ให้อารมณ์และสะท้อน ใจ ปลุกความเห็นแก่หรือให้ความประเทืองปัญญาแก่ผู้ดู ได้แก่ จิตรกรรม, ประติมากรรม และภาพพิมพ์ งานประยุกต์ศิลป์ เป็นศิลปะที่สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์อย่างอื่น นอกเหนือจากความชื่นชมใน คุณค่าของศิลปะโดยตรง เช่น ภาพหรือลวดลายที่ใช้ตกแต่งอาคารหรือเครื่องเรือน รูปทรงสีสนของ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เครื่องใช้ไม้สอยที่ทำขึ้นด้วยฝีมือประณีต ศิลปะที่ประยุกต์เข้าไปในสิ่งที่ใช้ ประโยชน์เหล่านี้ จะให้ความพอใจอันเกิดจากความประณีตสวยงาม ความกลมกลืนแก่ประสาทสัมผัส ควบคุมไปกับประโยชน์ใช้สอย ศิลปะที่รับสัมผัสด้วยการมองเห็นในงานทัศนศิลป์ (Visual Arts) นั้น ได้แก่ จิตรกรรมและประติมากรรม เท่านั้น

งานจิตรกรรมเป็นศิลปกรรมอย่างหนึ่ง ที่มนุษย์ใช้เป็นสื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ ในขณะนั้น สามารถแสดงรายละเอียดของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ สามารถแสดงอารมณ์ ของผู้สร้างงานจิตรกรรมนั้น ๆ ได้ มนุษย์สร้างงานจิตรกรรมมาตั้งแต่สมัยยังอยู่ในถ้ำ ร่องรอยขีดเขียนในถ้ำต่าง ๆ ที่พบเห็นในปัจจุบันเกิดจากฝีมือของมนุษย์โบราณ ได้สร้างผลงานจิตรกรรมไว้ การสร้างงานจิตรกรรมมีในทุกชนเผ่าทั่วโลก งานจิตรกรรมบางครั้งทำหน้าที่เป็นภาษาภาพ และใช้ในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ใช้สื่อสารกับจิต วิญญาณ

ความเชื่อประเพณี วัฒนธรรมของแต่ละกลุ่มชน งานจิตรกรรมจึงไม่ใช่เพียงการเขียนภาพ เพื่อให้เหมือนหรือเก็บข้อมูลรายละเอียดของภาพ ให้มากที่สุดจึงถือว่าเป็นผลงานที่มีคุณภาพ ถ้าเป็นเช่นนั้นผลงานจิตรกรรมก็คงไม่ต่างกับภาพถ่ายบันทึกเหตุการณ์ทั่วไป งานจิตรกรรมที่ดีจะแสดงตัวตน ความเป็นตัวเองของผู้สร้าง บอกถึงอารมณ์ความรู้สึก แสดงความคิด ของผู้นั้นได้อย่างดี

จิตรกรรม จึงหมายถึง การขีดเขียนหรือการระบายสีฝุ่น สีน้ำ สีน้ำมัน สีวิทยาศาสตร์ ต่างๆ ลงบนพื้นผิว วัสดุที่มีความราบเรียบ เช่น กระดาษ ผ้า แผ่นไม้ ผนัง เพดาน หรือผิวหน้าของวัตถุอื่นๆ ให้เกิด เรื่องราวและความงดงามตามความนึกคิดจินตนาการของผู้วาด มีลักษณะเป็น 2 มิติ คือ มีเพียงความกว้างและความยาว แต่น้ำหนักสีที่แตกต่าง กันทำให้เกิดความตื้นและลึกขึ้น จนสามารถให้ความรู้สึกทางการมองของผู้ดูเสมือนเป็น 3 มิติ คือ มีความกว้าง ความยาว และความลึก จิตรกรรมที่นิยมทำกันมีหลายชนิด เช่น จิตรกรรมคนเหมือน จิตรกรรมคน จิตรกรรมทิวทัศน์บก จิตรกรรมทิวทัศน์ทะเล จิตรกรรมสิ่งก่อสร้าง จิตรกรรมหุ่นนิ่ง จิตรกรรมสัตว์ จิตรกรรมฝาผนัง จิตรกรรมประกอบเรื่อง

จิตรกรรมคนเหมือน มีลักษณะเป็นภาพเขียนคนครึ่งตัว แสดงใบหน้าเด่นชัด และเหมือนจริงโดยเขียนจากผู้เป็นแบบหญิงหรือชาย

จิตรกรรมคน มีลักษณะเป็นภาพเขียนคนตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า แสดงสัดส่วน กล้ามเนื้อ และท่าทางเหมือนจริง อาจเขียนจากแบบหรือจากความนึกคิดเป็นหญิงและชาย

จิตรกรรมทิวทัศน์บก เป็นภาพเขียนที่ต้องการแสดงความงดงามของพื้นดิน ต้นไม้ และภูมิประเทศ ในเวลาและบรรยากาศหนึ่ง จิตรกรรมทิวทัศน์บกจะมีพื้นดินประมาณ 3 ใน 4 ส่วน ของภาพ

จิตรกรรมทิวทัศน์ทะเล เป็นภาพเขียนที่มีลักษณะคล้ายจิตรกรรมทิวทัศน์บก แต่ต่างกันที่ต้องการแสดงความงดงามของพื้นน้ำซึ่งไม่ได้หมายถึงทะเลเพียงอย่างเดียว จิตรกรรมนี้จะมีพื้นที่น้ำ 3 ใน 4 ส่วนของภาพ

จิตรกรรมสิ่งก่อสร้าง เป็นจิตรกรรมที่มุ่งแสดงความงดงามของอาคารสิ่งก่อสร้างในเรื่องโครงสร้าง เส้นและแสงเงา ซึ่งอาจจะมีความสัมพันธ์กับภูมิประเทศหรือเป็นเพียงอาคารสิ่งก่อสร้างอย่างเดียวก็ได้

จิตรกรรมหุ่นนิ่ง เป็นจิตรกรรมที่เขียนจากแบบซึ่งจัดวางไว้ ส่วนใหญ่มักจะเป็นวัสดุ เครื่องใช้ ข้าวของต่างๆ รวมไปถึงดอกไม้และผลไม้ จิตรกรรมนี้ต้องการแสดงความงามของรูปทรง สี และแสงเงา

จิตรกรรมฝาผนัง เป็นภาพเขียนตกแต่งอาคารและสิ่งก่อสร้าง มักเขียนบนผนัง เป็นเรื่องราวต่างๆ ตามต้องการ ในประเทศไทยพบจิตรกรรมฝาผนังตามโบสถ์ วิหาร โดยเขียนเป็นเรื่องราวพุทธประวัติและวรรณคดี

จิตรกรรมประกอบเรื่อง เป็นภาพที่เขียนขึ้นเพื่อใช้ประกอบเรื่องราวต่างๆ เช่น การโฆษณา และงานหนังสือ มุ่งหมายให้ผู้พบเห็นเกิดความรู้สึกคล้อยตามเรื่องราวที่ต้องการบอกกล่าว

คุณค่าทางเรื่องราว หมายถึง คติความเชื่อและความหมาย ที่แฝงอยู่ในผลงานศิลปะ เป็นการบอกเล่าเนื้อหาและสาระสำคัญที่ผู้สร้างศิลปะต้องการถ่ายทอดและบอกกล่าว รวมถึงประวัติศาสตร์ ความเป็นมาในแง่ต่างๆ ของศิลปกรรมนั้นๆ คุณค่าทางเรื่องราวทางทัศนศิลป์ที่ทำการมาพอประมวลได้ดังนี้ เรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อถือ ศรัทธา เรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เรื่องราวเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง เรื่องราวเกี่ยวกับวรรณคดี

คุณค่าทางความงดงาม หมายถึง เกณฑ์ความงามที่มีอยู่ในศิลปะซึ่งสามารถรับรู้และยอมรับกันโดยทั่วไป เป็นการประสานกันขององค์ประกอบทางความงามที่สามารถรับรู้ได้ด้วยตาที่ผู้สร้างผลงานศิลปะจินตนาการ และออกแบบขึ้นด้วยความชำนาญ

ส่วนประกอบที่ทำให้เกิดความงามของทัศนศิลป์มี 6 ประการ คือ

1. เส้น
2. รูปร่าง รูปทรง
3. จังหวะและช่องไฟ
4. น้ำหนัก
5. สี
6. พื้นผิว

เส้น หมายถึง การต่อกันของจุดที่นำไปใช้ในการแสดงขอบเขต และส่วนละเอียด ของสิ่งต่างๆ ในภาพประกอบด้วย เส้นตั้ง เส้นนอน เส้นเฉียง เส้นโค้ง เส้นหยัก เส้นขด เส้นแต่ละชนิด จะให้ความรู้สึกในการรับรู้ต่างๆ กัน

รูปร่าง หมายถึง การต่อกันของเส้นตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป และสิ่งที่แสดงขอบเขต รอบนอกของวัตถุสิ่งของต่างๆ มีลักษณะเป็น 2 มิติ แสดงความกว้างและความยาว รูปร่างมักอยู่รวมกับรูปทรงและเรียกควบคู่กัน

รูปทรง หมายถึง สิ่งที่มีลักษณะ 3 มิติ แสดงความกว้าง ความยาว และความหนา ในทางศิลปะมีความหมายรวมไปถึงความหนาอันเกิดจากแสง-เงา และน้ำหนักสีบนผิวหน้าของจิตรกรรมด้วย

จังหวะและช่องไฟ หมายถึง ความเหมาะสม กลมกลืนในการจัดวางรูปและพื้น

น้ำหนัก หมายถึง ความเข้มของสีที่ทำให้เกิดความรู้สึกใกล้และไกล มิได้หมายถึงความต้านทานแรงดึงดูดของโลก โดยปกติน้ำหนักของสีจะเทียบเป็นขาว-ดำ น้ำหนักน้อยสุดจะเป็นขาว แล้วเพิ่มขึ้นทีละน้อยจนเป็นดำซึ่งหนักที่สุด

สี หมายถึง ความเข้มที่ปรากฏแก่ตา ในทางวัตถุสีมีลักษณะเป็นสสารชนิดหนึ่งที่สามารถระบาย ย้อม ฉาบ เปลี่ยนสีผิวหน้าวัตถุให้เป็นอย่างใหม่ได้

พื้นผิว หมายถึง พื้นนอกของวัตถุสิ่งของที่แสดงความขรุขระทางการมองเห็น ส่วนประกอบทั้ง 6 นี้ จะมีอยู่ในผลงานทัศนศิลป์ทั้งประเภทจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ในการชื่นชมความงามของทัศนศิลป์ทางด้านรูปแบบจึงจำเป็นต้องมองจากส่วนประกอบทั้ง 6 ประการ ในทำนองกลับกันเมื่อต้องการสร้างผลงานทัศนศิลป์อย่างใดอย่างหนึ่ง จำเป็นต้องนำส่วนประกอบทั้ง 6 นี้มาออกแบบเข้าด้วยกัน

นอกจากนี้ยังกล่าวได้ว่า งานจิตรกรรมเป็นสร้างสรรค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ความหมายของจิตรกรรม

จิตรกรรม (painting) หมายถึง งานที่ใช้แปรง พู่กัน เกรียง เครื่องพ่นสี และเครื่องมืออื่นๆ ในการป้าย ระบาย พ่น หรือสร้างสรรค์ด้วยวิธีการต่างๆ ให้เกิดความงดงามตามความคิดและจินตนาการ โดยทั่วไปเรียกว่า การวาดภาพ

จิตรกรรมที่นิยมทำกันโดยทั่วไป ได้แก่ จิตรกรรมสีน้ำ จิตรกรรมสีน้ำมัน จิตรกรรมสีเทียน จิตรกรรมสีชอล์ค จิตรกรรมสีฝุ่น จิตรกรรมสีอะครีลิค แต่ละชนิดมีวิธีการทำแตกต่างกันไปตาม คุณสมบัติของสีนั้นๆ และทำให้ผลงานจิตรกรรมแต่ละชนิดมีลักษณะเฉพาะตัว จิตรกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 2 แนวทางคือ

1. จิตรกรรมประเพณี
2. จิตรกรรมสร้างสรรค์

จิตรกรรมประเพณี หมายถึง จิตรกรรมที่มีเนื้อหาและรูปแบบเฉพาะตัวแสดงความเป็นเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ท้องถิ่น ชาติหรือประเทศใดประเทศหนึ่งโดยเฉพาะ ทั้งด้านรูปแบบ เนื้อหา วัสดุที่ใช้และวิธีการทำ หรือมีแนวทางในการปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาเป็นแบบแผนที่ชัดเจนโดยเปลี่ยนแปลง ไม่ได้ เช่น จิตรกรรมกรีก จิตรกรรมอียิปต์ จิตรกรรมโรมัน และจิตรกรรมไทย

จิตรกรรมไทย ได้แก่ จิตรกรรมที่มีแบบแผนในการสร้างสืบทอดมาแต่โบราณ เป็นลักษณะที่คิดค้นขึ้น ใช้ในการสร้างจิตรกรรมของไทยโดยเฉพาะ เช่น เป็นภาพแบบ 2 มิติ มีเพียงความกว้างและความยาว ไม่มีความลึก แสดงรูปร่างที่อ่อนช้อยด้วยเส้น เป็นเรื่องราวทางพุทธประวัติ วรรณคดี มักเขียนอยู่บน ฝาผนังอาคาร เช่น โบสถ์ วิหาร ซึ่งเรียกว่า จิตรกรรมฝาผนัง

จิตรกรรมฝาผนังของไทย ได้แก่ จิตรกรรมเรื่องราวเกียรติที่วัดพระแก้ว จิตรกรรมฝาผนังที่วัดสุวรรณาราม จิตรกรรมฝาผนังที่วัดราชสิทธาราม ฯลฯ

จิตรกรรมสร้างสรรค์ หมายถึง จิตรกรรมที่มีเนื้อหาและรูปแบบที่ไม่แสดงความเป็นชาติหนึ่งชาติใดโดยเฉพาะ อาจมีลักษณะนานาชาติหรือลักษณะเฉพาะตัวของศิลปินที่คิดค้นขึ้น เมื่อเอ่ยถึง จิตรกรรมสร้างสรรค์มักหมายถึงจิตรกรรมของประเทศในยุโรปและอเมริกา ที่สร้างสรรค์ขึ้นตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 19 จนถึงปัจจุบัน หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า จิตรกรรมสากล

จิตรกรรมสากลในปัจจุบันนี้ พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเป็นมาในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการสร้างสรรค์ทางด้านรูปแบบและวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งมีการค้นคิดสิ่งใหม่ๆ เพิ่มขึ้นมาอีกมากมาย จิตรกรรมสากลที่สร้างขึ้นในทุกวันนี้นิยมเรียกจิตรกรรมสมัยใหม่หรือจิตรกรรมสร้างสรรค์

องค์ประกอบของจิตรกรรมสร้างสรรค์

จิตรกรรมสร้างสรรค์โดยทั่วไปมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือ

1. องค์ประกอบด้านเนื้อหา
2. องค์ประกอบด้านรูปแบบ
3. องค์ประกอบด้านวัสดุ อุปกรณ์

องค์ประกอบด้านเนื้อหา หมายถึง การถ่ายทอดความคิด และเรื่องราวออกไปสู่ผลงานที่สร้างขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งที่มาจากธรรมชาติ เหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ โดยให้ความสำคัญกับความแปลกใหม่ หรือการริเริ่ม สร้างสรรค์เป็นหลัก จิตรกรรมสากลสมัยใหม่อาจให้ความสำคัญกับเนื้อหาเรื่องราวเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่ นำเอาขั้นตอนของการทำงานหรือแบบอย่างอันเกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์มาเป็นเนื้อหาในการ แสดงออกของผลงานก็ได้

องค์ประกอบด้านรูปแบบ หมายถึง แบบอย่างของผลงานจิตรกรรมที่ปรากฏแก่สายตา มีลักษณะอย่างใดเป็นการค้น คิดขึ้นมาใหม่หรือไม่ งดงามมากน้อยเพียงใด รูปแบบของจิตรกรรมสมัยใหม่มักเป็นสิ่งที่ศิลปิน ประดิษฐ์ขึ้นโดยยึดถือความคิดสร้างสรรค์เป็นสำคัญ หากเป็นรูปแบบที่มีที่มาจากธรรมชาติ ก็จะต้อง นำธรรมชาตินั้นมาดัดแปลงจนเกิดลักษณะใหม่ขึ้น จนอาจจะไม่เหลือเค้ารอยของเดิมอยู่เลย เช่น รูปแบบนามธรรม (Abstract Art) จิตรกรรมสากลสมัยใหม่ในปัจจุบัน อาจไม่จำกัดอยู่ในแบบใดๆ โดยเฉพาะ แต่ได้เข้าไปผสม กับศิลปกรรมแขนงอื่นๆ เช่น ประติมากรรม ทำให้เกิดเป็นผลงานผสมระหว่างจิตรกรรมและ ประติมากรรมขึ้น เรียกว่า งานประสม

องค์ประกอบทางด้านวัสดุอุปกรณ์ หมายถึง การเลือกวัสดุอุปกรณ์ในการทำงานที่เหมาะสมกับจิตรกรรมสากลสมัยใหม่ทั้งใน ด้านเนื้อหาและในด้านรูปแบบ โดยยึดถือความคิดสร้างสรรค์เป็นหลักสำคัญ เช่น การใช้ฆ้องวงระนาด แทนพู่กันวาดภาพพระบายสี หรือการใช้กลีบดอกไม้มาระบายแทนลงบนภาพ ในการสร้างสรรค์ จิตรกรรมสากลสมัยใหม่ให้ความสำคัญต่อการคิดค้นสิ่งใหม่ เพื่อใช้แทน วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ที่เคยใช้มา โดยถือว่าวัสดุอุปกรณ์ที่แปลกใหม่เหล่านั้นคือส่วนหนึ่ง ของการสร้างสรรค์จิตรกรรมสากลสมัยใหม่ด้วย

จะเห็นได้ว่า ปัจจัยสำคัญของการสร้างจิตรกรรมสากลในสมัยปัจจุบันได้เปลี่ยนจากความงดงามทางด้านรูปแบบและความสมบูรณ์ทางด้านเนื้อหาไปสู่การแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ (creative) ซึ่งเทียบได้ว่าเป็นการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นโดยอาศัยพื้นฐานของสิ่งที่มีอยู่เดิม เช่น ธรรมชาติ กฎเกณฑ์ ความรู้ วิทยาการ วัสดุ และเทคโนโลยี เป็นข้อมูลสำคัญในการ ค้นคิด เช่น เครื่องบินมีที่มาจากนก การสร้างสรรค์อาจจะเป็นการสร้างสิ่งใหม่ๆ โดยไม่ซ้ำแบบใคร หรือไม่เคยมีผู้ใดคิดทำมา ก่อนเลยก็ได้ หรือจะเป็นการนำสิ่งที่มีอยู่แล้วมาต่อเติมเสริมแต่งดัดแปลงให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้นก็ได้ เช่นกัน

มนุษย์สามารถพัฒนาการสร้างสรรค์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเพิ่มพูนองค์ประกอบของ ความคิดให้เจริญงอกงาม เต็มเปี่ยมอยู่ตลอดเวลา โดยอาศัยองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ดังกล่าว ได้แก่

1. การเห็นและรับรู้ เป็นการรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญของการคิด การรับรู้ที่ดี หมายถึงการเห็นมากมั่งมาก จะทำให้สมองมีวัตถุดิบเพียงพอสำหรับใช้ในการคิดสร้างสรรค์อย่างทันท่วงที การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จึงจำเป็นต้องพัฒนาการเห็นและการรับรู้เป็นอันดับแรก

2. ประสบการณ์ เหตุการณ์ที่เผชิญหน้าทำให้เกิดการแก้ปัญหาและการเรียนรู้ ไม่ว่าเหตุการณ์นั้นจะเป็นเช่นใด การเผชิญหน้ากับปัญหาเป็นประสบการณ์ที่มีค่าต่อความคิดสร้างสรรค์ เพราะทำให้สมองเกิดการคิดค้นหาทางทำให้ปัญหานั้นหมดสิ้นไป จึงถือได้ว่าประสบการณ์เป็นสิ่งเพิ่มพูนความคิดสร้างสรรค์อีกอย่างหนึ่ง

3. การเรียน เป็นการบันทึกข้อมูลและฝึกฝนการคิดที่ดีอีกอย่างหนึ่งและถือเป็นการเพิ่มพูน ความคิดสร้างสรรค์อย่างง่าย ๆ ที่สามารถทำได้ตลอดเวลา

4. จินตนาการ เป็นกระบวนการต่อเนื่องทางความคิด หลังจากเกิดการรับรู้ประสบการณ์ และเรียนแล้ว การสร้างภาพของสิ่งที่เป็นข้อมูลเหล่านั้นต่อเติมขึ้นมาอย่างกว้างไกลและลุ่มลึก แสดงถึงคุณภาพของความคิดสร้างสรรค์ว่ามีมากน้อยเพียงใด จินตนาการที่มีที่มาจากข้อมูลต่าง ๆ อันเป็นความจริงมีคุณค่าในการสร้างสรรค์มากกว่าจินตนาการที่ไม่มีที่มาจากสิ่งใดเลย ดังนั้น คำว่า จินตนาการ จึงไม่ได้หมายถึงการคิดอย่างเลื่อนลอย ไม่มีจุดมุ่งหมาย ไร้ขอบเขต แต่หมายถึงความคิดที่มีที่มาจากพื้นฐานของความจริง

ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยด้านวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ

จากการศึกษา วิเคราะห์เอกสารอ้างอิงจากหนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นฐานข้อมูลทางวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ พบว่า เรือกอและ เป็นเรือประมงที่ใช้แถบจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง รวมทั้งรัฐกลันตันและตรังกานูในประเทศมาเลเซีย ลักษณะเป็นเรือยาวที่ต่อด้วยไม้กระดาน โดยทำให้หัวเรือส่วนท้ายสูงขึ้นจากลำเรือให้ดูสวยงาม และนิยมทาสีเขียนลวดลายด้วยสีฉูดฉาดเป็นลายไทยหรือลายอินโดนีเซีย ซึ่งนำมาประยุกต์ให้เหมาะสมกับลำเรือ เรือกอและมีหลายลักษณะด้วยกัน เรือกอและถูกใช้งานสำหรับทำการประมง เป็นพาหนะเดินทางและไถยวม่วง คลื่นลมสงบและมีเทศกาลของท้องถิ่น ชาวพื้นเมืองจะนำมาใช้ประโยชน์ทางการพักผ่อนหย่อนใจ โดยนำมาพายแข่งกันเพื่อชิงความเป็นหนึ่งในด้านความเร็ว แต่ภายหลังเนื่องจากนิสัยรักสวยรักงามของมนุษย์ โดยเฉพาะคนไทยซึ่งมีวัฒนธรรมสูงส่งในด้านศิลปะแฝงอยู่ในสายเลือด ทำให้เพิ่มความสง่างามของเรือกอและขึ้นอีก ด้วยการเป็นศิลปะการตกแต่งตั้งแต่หัวเรือจรดท้ายเรือ

เรือกอและในจังหวัดปัตตานี เป็นยานพาหนะที่สำคัญสิ่งหนึ่งของชุมชนประมง ซึ่งมีวัฒนธรรมที่แตกต่างจากชุมชนบก (ดอน) ที่เห็นได้ชัดเจนคือเครื่องใช้ไม้สอยชาวประมงหรือผู้ที่อาศัยใกล้แหล่งน้ำจะ ใช้เรือกอและในการเดินทาง ดังนั้นจะพบว่าตั้งแต่อำเภอหนองจิก อำเภอเมือง อำเภอยะหริ่ง อำเภอปะนาเระ อำเภอสาบบุรี อำเภอไม้แก่น ชาวบ้านได้ใช้เรือเป็นพาหนะและทำการประมงมาเป็นเวลาช้านาน

วัสดุที่สำคัญ ที่สุดในการต่อเรือกอลและ คือไม้ ไม้เป็นส่วนประกอบส่วนใหญ่ของเรือกอลและ ที่ต่อขึ้นและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะ ต้องหาไม้ประเภทไม้เนื้อแข็งมาต่อเรือกอลและทั้งนี้เพื่อจะได้มีอายุ การใช้ งานได้ยืดยาวหลายปี ไม้เนื้อแข็งที่นิยมใช้ได้แก่ ไม้จ๊องงา(ไม้ตะเคียนทอง) ไม้หลุมพองและ ไม้สยาและช่างผู้มีฝีมือจะไม่ใช้ตะปูแต่จะใช้ไม้ชนิดเดียวกันนำมาเหลาทำเป็นสลักใช้แทนตะปู

ลวดลายบนเรือกอลและ มีลวดลายชนิดต่างๆ ที่ปรากฏบนเรือกอลและ เป็นลวดลายที่เกิดขึ้น จากความคิดสร้างสรรค์และอิทธิพลที่ได้รับจากสภาพแวดล้อมอันได้แก่ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศสังคม ความเป็นอยู่ในจังหวัดปัตตานี อันประกอบด้วยชนชาติ 3 ชนชาติอาศัยอยู่ร่วมกัน คือ ชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม ชาวจีน ลวดลายบนเรือกอลและประกอบด้วยอิทธิพลศิลปะของ 4 ชนชาติ อันได้แก่ ชาวไทยพุทธ ชาวไทยมุสลิม ชาวชวา และชาวจีน จึงนับว่าลวดลายบนเรือ กอลและคือผลของ วัฒนธรรมสัมพันธ์ที่มีคุณค่าสมควรอนุรักษ์ไว้อย่างยิ่ง จิตรกรรมที่ศิลปินไทยมุสลิมจะวาดตกแต่ง เรือกอลและมีข้อจำกัดในด้านหลักความ เชื่อทางศาสนาอิสลาม ดังนั้นจะไม่ปรากฏภาพคน การร้องรำ ทำเพลง หรือลักษณะที่ยั่วยุกามารมณ์จิตรกรรมที่นำมาตกแต่งเรือและส่วนใหญ่จึงเป็น ภาพสัตว์น้ำ สัตว์ในจินตนาการจากประเพณี ศาสนา วรรณคดี ศิลปะการแสดงต่างๆ สัตว์หิมพานต์และภาพ ทิวทัศน์จิตรกรรมประเภทสัตว์น้ำภาพสัตว์น้ำที่นิยมวาด โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความสวยงามและ อาจจะเป็นเพื่อแสดงให้เห็นว่าเรือกอลและลำ นั้นทำการประมงเพื่อจับสัตว์น้ำประเภทนั้นที่ปรากฏบนเรือ กอลและ ได้แก่ ปู ปลา กุ้ง หมึกภาพสัตว์ในจินตนาการจากประเพณี ได้แก่ ภาพนกกาเหาะชูรอ หรือ นกกาเกสร นกกรูดา หรือนกครุฑนกกบือเขาะมาศ หรือนกยูงทอง นกบุหงงซึ่งอ หรือนกสิงห์ภาพ สัตว์ในจินตนาการจากศาสนาภาพสัตว์ในจินตนาการจากวรรณคดี เช่น หงส์ภาพสัตว์ในจินตนาการ จากศิลปะการแสดงต่างๆภาพสัตว์หิมพานของไทย เช่น ภาพหนุมาน นาค เงือกภาพสัตว์ใน จินตนาการของจีน เช่น ภาพมังกร นกยูง นกกระเรียนจิตรกรรมประเภทภาพทิวทัศน์ ลวดลาย จิตรกรรมบนเรือกอลและ ไม้เพียงมีคุณค่าในแง่ความสุนทรีย์ แต่ยังสะท้อนปรัชญา ความเชื่อ และ ทัศนคติในการดำเนินชีวิตอันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อีกทั้งยังเป็นสิ่งบันทึกความหลังทาง ประวัติศาสตร์ในวิถีชีวิตของชาวมลายูท้องถิ่นปัตตานี เพื่อสะท้อนเรื่องราวในวิถีชีวิตของชาวมลายู ท้องถิ่นปัตตานี

ผลการรวบรวมตัวอย่างลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอลและ ผู้วิจัยรวบรวมจากแหล่งข้อมูล ต่างๆ ได้ ทั้งหมด 40 ภาพ

ภาพประกอบ 21 ภาพเรือกอกและจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ภาพที่ 1 - 8

ภาพประกอบ 22 ภาพเรือกอลและจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ภาพที่ 9 - 16

ภาพประกอบ 23 ภาพเรือกอกและจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ภาพที่ 17 - 24

จิตรกรรมบนเรือกอและ

จิตรกรรมบนเรือกอและ

ภาพประกอบ 24 ภาพเรือกอและจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ภาพที่ 25 - 32

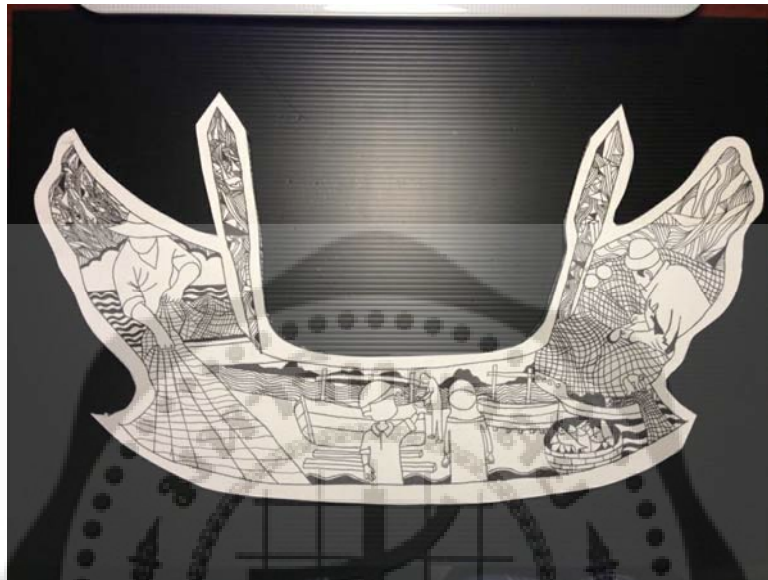
ภาพประกอบ 25 ภาพเรือกอลและจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ภาพที่ 33 - 36

ภาพประกอบ 26 ภาพเรือกอบและจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ภาพที่ 37 – 40

ผลการสร้างสรรค์งานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ

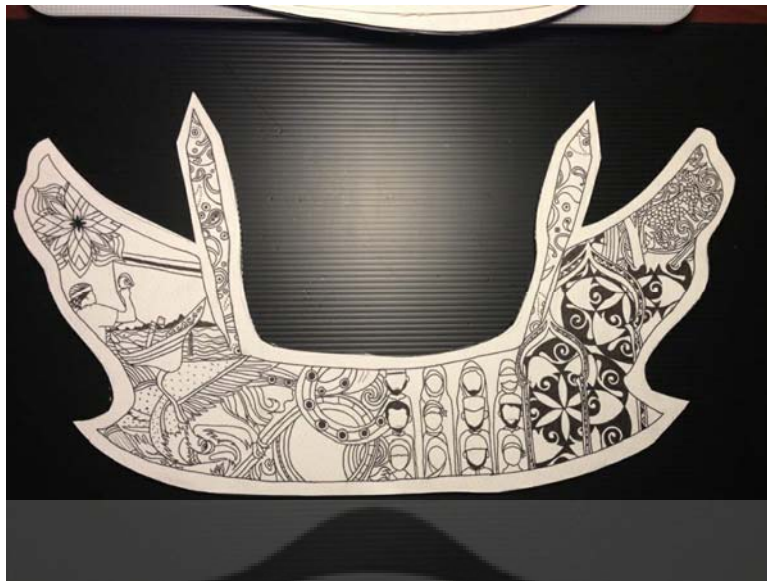
จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยได้นำภาพที่หาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ มาทดลองร่างแบบผลงานจิตรกรรม ตามรูปแบบที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ จำนวน 9 แบบ แต่ละภาพมีลักษณะดังต่อไปนี้ (ภาพประกอบ 27 - 35)

ภาพประกอบ 27 แบบร่าง Ko-lek 1

ภาพประกอบ 28 แบบร่าง Ko-lek 2

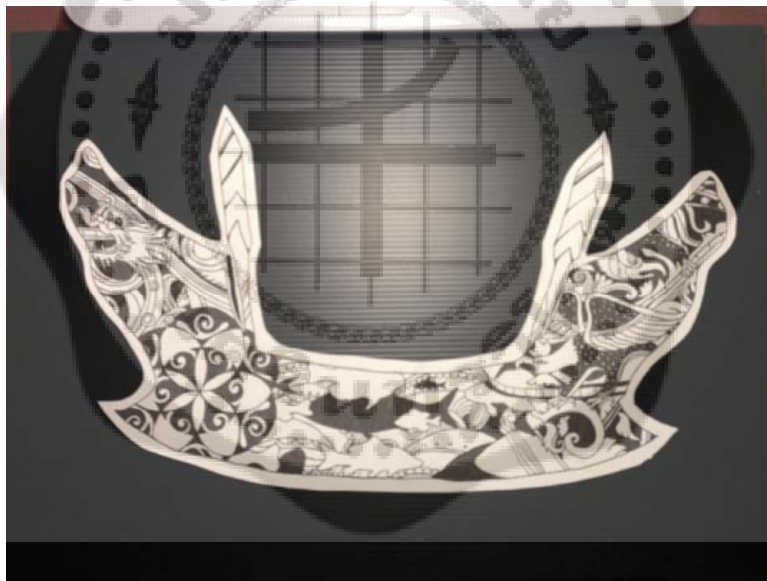
ภาพประกอบ 29 แบบร่าง Ko-lek 3

ภาพประกอบ 30 แบบร่าง Ko-lek 4

ภาพประกอบ 31 แบบร่าง Ko-lek 5

ภาพประกอบ 32 แบบร่าง Ko-lek 6

ภาพประกอบ 33 แบบร่าง Ko-lek 7

ภาพประกอบ 34 แบบร่าง Ko-lek 8

ภาพประกอบ 35 แบบร่าง Ko-lek 9

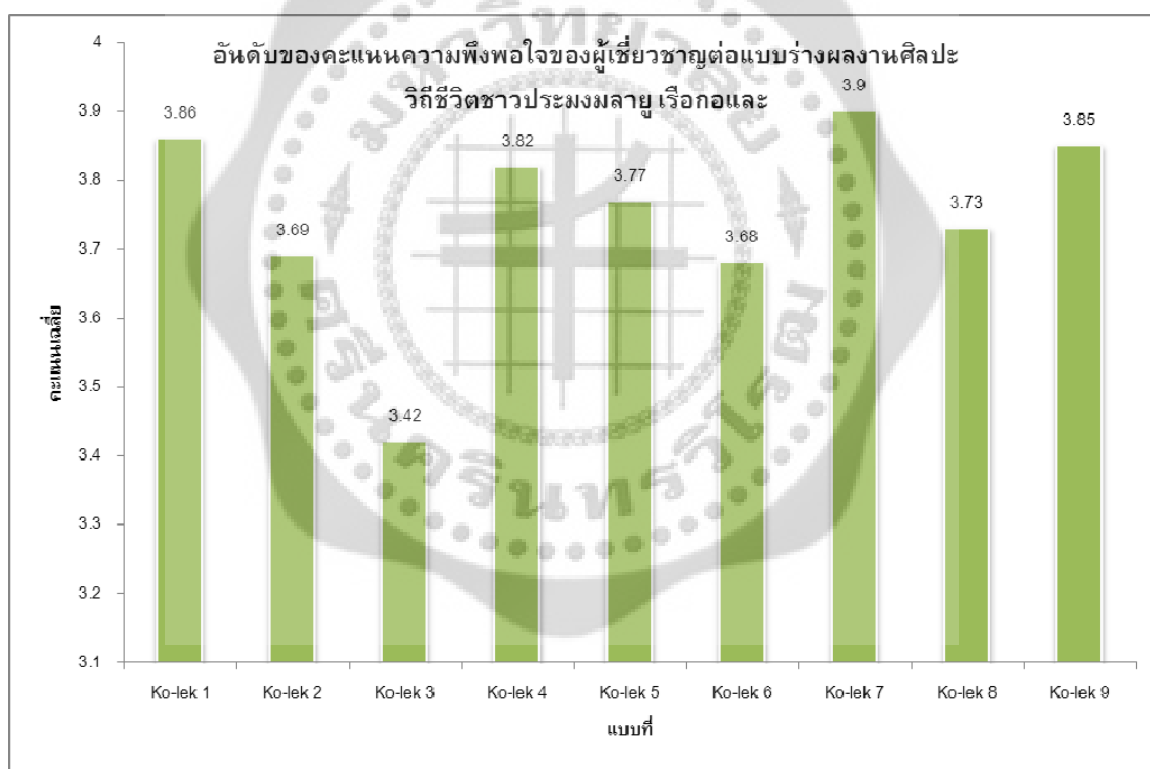
เมื่อได้แบบร่างผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและแหล่งข้อมูลต่างๆ แล้ว ผู้วิจัยจึงนำแบบร่างทั้ง 9 แบบนี้ ไปทำการประเมินความพึงพอใจจากผู้เชี่ยวชาญ ตามแนวของจิตรกรรม

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จากผู้เชี่ยวชาญ

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ

รูปแบบที่ใช้ในการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	อันดับที่
Ko-lek 1	3.86	.84	2
Ko-lek 2	3.69	.78	7
Ko-lek 3	3.42	.85	9
Ko-lek 4	3.82	.75	4
Ko-lek 5	3.77	.94	5
Ko-lek 6	3.68	.82	8
Ko-lek 7	3.90	.61	1
Ko-lek 8	3.73	.72	6
Ko-lek 9	3.85	.88	3
รวม	3.74	0.79	-

ในงานร่างแบบผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ เมื่อให้คะแนนความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็น 1 และมากที่สุดเป็น 5 และนำคะแนนมาเฉลี่ยกัน (ตาราง 3) ผลปรากฏว่าผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อแบบร่างผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ อันดับที่ 1-5 ได้แก่ Ko-lek 7 Ko-lek 1 Ko-lek 9 Ko-lek 4 และ Ko-lek 5 (เรียงจากลำดับที่ 1 ไปสู่ลำดับที่ 5) ตามลำดับ โดยที่ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจมากที่สุดต่อแบบร่างผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ Ko-lek 7 (ค่าเฉลี่ย 3.90) Ko-lek 1 (ค่าเฉลี่ย 3.86) Ko-lek 9 (ค่าเฉลี่ย 3.85) Ko-lek 4 (ค่าเฉลี่ย 3.82) และ Ko-lek 5 (ค่าเฉลี่ย 3.77) (ภาพประกอบ 36) ซึ่งจากผลคะแนนความพึงพอใจที่ประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปปรับปรุงและสร้างผลงานได้ เนื่องจากค่าคะแนนอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่า 3 คะแนน ผู้วิจัยจึงได้ปรับปรุงตามคำแนะนำแบบร่างผลงานที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินความพึงพอใจ แก้ไข และไปสร้างผลงานจิตรกรรมสีอะครีลิคบนไม้ตัดเป็นรูปเรือกอและ ก่อนนำมาจัดแสดงผลงานศิลปะ

ภาพประกอบ 36 การจัดอันดับของคะแนนความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญต่อแบบร่างผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ

ผลการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมสีอะครีลิคบนไม้ตัดเป็นรูปเรือกอลและ

จากการศึกษาเพื่อสร้างสรรค์ผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอลและ เมื่อผู้เชี่ยวชาญประเมินแบบร่างผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอลและแล้ว ผู้วิจัยได้สร้างผลงานจิตรกรรมสีอะครีลิคบนไม้ตัดเป็นรูปเรือกอลและ เพื่อเตรียมนำผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอลและ ดังภาพประกอบ 37 – 45 เข้าร่วมแสดงในงานแสดงผลงาน ในวันที่ 16 มกราคม 2556 ณ หอศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งเป็นการแสดง เพื่อเป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ และนำเสนอผลงานสร้างสรรค์ ทางด้านทัศนศิลป์สู่สายตาสาธารณชน (ภาคผนวก ค) ผู้วิจัย จึงได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้เข้าชมงานอีกครั้ง เพื่อเป็นการประเมินผลงานอีกครั้งก่อนเผยแพร่ผลงานออกไป (ตาราง 4 - 5)

ภาพประกอบ 37 Ko-lek 1 ขนาด 50x120 เทคนิคสีอะครีลิคบนพื้นไม้

ภาพประกอบ 38 Ko-lek 2 ขนาด 50x120 เทคนิคสีอะคริลิคบนพื้นไม้

ภาพประกอบ 39 Ko-lek 3 ขนาด 50x120 เทคนิคสีอะคริลิคบนพื้นไม้

ภาพประกอบ 40 Ko-lek 4 ขนาด 30x120 เทคนิคสีอะคริลิกบนพื้นไม้

ภาพประกอบ 41 Ko-lek 5 ขนาด 50x120 เทคนิคสีอะคริลิกบนพื้นไม้

ภาพประกอบ 42 Ko-lek 6 ขนาด 5x120 เทคนิคสีอะคริลิกบนพื้นไม้

ภาพประกอบ 43 Ko-lek 7 ขนาด 50x120 เทคนิคสีอะคริลิกบนพื้นไม้

ภาพประกอบ 44 Ko-lek 8 ขนาด 50x120 เทคนิคสีอะคริลิคบนพื้นไม้

ภาพประกอบ 45 Ko-lek 9 ขนาด 50x120 เทคนิคสีอะคริลิคบนพื้นไม้

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ
จากผู้เข้าชมงาน

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตาราง 4 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง		จำนวน (คน)	ร้อยละ (30)
เพศ	ชาย	9	30
	หญิง	21	70
อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	8	26.67
	26 - 35 ปี	12	40
	36 - 45 ปี	5	16.67
	46 - 55 ปี	3	10
	มากกว่า 41 ปี	2	6.66
ระดับการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	1	3.33
	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	3	10
	ปริญญาตรี	14	46.67
	ปริญญาโท	8	26.67
	ปริญญาเอก	4	13.33
อาชีพ	นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา	20	66.67
	ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	6	20
	พนักงานเอกชน	3	10
	ธุรกิจส่วนตัว	1	3.33
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ต่ำกว่า 10,000 บาท	16	53.33
	10,001 - 20,000 บาท	6	20
	20,001 - 30,000 บาท	4	13.33
	30,001 - 40,000 บาท	2	6.67
	40,001 - 50,000 บาท	1	3.33
	มากกว่า 50,001 บาท	1	3.33

หมายเหตุ: * ไม่รวม Missing Values

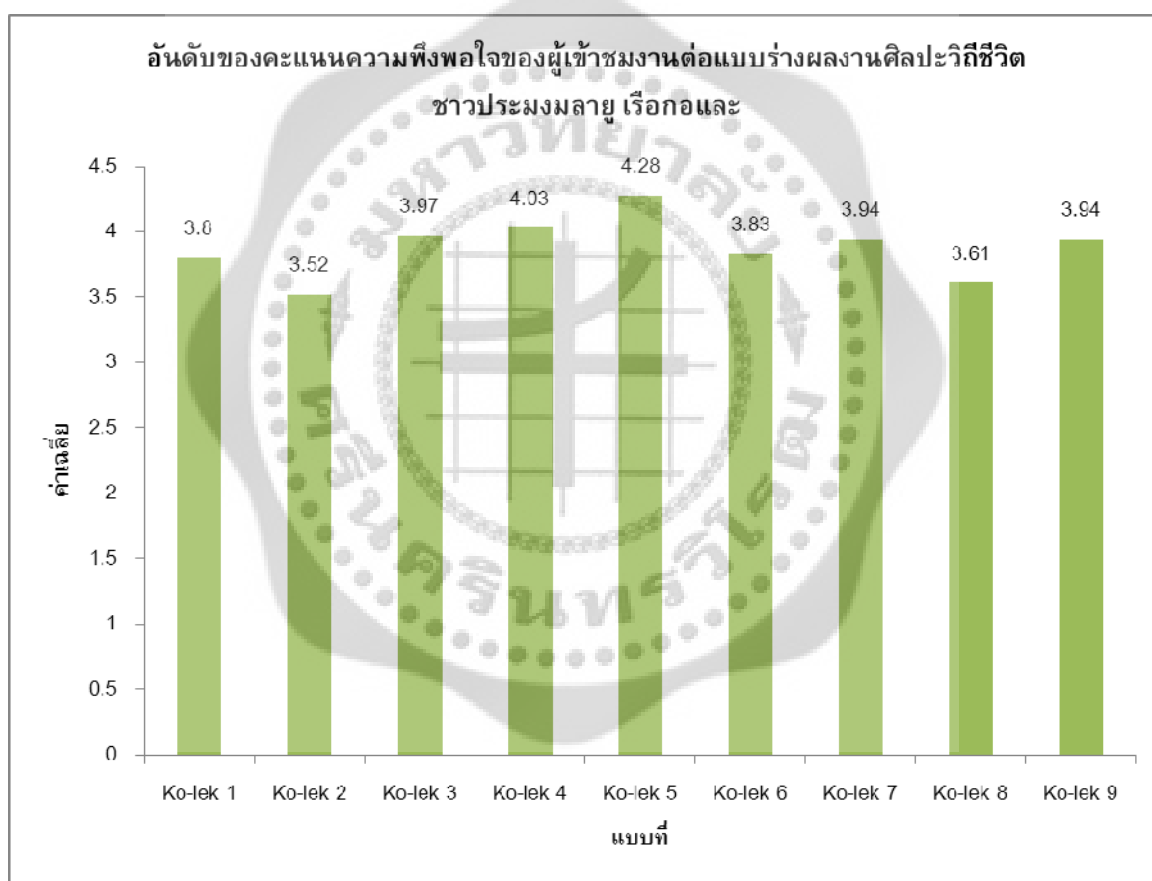
การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการเก็บข้อมูลกับผู้ชมการจัดแสดงผลงานศิลปะ (ตาราง 4) ซึ่งมีลักษณะทั่วไปดังนี้ ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง (ร้อยละ 70) และเป็นผู้ชาย (ร้อยละ 30) มีอายุต่ำกว่า 25 ปี (ร้อยละ 26.67) ระหว่าง 26 - 35 ปี (ร้อยละ 40) ระหว่าง 36 – 45 ปี (ร้อยละ 16.67) ระหว่าง 46 – 55 ปี (ร้อยละ 10) มากกว่า 41 ปี (ร้อยละ 6.66) มีระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 3.33) มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช (ร้อยละ 10) ปริญญาตรี (ร้อยละ 46.67) ปริญญาโท (ร้อยละ 26.67) ปริญญาเอก (ร้อยละ 13.33) ประกอบอาชีพนักเรียน/นิสิต/นักศึกษา (ร้อยละ 66.67) ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ (ร้อยละ 20) พนักงานเอกชน (ร้อยละ 10) ธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 3.33) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 53.33) ระหว่าง 10,001 – 20,000 บาท (ร้อยละ 20) ระหว่าง 20,001 – 30,000 บาท (ร้อยละ 13.33) ระหว่าง 30,001 – 40,000 บาท (ร้อยละ 6.67) ระหว่าง 40,001 – 50,000 บาท (ร้อยละ 3.33) มากกว่า 50,001 บาท (ร้อยละ 3.33)

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจผลงานผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จากผู้เข้าชมงาน

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอันดับความพึงพอใจของผู้เข้าชมงานที่มีต่อรูปแบบผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ

รูปแบบที่ใช้ในการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	อันดับที่
Ko-lek 1	3.80	1.44	7
Ko-lek 2	3.52	1.13	9
Ko-lek 3	3.97	1.40	3
Ko-lek 4	4.03	1.31	2
Ko-lek 5	4.28	1.25	1
Ko-lek 6	3.83	1.05	6
Ko-lek 7	3.94	1.39	4
Ko-lek 8	3.61	1.10	8
Ko-lek 9	3.94	1.39	4
รวม	3.88	1.27	-

ในงานร่างแบบผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ เมื่อให้คะแนนความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็น 1 และมากที่สุดเป็น 5 และนำคะแนนมาเฉลี่ยกัน (ตาราง 5) ผลปรากฏว่าผู้ชมการจัดแสดงส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อแบบร่างผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ และ อันดับที่ 1-5 ได้แก่ Ko-lek 5 Ko-lek 4 Ko-lek 3 Ko-lek 7 และ Ko-lek 9 (เรียงจากลำดับที่ 1 ไปสู่ลำดับที่ 5) ตามลำดับ โดยที่ผู้เข้าชมงานมีความพึงพอใจมากต่อแบบร่างผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ Ko-lek 5 (ค่าเฉลี่ย 4.28) Ko-lek 4 (ค่าเฉลี่ย 4.03) Ko-lek 3 (ค่าเฉลี่ย 3.97) Ko-lek 7 และ Ko-lek 9 (ค่าเฉลี่ย 3.94) (ภาพประกอบ 46) ซึ่งจากผลคะแนนความพึงพอใจที่ประเมินโดยผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานศิลปะครั้งนี้ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่น่าพึงพอใจ ผู้เข้าชมงานส่วนใหญ่ให้คะแนนความพึงพอใจมีระดับคะแนนเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ที่สูงกว่า 3 คะแนน

ภาพประกอบ 46 การจัดอันดับของคะแนนความพึงพอใจต่อศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ โดยผู้เข้าชมงาน

ตาราง 6 ผลการประเมินผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จากผู้เข้าชมงาน แบบที่ 1-5

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจต่อแบบที่									
	Ko-lek1		Ko-lek2		Ko-lek3		Ko-lek4		Ko-lek5	
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
1. หลักเกณฑ์องค์ประกอบทางทัศนศิลป์										
1.1 ลักษณะลายเส้นของผลงานมีความชัดเจนเหมาะสม	4.00	1.05	4.30	1.05	4.10	.87	4.00	.47	3.80	.78
1.2 รูปร่างของผลงานมีความเหมาะสม	3.90	.31	3.80	.63	3.80	.78	3.80	.78	4.30	.71
1.3 มวลและปริมาตรของผลงานมีความเหมาะสม	4.00	.47	3.80	.78	4.30	.82	4.30	.82	3.90	.31
1.4 ลักษณะพื้นผิวของผลงานมีความเหมาะสม	4.03	0.68	3.90	.31	3.90	.31	3.90	.88	3.50	.84
1.5 บริเวณว่างหรือช่วงระยะของผลงานมีความเหมาะสม	4.30	.82	3.90	.31	4.30	.82	3.80	.78	4.30	.71
1.6 แสงและเงาของผลงานมีความเหมาะสม	3.80	.78	4.30	.71	4.30	.71	3.90	.88	3.50	.84
1.7 สีของผลงานมีความเหมาะสม	4.30	.71	3.90	.88	3.50	.84	3.80	.78	4.30	.71
2. หลักเกณฑ์การออกแบบ										
2.1 ผลงานนี้เป็นจิตรกรรมที่มาจากเรือกอและ	3.90	1.44	4.00	.00	4.00	.47	3.80	.78	4.00	.47
2.2 ความเท่ากันในองค์ประกอบของการจัดผลงานมีความสมดุล	3.90	.88	3.50	.84	3.80	.78	4.30	.82	4.30	.71
2.3 องค์ประกอบของผลงานนั้นมีการจัดภาพให้มีความเข้ากันได้หรือกลมกลืนกันเป็นอย่างดี	4.00	.47	3.80	.78	4.30	.82	3.90	.31	4.30	.82
2.4 ผลงานนี้มีสัดส่วนที่สัมพันธ์กับทุกสิ่งอย่างลงตัว	3.90	.88	3.50	.84	4.00	.47	3.80	.78	3.80	.78
2.5 ผลงานนี้มีการซ้ำกันขององค์ประกอบส่วนต่างๆ	3.80	.78	4.30	.82	3.90	.88	3.50	.84	3.80	.78
2.6 ผลงานนี้มีจุดเด่นของภาพมากกว่าหนึ่งจุด	4.00	.47	3.80	.78	4.30	.71	3.90	.88	3.50	.84
3. หลักเกณฑ์การสื่อความหมายของวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ										
3.1 เมื่อท่านเห็นผลงานนี้จะทำให้ท่านนึกถึงเรือกอและทันที	4.00	.94	4.60	.69	3.90	1.44	4.00	.00	4.90	.31
3.2 ผลงานนี้ทำให้ท่านตระหนักถึงวัฒนธรรมของชาวประมงมลายู	4.60	.45	4.03	.68	3.80	1.27	4.30	.71	4.03	1.06
3.3 ท่านคิดว่าผลงานนี้จะทำให้ผู้พบเห็นตระหนักถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	3.90	.88	3.50	.84	4.30	.82	3.90	.31	3.80	.63
3.4 ท่านคิดว่าผลงานนี้สามารถใช้เป็นตัวแทนของชาวประมงมลายูได้	4.00	1.05	4.30	1.05	4.10	.87	4.00	.47	3.80	.78
3.5 ท่านคิดว่าการนำเสนอผลงานศิลปะนี้ เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันมาก	4.03	1.06	4.30	.71	3.80	1.27	4.03	.68	4.60	.45
รวม	4.02	0.78	3.97	0.71	4.02	0.83	3.94	0.67	4.02	0.70

ตาราง 7 ผลการประเมินผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จากผู้เข้าชมงาน แบบที่ 6-9

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจต่อแบบที่									
	Ko-lek6		Ko-lek7		Ko-lek8		Ko-lek9			
	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน		
1. หลักเกณฑ์องค์ประกอบทางทัศนศิลป์										
1.1 ลักษณะลายเส้นของผลงานมีความชัดเจนเหมาะสม	3.80	1.27	3.80	.63	3.70	1.05	3.60	1.26		
1.2 รูปร่างของผลงานมีความเหมาะสม	3.90	1.44	3.50	.97	3.70	1.05	3.80	.87		
1.3 มวลและปริมาตรของผลงานมีความเหมาะสม	3.80	1.31	3.60	.96	3.90	.67	3.90	.67		
1.4 ลักษณะพื้นผิวของผลงานมีความเหมาะสม	3.70	1.05	3.60	.84	4.10	.99	3.70	1.15		
1.5 บริเวณว่างหรือช่วงระยะของผลงานมีความเหมาะสม	3.60	1.26	3.60	1.05	3.70	.78	3.90	.67		
1.6 แสงและเงาของผลงานมีความเหมาะสม	3.70	1.15	4.00	.73	3.90	.67	3.80	.87		
1.7 สีของผลงานมีความเหมาะสม	3.80	.78	4.10	.94	4.00	.47	3.70	1.15		
2. หลักเกณฑ์การออกแบบ										
2.1 ผลงานนี้เป็นจิตรกรรมที่มาจากเรือกอและ	4.10	.87	4.00	.82						
2.2 ความเท่ากันในองค์ประกอบของการจัดผลงานมีความสมดุล	4.30	1.05	4.30	.91	3.60	.96	3.90	1.44		
2.3 องค์ประกอบของผลงานนั้นมีการจัดภาพให้มีความเข้ากันได้หรือกลมกลืนกันเป็นอย่างดี	4.10	.56	4.20	.82	3.80	.87	3.70	.78		
2.4 ผลงานนี้มีสัดส่วนที่สัมพันธ์กับทุกสิ่งอย่างลงตัว	4.50	.70	3.70	.78	3.70	1.15	3.90	.67		
2.5 ผลงานนี้มีการซ้ำกันขององค์ประกอบส่วนต่างๆ	3.80	1.13	3.80	.87	3.60	.96	3.80	.87		
2.6 ผลงานนี้มีจุดเด่นของภาพมากกว่าหนึ่งจุด	3.70	.94	3.90	.67			3.90	1.44		
3. หลักเกณฑ์การสื่อความหมายของวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ										
3.1 เมื่อท่านเห็นผลงานนี้จะทำให้ท่านนึกถึงเรือกอและทันที	3.80	1.39	4.30	.91	3.90	.67	4.50	.52		
3.2 ผลงานนี้ทำให้ท่านตระหนักถึงวัฒนธรรมของชาวประมงมลายู	4.10	.99	4.40	.51	3.60	.96	4.00	.47		
3.3 ท่านคิดว่าผลงานนี้จะทำให้ผู้พบเห็นตระหนักถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น	4.50	.52	4.40	.51	3.80	.87	4.10	.99		
3.4 ท่านคิดว่าผลงานนี้สามารถใช้เป็นตัวแทนของชาวประมงมลายูได้	4.50	.52	4.50	.52	3.90	.67	4.50	.52		
3.5 ท่านคิดว่าการนำเสนอผลงานศิลปะนี้ เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันมาก	4.50	.82	4.90	.31	4.40	.51	4.40	.51		
รวม	4.01	0.99	4.03	0.76	3.83	0.83	3.95	0.87	4.01	0.99

จากตาราง 6-7 การสำรวจผู้เข้าชมงาน จำนวน 30 คน เมื่อให้คะแนนความคิดเห็นน้อยที่สุดเป็น 1 และมากที่สุดเป็น 5 และนำคะแนนเฉลี่ยกัน ผลปรากฏว่า ผู้เข้าชมงานให้คะแนน การประเมินโดยรวมต่อผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จากผู้เข้าชมงาน Ko-lek 7 มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.03 รองลงมาคือ Ko-lek 1 Ko-lek 3 Ko-lek 5 มีค่าเฉลี่ย 4.02 และ Ko-lek 6 ค่าเฉลี่ย 4.01 โดยในแต่ละแบบนี้ก็ผู้บริโภคนำให้คะแนนในรายการประเมินแตกต่างกันออกไป คือ ตามลำดับ Ko-lek 7 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่อง การนำเสนอผลงานศิลปะนี้ เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันมาก มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.90 Ko-lek 1 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่อง ผลงานนี้ทำให้ตระหนักถึงวัฒนธรรมของชาวประมงมลายู มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 Ko-lek 3 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่อง บริเวณว่างหรือช่วงระยะ แสง เงา มวลและปริมาตรของผลงานมีความเหมาะสม องค์ประกอบของผลงานนั้นมีการจัดภาพให้มีความเข้ากันได้หรือกลมกลืนกันเป็นอย่างดี ผลงานนี้มีจุดเด่นของภาพมากกว่าหนึ่งจุด ผลงานนี้จะทำให้ผู้พบเห็นตระหนักถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.30 Ko-lek 5 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่อง ผลงานนี้จะทำให้นึกถึงเรือกอและทันที มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.90 และ Ko-lek 6 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่อง ผลงานนี้จะทำให้ผู้พบเห็นตระหนักถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น สามารถใช้เป็นตัวแทนของชาวประมงมลายูได้ การนำเสนอผลงานศิลปะนี้ เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.50

บทที่ 5

การสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงสร้างสรรค์ผลงานตามความคิดของผู้วิจัย และให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินผลงานแบบร่างงานศิลปะก่อนนำมาสร้างเป็นผลงานจริง ประชากรในงานวิจัยและพัฒนาครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานภาพถ่ายการค้ำอวัยวะมนุษย์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเจาะจง (Purposive หรือ Judgmental Sampling) ซึ่งเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จะเป็นใครก็ได้ที่มีลักษณะตามความต้องการของผู้วิจัย โดยอาจจะกำหนดเป็นคุณลักษณะเฉพาะเจาะจงลงไป ซึ่งในงานวิจัย คือ เข้าชมการจัดแสดงผลงานผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จำนวน 30 คน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อาศัยหลักการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรม และมีการทดลองใช้ เพื่อตรวจสอบคุณภาพในเชิงประจักษ์

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้ ดังนี้

1. เพื่อถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตของชาวประมงในสังคมปัตตานีและความเชื่อ ความศรัทธาในลวดลายที่มีอยู่ในเรือกอและ
2. เพื่อศึกษาค้นคว้าและทดลองหาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมในรูปแบบใหม่ และนำเสนอในลักษณะเฉพาะตน
3. เพื่อเป็นการสร้างงานจิตรกรรมที่แสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และเป็นการบันทึกขั้นตอนการพัฒนากระบวนการสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนากระบวนการจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลที่สำคัญ 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการศึกษาข้อมูลทางทัศนศิลป์ จิตรกรรม และวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัยมาวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมาย

ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมภาพเรือกอและ จำนวน 40 ภาพเพื่อศึกษาลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและ

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองร่างแบบภาพ จำนวน 9 ภาพ โดยสังเคราะห์ข้อมูล จัดองค์ประกอบของภาพถ่ายตามแนวคิดและผลการศึกษา ที่ได้จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลงานศิลปะภาพถ่ายการคำอวยวะมนุษย์ โดยผู้เชี่ยวชาญด้วยการใช้แบบสอบถาม ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคล โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 4 แก้ไขปรับปรุงผลงานตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 5 สร้างผลงานจิตรกรรมบนไม้ตัดเป็นรูปเรือกอและ

ขั้นตอนที่ 6 จัดแสดงผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ

ขั้นตอนที่ 7 เป็นการสำรวจความพึงพอใจของผู้เข้าชมงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ ด้วยการ ใช้แบบสอบถาม ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคล โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 8 เป็นการประเมินผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ โดยผู้เข้าชมผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ ด้วยการ ใช้แบบสอบถาม ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ศึกษาคุณสมบัติพื้นฐานของบุคคล โดยวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าร้อยละ เป็นต้น

การดำเนินการสร้างผลงานศิลปะ

การดำเนินการสร้างผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ ได้กำหนดกระบวนการไว้ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์องค์ประกอบที่เหมาะสม ตรงตามแบบโครงสร้างงานศิลปะทางทัศนศิลป์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ จากรูปภาพที่ได้รวบรวมไว้

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแบบร่างงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบผลงานแบบร่างโดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 สร้างผลงานจิตรกรรมสีอะครีลิคบนไม้ตัดเป็นรูปเรือกอและ ขนาด 1.50 เมตร

ขั้นตอนที่ 5 ตรวจสอบผลงานจิตรกรรมสีอะครีลิคบนไม้ตัดเป็นรูปเรือกอและ นำผลงานจริงไปจัดแสดง สำรวจความคิดเห็นจากผู้เข้าชมการจัดแสดงภาพถ่าย โดยใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินประสิทธิภาพ และสรุปผลที่ได้อีกครั้ง

การสรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเพื่อการสร้างสรรควิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ พบว่า เรือกอและเป็นเรือที่ใช้กันมากบริเวณภาคใต้ตอนล่าง เป็นวิถีชีวิตที่ผูกพันกับลมมก ลมทะเล ออกเรือหา ปู ปลา สัตว์น้ำ ดูเหมือนจะเรียบง่ายหากแต่แฝงไปด้วยศิลปะที่งดงาม ผสานเอา

ความรักในธรรมชาติ จินตนาการ และความเชื่อเข้ากันไว้อย่างลงตัว ภาพเขียนลายเส้นที่บ่งบอกถึงการเอาใจส่งผ่านพู่กันไปตามลวดลาย ทั้งลายกนก ลายดอกบัวคว่ำ ลายบัวหงาย ลายน้ำไหล แต้มเติมสีสันสะดุดตาสรรค์สร้างความวิจิตร ลงบนเนื้อไม้ที่ประกอบขึ้นเป็นเรือกอและ (Kolek) ผลงานชั้นเยี่ยมปรากฏบนเรือเพื่อประกอบอาชีพประมง เพิ่มความรื่นรมย์และเสริมกำลังใจ ยามเรือลำน้อย ล่องลอยไปบนผืนน้ำ หรือโลดแล่นทะยานไปเมื่อฝ่าคลื่นลม ศิลปะชั้นครูที่แฝงไว้ในวิถีชาวประมงขนาดเล็กที่นี้ จึงเป็นการครองชีพที่เริ่มต้นด้วยใจที่ละเมียดละไม ช่างบรรจงเลือก ตั้งชื่อ ตกแต่งเรือคู่ชีพ ผากชีวิตไว้กับทะเล

การตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและ เป็นวัฒนธรรมทางศิลปะที่สำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรม ของชาวไทยภาคใต้ตอนล่าง ที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ใกล้แหล่งน้ำและทะเล ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพประมงเป็นหลัก เรือกอและจึงเป็นพาหนะทางน้ำที่เป็นของคู่กับชาวประมงในแถบนี้ สามารถใช้สอยในการทำประมงและการขนส่งสินค้าและนันทนาการ เรือกอและเป็นเอกลักษณ์ของชาวประมงในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนล่างมาช้านานแล้ว เรือกอและมีความแตกต่างจากเรือประเภทอื่นๆ โดยสิ้นเชิง โดยเฉพาะในด้านการตกแต่งลวดลายจิตรกรรมบนเรือ เรือกอและเปรียบดั่งศิลปกรรมที่ทรงคุณค่าชิ้นหนึ่ง มีสีสันฉูดฉาดสะดุดตา มีลวดลายประดิษฐ์ที่มีความประณีตละเอียดอ่อนสวยงามยิ่งนัก

ลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและ ถือว่าเป็นงานสร้างสรรค์ทางศิลปะ เพิ่มความสวยงามและเอกลักษณ์ให้กับเรือกอและ ดังนั้นช่างเขียนที่จะมาตกแต่งเรือกอและจึงต้องมีความสามารถและมีทักษะในการ สร้างสรรค์สูง โดยส่วนใหญ่ได้รับอิทธิพลมาจาก ผู้คนนับถือทั้งฮินดู พุทธ อิสลาม และอื่นๆ เดินทางสัญจรติดต่อค้าขายทางเรือ ทำให้เมืองต่าง ๆ ในเส้นทางการเดินเรือจากเอเชียใต้ ข้ามไปยังจีน ผ่านช่องแคบมะละกา (Malacca strait) ทำให้เห็นถึงความเชื่อต่างๆ ถ่ายทอดผ่านกันมา หากใครได้ไปที่เมืองมะละกา เมืองท่าใหญ่ฝั่งตะวันตกของคาบสมุทรมลายู คงยืนยันได้จากที่มีวิถีของชุมชนเชื้อชาติต่าง ให้เรียนรู้ เป็นที่น่าสนใจยิ่งนักสำหรับใครๆ ที่ชอบด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ เหล่านี้รวมถึง สัตว์กึ่งเทพต่างๆ รวมทั้งที่เกี่ยวกับนก เช่น นกการุดา หมายถึงครุฑ ซึ่งเป็นพญานก ช่วยปกป้องจากความไม่ดีงาม เป็นสัญลักษณ์ทางความเชื่อ ทั้งในไทย มาเลย์ และชาวจนถึงปัจจุบัน ลวดลายต่างๆบนเรือ สามารถนำมาช่วยเสริมทางใจ พบได้ในลายเขียนบนเรือกอและ เช่น พญานาค มังกร และ บูรงซิงอ (Burong Si-ngo) ซึ่งเป็นสัตว์ที่มีหัวเป็นนก ตัวเป็นสิงห์ จับกินปลาเป็นอาหาร โดยมีความเชื่อว่าขณะที่เรือกอและ โลดแล่นทะยานไปในท้องน้ำ ก็จะมีสิ่งเหล่านี้คอยพิทักษ์ดูแล โดยลวดลายต่างๆ จะพบเห็นได้ที่ส่วนหัว ด้านข้าง หรือส่วนต่างๆ ของเรือกอและ

ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้จากการศึกษามาทดลองสร้างผลงานศิลปะ เพื่อสะท้อนวิถีชีวิตของชาวมลายู ซึ่งใช้แนวทางของการสร้างลวดลายจิตรกรรมของเรือกอและตามมุมมองของผู้วิจัย และทดลองร่างแบบให้ผู้เชี่ยวชาญประเมิน จำนวน 9 แบบ ผลการประเมินพบว่า แบบร่างทั้งหมดเป็นที่น่าพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อแบบร่างผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ อันดับที่ 1-5 ได้แก่ Ko-lek 7 Ko-lek 1 Ko-lek 9 Ko-lek 4 และ Ko-lek 5 (เรียงจากลำดับที่ 1 ไปสู่ลำดับที่ 5) ตามลำดับ ผู้วิจัยจึงนำแบบร่างนั้นไปสร้าง

ผลงานจิตรกรรมสีอะครีลิกบนไม้ตัดเป็นรูปเรือกอและ จำนวน 9 แบบ จากนั้นนำออกมาจัดแสดงผลงานและให้ผู้เข้าชมงานประเมินอีกครั้ง จากการประเมินของผู้เข้าชมงาน พบว่า ผู้ชมการจัดแสดงส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อแบบร่างผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ อันดับที่ 1-5 ได้แก่ Ko-lek 5 Ko-lek 4 Ko-lek 3 Ko-lek 7 และ Ko-lek 9 (เรียงจากลำดับที่ 1 ไปสู่ลำดับที่ 5) ตามลำดับ และเมื่อให้ผู้เข้าชมงานประเมินถึงผลงานตามเกณฑ์ทางทัศนศิลป์ พบว่า ผู้เข้าชมงานให้คะแนน การประเมินโดยรวมต่อผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จากผู้เข้าชมงาน Ko-lek 7 มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.03 รองลงมาคือ Ko-lek 1 Ko-lek 3 Ko-lek 5 มีค่าเฉลี่ย 4.02 และ Ko-lek 6 ค่าเฉลี่ย 4.01 โดยในแต่ละแบบนี้ก็ผู้บริโภคให้คะแนนในรายการประเมินแตกต่างกันออกไป คือ ตามลำดับ Ko-lek 7 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่อง การนำเสนอผลงานศิลปะนี้ เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันมาก มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.90 Ko-lek 1 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่อง ผลงานนี้ทำให้ตระหนักถึงวัฒนธรรมของชาวประมงมลายู มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.60 Ko-lek 3 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่อง บริเวณว่างหรือช่วงระยะ แสง เงา มวลและปริมาตรของผลงานมีความเหมาะสมองค์ประกอบของผลงานนั้นมีการจัดภาพให้มีความเข้ากันได้หรือกลมกลืนกันเป็นอย่างดี ผลงานนี้มีจุดเด่นของภาพมากกว่าหนึ่งจุด ผลงานนี้จะทำให้ผู้พบเห็นตระหนักถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องทะเล มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.30 Ko-lek 5 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่อง ผลงานนี้จะทำให้นึกถึงเรือกอและทันที มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.90 และ Ko-lek 6 ผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่อง ผลงานนี้จะทำให้ผู้พบเห็นตระหนักถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องทะเล สามารถใช้เป็นตัวแทนของชาวประมงมลายูได้ การนำเสนอผลงานศิลปะนี้ เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.50 ทำให้พบว่า วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ สามารถนำมาถ่ายทอดผ่านงานศิลปะ โดยมีโครงสร้างของผลงานตามแนวคิดทัศนศิลป์ได้

อภิปรายผล

การสรุปผลการศึกษาเพื่อการสร้างสรรค์วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ จากการตอบแบบสอบถามของผู้เข้าชมงาน หากศึกษาจากผลการประเมินโดยรวมทำให้ผู้วิจัย พบว่า ข้อมูลที่ได้ นั้น นอกเหนือจากการจัดอันดับ 5 อันดับแล้วองค์ประกอบอื่นก็มีความสำคัญที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากผลของค่าคะแนนไม่มีระยะห่างกันมากหรือมีความใกล้เคียงกัน ผลการศึกษาจึงทำให้พบว่า วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ สามารถนำมาถ่ายทอดผ่านงานศิลปะ โดยมีโครงสร้างของผลงานตามแนวคิดทัศนศิลป์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ เจ๊ะอับดุลเลาะ เจ๊ะสอเหาะ (2554: บทคัดย่อ) ได้สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรม ชุด รูปลักษณะของชาวมลายูท้องถิ่นปัตตานี โดยได้นำแรงบันดาลใจมาจากลวดลายบนเรือกอและ สถาปัตยกรรม กริช และเทคนิคการเขียนเทียนบนผ้าบาติก ที่พบเห็นในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในจังหวัดปัตตานี จึงเกิดทิศทางของผลงานที่มีลักษณะผลงานจิตรกรรมวัสดุผสมในลักษณะเฉพาะตน ซึ่ง ชลธิดา เกษเพชร ได้กล่าวไว้ว่า ทัศนศิลป์เป็นศิลปะที่รับรู้ได้ด้วยสายตา การรับรู้ทางการมองเห็นในแขนงจิตรกรรม ประติมากรรม

และสถาปัตยกรรม ทำให้เกิดแรงกระตุ้นและตอบสนองทางด้านจิตใจพร้อมกันนั้นจิตใจของมนุษย์ก็เป็นตัวแปรค่าและกำหนดความงาม ความประณีต เรืองราว และประโยชน์ต่อสังคมมนุษย์ การรับรู้คุณค่าของสิ่งเหล่านี้ รับรู้ได้ด้วยอารมณ์ ความรู้สึกของแต่ละบุคคล ความงามและเรื่องราวจะเกิดมีคุณค่าก็เพราะการรับรู้ทางการมองเห็น เกิดความรู้สึกประทับใจ มีความอímเอิบใจในคุณค่านั้นๆ สำหรับงานทัศนศิลป์ไม่ว่ารูปแบบใดย่อมมีคุณค่าในตัวของผลงานเอง ทำให้ผลงานจิตรกรรมครั้งนี้มีคุณค่าสอดคล้องกับคุณค่าทางทัศนศิลป์

ในการสร้างสรรค์ผลงานครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสร้างสรรค์ผลงานตามหลักการในการออกแบบดังต่อไปนี้ ได้แก่ จุด (point) เส้น (Line) รูปร่าง และ รูปทรง (Shape and form) โครงสร้าง (Structures) บริเวณว่าง (Space) สี (Color) ซึ่งผู้เข้าชมให้คะแนนกับเรื่อง บริเวณว่างหรือช่วงระยะ แสง เงา มวลและปริมาตรของผลงานมีความเหมาะสม องค์ประกอบของผลงานนั้นมีการจัดภาพให้มีความเข้ากันได้หรือกลมกลืนกันเป็นอย่างดี แสดงว่า การเข้าใจในผลงานศิลปะนอกจากจะมีการสะท้อนจากเรื่องราวที่น่าเสนอแล้ว ผู้บริโภคงานศิลปะยังให้ความสำคัญกับรายละเอียดต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ ฉัตรชัย อรรถปัทม (2551: 33) ได้กล่าวไว้ว่า สำหรับจิตรกรรมไทย ศิลปินจะใช้เส้นโค้งในการสร้างสรรค์ให้เกิดความงามตามอุดมคติอันเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่ง จิตรกรไทยจะใช้เส้นอย่างชำนาญ มีการใช้เส้นหนาบางสลับกัน ทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ความพลิ้วไหวของต้นไม้ ใบไม้หรือเครื่องนุ่งห่มของมนุษย์และเทวดาในงานจิตรกรรมไทยเมื่อดูแล้วเกิดความงามประทับใจ และ วิรุณ ตั้งเจริญ (2537: 109-115) กล่าวว่า ธรรมชาติของบริเวณว่างเป็นเรื่องที่ค่อนข้างซับซ้อนเพราะเราสามารถพิจารณาบริเวณว่าง ค่อนข้างซับซ้อน เพราะว่าเราสามารถพิจารณาบริเวณว่างได้หลายทาง และกล่าวไว้อีกว่า รูปร่างและรูปทรงว่าก็เป็นส่วนประกอบเชิงความคิด เป็นสิ่งที่ยังมองไม่เห็น เมื่อจุด เส้น หรือระนาบ ปรากฏเป็นจริงขึ้นมาเป็นส่วนประกอบที่มองเห็นแม้จุดเล็กๆบนกระดาษอาจจะมีรูปร่าง ขนาด สี และลักษณะผิว ส่วนประกอบต่างๆ ที่กล่าวมานี้ สามารถส่งผลต่อการสื่อความหมายในการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ผ่านงานจิตรกรรมที่สร้างสรรค์ได้หากผู้วิจัยไม่คำนึงถึงความสำคัญนี้ เช่น ในการศึกษาของ อุทัย อาสนะ (2554) เรื่อง ความสงบในผลงานจิตรกรรมของ ดำรง วงศ์อุปราช พบว่า ผลงานจิตรกรรมของดำรง วงศ์อุปราช ที่แสดงภาพธรรมชาติในชนบทท่ามกลางบรรยากาศอันงดงามและเงียบสงบ ตลอดจนการนำเสนอที่เรียบง่าย สิ่งเหล่านี้เป็นสื่อสัญลักษณ์แทนความสงบภายในใจของศิลปิน ที่สามารถโน้มน้าใจของผู้ชมให้เข้าไปแสวงหาความสงบทางใจในภาพจิตรกรรมของดำรง วงศ์อุปราชได้อย่างแท้จริง และ ศิริชัย พุ่มมาก (2553) การสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชุด วิถีชีวิตพื้นถิ่นภาคใต้ เป็นการนำเสนอเรื่องราว อันเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมอันหลากหลายของผู้คนในสังคมภาคใต้ปัจจุบัน ที่ยังคงดำเนินชีวิตร่วมกันอย่างสงบสุข มีการช่วยเหลือ ฟังพาอาศัยซึ่งกันและกันอย่างอบอุ่น ด้วยเทคนิควิธีการสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบของจิตรกรรมไทยประเพณี ที่ผสมผสานกับอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว โดย นำเอาประสบการณ์การใช้ชีวิตในสังคมภาคใต้ และความประทับใจในรูปลักษณ์ของงานจิตรกรรมฝาผนัง มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ทั้งนี้เพื่อสะท้อนถึงคุณค่าความงามและความกลมกลืนของวิถีชีวิตและยังเป็นการอนุรักษ์รูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในพื้นที่ภาคใต้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรสนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ วิจัยและพัฒนางานศิลปะสมัยใหม่ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม
2. ควรมีการขยายผลเพื่อเผยแพร่ในการสร้างองค์ความรู้ให้แก่ผู้สนใจสามารถที่จะประยุกต์งานศิลปะสมัยใหม่ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. กรอบแนวคิดของการศึกษาวิจัยนี้ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบงานศิลปะสมัยใหม่ในรูปแบบอื่นๆ ได้
2. ควรทำการศึกษาวิจัยและเปรียบเทียบผลงานระหว่างลวดลายแบบเดิมของเรือกอกและกับลวดลายที่ได้คิดค้นใหม่
3. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวางแผนขั้นในการวิจัยเป็นระบบมากกว่ายิ่งขึ้น
4. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้มากกว่านี้ เช่น การนำผลงานไปสอบถามกับผู้ชื่นชอบมากศิลปะโดยตรง

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2544). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดปัตตานี*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของครุสภา.
- เจ็ญเซ็ง เจ๊ะซุ. (2542). *เรือกอและ*. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำของครุสภา
- จะอับดุลเลาะ เจ๊ะสอเหาะ. (2551). *การสร้างสรรค์ผลงานชุด สีสันจากท้องถิ่น*. ปัตตานี: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
- นิตยสารสารคดี. (2550, กันยายน). 271: 138-172.
- ประเพณีการแข่งขันเรือกอและด้วยฝีพาย*. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2555, จาก <http://www.prapayneethai.com/th/tradition/south/view.asp?id=0678>
- มัลลิกา คณานุรักษ์. (2544). *รวมเรื่องน่ารู้: ภาคใต้*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เรือกอและ ราชนิแห่งแหลมมาลายู*. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2555, จาก <http://www.klongdigital.com/webboard3/30496.htm>
- เรือกอและ*. (ม.ป.ป.). สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2555, จาก <http://www.siamsouth.com/smf/index.php?topic=1604.0>
- วุฒิ วัฒนสิน. (2540). *เรือกอและ : ศึกษาลวดลายจิตรกรรม*. ปัตตานี: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. บรรณานุกรม
- (2542). *ลวดลายจิตรกรรมบนเรือกอและในจังหวัดปัตตานี*. ปัตตานี: ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามสำรวจความพึงพอใจ

แบบสอบถามสำรวจความพึงพอใจต่อผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ

คำชี้แจง

สวัสดี ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น เพื่อสำรวจความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญและผู้เข้าชมการจัดแสดงผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ โดยจะทำการศึกษาศึกษาการสร้างสรรค์งานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ ซึ่งได้พัฒนาให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด และนำออกมาจัดแสดง

ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามช่วยให้ข้อมูลตามข้อคำถามในแบบสอบถาม จำนวน 3 ตอน ด้วยความจริงใจ และครบทุกข้อ ข้อมูลของท่านจะไม่มีมีการเปิดเผย การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำในรูปแบบของกลุ่มผู้ตอบรวมเท่านั้น ก่อนลงมือตอบโปรดอ่านวิธีการตอบที่แนะนำ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่การวิจัยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสมัยใหม่

นายถกเกิงพล ขำยัง

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำแนะนำวิธีการตอบ

ขั้นที่ 1	อ่านข้อความแต่ละประโยคให้เข้าใจ	
ขั้นที่ 2	ศึกษางานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ และแสดงความคิดเห็นของท่าน ตามแต่ละภาพที่จัดแสดงไว้ โดยเขียน ✓ ซึ่งคะแนนในช่องมีความหมายดังนี้	
5	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

1.1 เพศ

1. ชาย 2. หญิง

1.2 อายุ

1. ไม่เกิน 25 ปี 2. 26-35 ปี
 3. 36-45 ปี 4. 46-55 ปี
 5. มากกว่า 55 ปี

1.3 ระดับการศึกษา

1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. 4. อนุปริญญา
 5.ปริญญาตรี 6. ปริญญาโท
 7. ปริญญาเอก 8. อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

1.4 อาชีพ

1. นักเรียน / นิสิต / นักศึกษา 2. ข้าราชการ / รัฐวิสาหกิจ
 3. พนักงานเอกชน 4. ธุรกิจส่วนตัว
 5. อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

1.5 รายได้ต่อเดือน

1. ไม่เกิน 10,000 บาท 2. 10,001-20,000 บาท
 3. 20,001-30,000 บาท 4. 30,001-40,000 บาท
 5. 40,001-50,000 บาท 4. 50,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ

ภาพถ่ายการค้าอวัยวะมนุษย์	ระดับความพึงพอใจ				
	5	4	3	2	1
1. วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ แบบที่ 1					
2. วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ แบบที่ 2					
3. วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ แบบที่ 3					
4. วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ แบบที่ 4					
5. วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ แบบที่ 5					
6. วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ แบบที่ 6					
7. วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ แบบที่ 7					
8. วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ แบบที่ 8					
9. วิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ แบบที่ 9					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะต่าง ๆ
คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นของท่านลงในช่องว่าง

3.1 ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อเรือกอและ

.....

.....

.....

.....

3.2 ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรต่อเรือกอและ

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณท่านที่ได้กรุณาเสียสละเวลาตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข

แบบประเมินผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู

เรือกอและ

แบบประเมินผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ

คำชี้แจง

สวัสดี ผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่าน

แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น เพื่อประเมินผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ โดยผู้เข้าชมงานจัดแสดงผลงานศิลปะภาพถ่ายการค้าอวัยวะมนุษย์ โดยจะทำการศึกษาการสร้างสรรค์งานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ ซึ่งได้พัฒนาให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด และนำออกมาจัดแสดง

ขอให้ผู้ตอบแบบสอบถามช่วยให้ข้อมูลตามข้อคำถามในแบบสอบถาม ด้วยความจริงใจ และครบทุกข้อ ข้อมูลของท่านจะไม่มีเปิดเผย การวิเคราะห์ข้อมูลจะทำในรูปแบบของกลุ่มผู้ตอบรวมเท่านั้น ก่อนลงมือตอบโปรดอ่านวิธีการตอบที่แนะนำ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์สละเวลาอันมีค่าในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้ เพื่อประโยชน์แก่การวิจัยในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสมัยใหม่

นายถกิงพล ขำยัง

นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คำแนะนำวิธีการตอบ

- ขั้นที่ 1 อ่านข้อความแต่ละประโยคให้เข้าใจ
- ขั้นที่ 2 ศึกษาผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ
- ขั้นที่ 3 เลือกตอบคำถามในการประเมินศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ ตามความรู้สึก เมื่อได้ชมผลงานนั้น โดยเขียน ✓ ซึ่งคะแนนในช่องมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ผลการประเมินในระดับดีมาก
- 4 หมายถึง ผลการประเมินในระดับดี
- 3 หมายถึง ผลการประเมินในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผลการประเมินในระดับควรพอใจ
- 1 หมายถึง ผลการประเมินในระดับควรปรับปรุง

ผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู เรือกอและ
ชื่อผลงาน _____

ประสิทธิภาพของกำไล	ความคิดเห็น				
	ดีมาก	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง	ใช้ไม่ได้
1. หลักเกณฑ์องค์ประกอบทางทัศนศิลป์					
1.1 ลักษณะลายเส้นของผลงานมีความชัดเจนเหมาะสม					
1.2 รูปร่างของผลงานมีความเหมาะสม					
1.3 มวลและปริมาตรของผลงานมีความเหมาะสม					
1.4 ลักษณะพื้นผิวของผลงานมีความเหมาะสม					
1.5 บริเวณว่างหรือช่วงระยะของผลงานมีความเหมาะสม					
1.6 แสงและเงาของผลงานมีความเหมาะสม					
1.7 สีของผลงานมีความเหมาะสม					
2. หลักเกณฑ์การออกแบบ					
2.1 ผลงานนี้เป็นจิตรกรรมที่มาจากเรือกอและ					
2.2 ความเท่ากันในองค์ประกอบของการจัดผลงานมีความสมดุล					
2.3 องค์ประกอบของผลงานนั้นมีการจัดภาพให้มีความเข้ากันได้หรือกลมกลืนกันเป็นอย่างดี					
2.4 ผลงานนี้มีสัดส่วนที่สัมพันธ์กับทุกสิ่งอย่างลงตัว					
2.5 ผลงานนี้มีการซ้ำกันขององค์ประกอบส่วนต่างๆ					
2.6 ผลงานนี้มีจุดเด่นของภาพมากกว่าหนึ่งจุด					
3. หลักเกณฑ์การสื่อความหมายของวิถีชีวิตชาวประมงมลายูเรือกอและ					
3.1 เมื่อท่านเห็นผลงานนี้จะทำให้ท่านนึกถึงเรือกอและทันที					
3.2 ผลงานนี้ทำให้ท่านตระหนักถึงวัฒนธรรมของชาวประมงมลายู					
3.3 ท่านคิดว่าผลงานนี้จะทำให้ผู้พบเห็นตระหนักถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น					
3.4 ท่านคิดว่าผลงานนี้สามารถใช้เป็นตัวแทนของชาวประมงมลายูได้					
3.5 ท่านคิดว่าการนำเสนอผลงานศิลปะนี้ เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันมาก					

ภาคผนวก ค
ประมวลภาพการจัดแสดงผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายู:เรือกอและ
จำนวน 12 ภาพ
ในวันที่ 16 มกราคม 2556
ณ หอศิลปกรรมศรีนครินทร์วิโรฒ
ชั้น 1 คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร

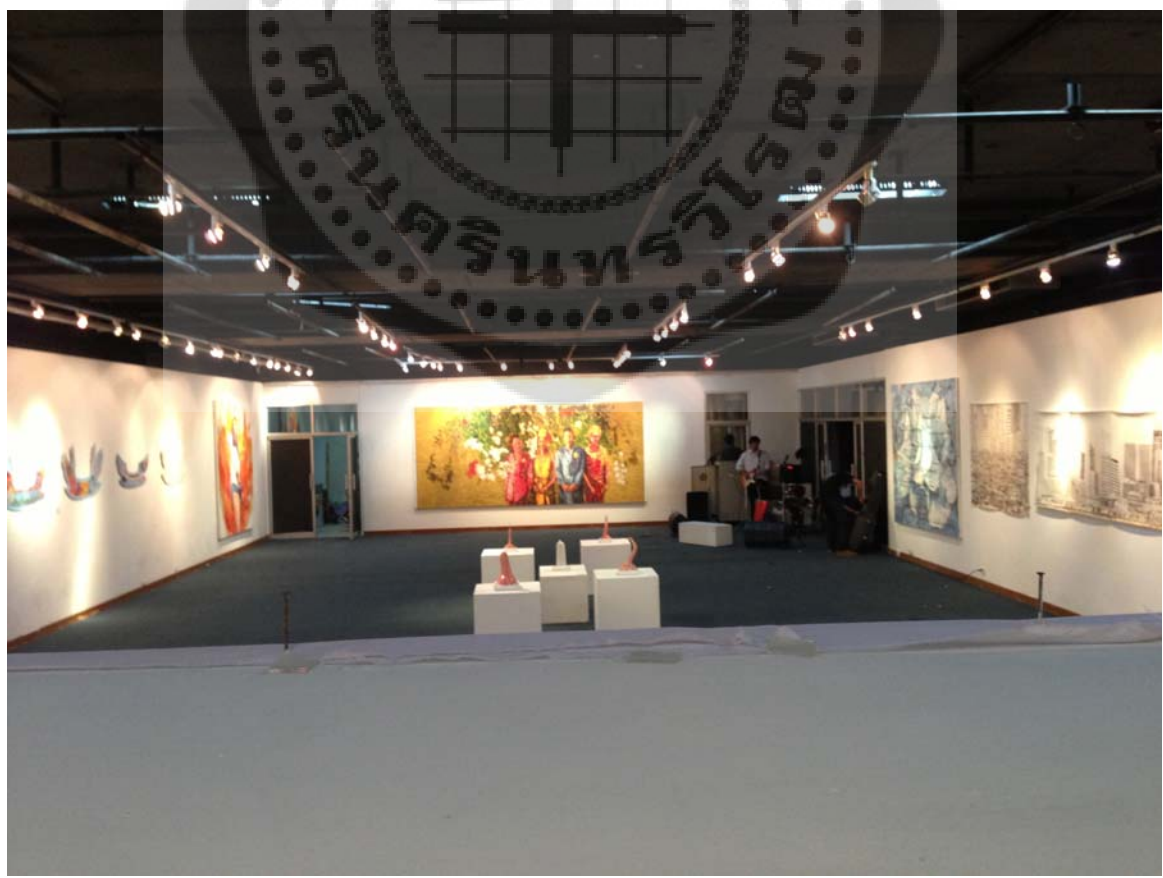
In to the Judgment

นิทรรศการศิลปะช่วงสั้นๆ ในครั้งนี้ จัดแสดงภายใต้ชื่อว่า "In to the Judgment" โดยผลงานศิลปะทั้งหมดเป็นผลงานจากวิทยานิพนธ์ของนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาทัศนศิลป์ ศิลปะสมัยใหม่ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

ผลงานทั้งหมดอาจไม่ใช่แบบฉบับของการเรียนรู้ในระดับบัณฑิตศึกษา อาจไม่ใช่แบบฉบับของความงาม ที่ยอดเยี่ยมแล้วอาจไม่มีแบบฉบับใดๆเลย แม้ว่าในบทสุดท้ายของนิพนธ์วิทยานิพนธ์จะบังคับให้ต้องมีบทสรุปก็ตาม ผลงานทั้งหมดซึ่งรวมและโลกภายนอกในรูปแบบเฉพาะแบบฉบับแห่ง "การตัดสินใจความงาม" ไปไว้ในที่หนึ่งของท่านผู้เสพชมผลงานทั้งหมด ถึงที่สุดแล้วคุณจักตัดสินความงามในผลงานเหล่านี้ด้วยตัวเองซึ่งตัดสินเองที่ตนเองกำหนดไว้ในใจ อาจเป็นปัญหา เพราะการศึกษาของเมืองไทยมักจะอธิบายและจำกัดความงามไว้เพียงแบบฉบับเดียว ไม่ยอมเปิดพื้นที่ให้กับตัวความงามที่แตกต่างหลากหลาย แต่การศึกษาโดยเฉพาะในระดับบัณฑิตศึกษาคงควรพิจารณาถึงความงามในระบอบและแนวทางที่ไม่ใช่แค่พิพากษาตัดสินการศิลปะ แต่ควรพิจารณาถึงการตีความที่ต่างกันที่คอยกำลังคอย อย่างหลากหลาย

"คุณไม่อาจ
หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า
หรือการแตกหักกันได้
หากคุณต้องการให้
เสียงของคุณเป็นที่รับรู้
และทำให้ฝ่ายที่กุมอำนาจ
หันมาฟังสารทางการเมือง
หรือตอบสนองข้อเรียกร้อง
ของคุณ"

Slavoj Zizek

ภาคผนวก ง

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

พิจารณาประเมินผลงานศิลปะวิถีชีวิตชาวประมงมลายูเรือกอและ

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาประเมินผลงานศิลปะ
วิถีชีวิตชาวประมงมลายู:เรือกอและ

- 1) รองศาสตราจารย์ สมศักดิ์ ชวลาวัฒน์
ภาควิชาศิลปจินตทัศน์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- 2) รองศาสตราจารย์ กมล เผ่าสวัสดิ์
ภาควิชาทัศนศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ถกิงพล ขำยัง
วันเดือนปีเกิด	30 มกราคม 2523
สถานที่เกิด	ปัตตานี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	424/693 ถ.ราชวิถี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่กราฟิก
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ศูนย์บริหารงานและกิจการพิเศษ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ.2538	ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย
พ.ศ.2540	ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย
พ.ศ.2547	ครุศาสตรบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
พ.ศ.2556	ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาทัศนศิลป์: ศิลปะสมัยใหม่ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ